

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Victor
EFTIMIU
COCOȘUL NEGRU

LITERA

CHIȘINĂU 1998

CZU 859.0-3
B 23

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Textele au fost reproduse după:

Victor Eftimiu, *Opere*, I. TEATRU. *Legende românești*, Editura pentru literatură, București, 1969.

Editura își exprimă și pe această cale gratitudinea față de asentimentul Dlui Radu Băieșu, fiul autorului, de a publica prezentul volum neremunerat pentru elevii din Republica Moldova

Coperta: *Isai Cârnu*

ISBN 9975-90-50-5

© «LITERA», 1997

TABEL CRONOLOGIC

- 1889 S-a născut, în comuna Boboștița, din Epir (Macedonia), la 24 ianuarie, Victor Eftimiu, fiul comerciantului Ghergo Ceavou.
- 1895—1897 Victor Eftimiu urmează primele clase elementare, în limba greacă, în comuna natală.
- 1897 Victor Eftimiu vine pentru întâia oară la București, împreună cu tatăl, său și, rămânând aici mai mulți ani, începe să învețe limba română.
- 1905 Se stabilește definitiv în București. Publică prima poezie, în revista “Speranța”.
- 1906—1907 Publică versuri, semnate E. Victor și Athanes, în revista “Duminica”.
- 1907 În revista “Viața literară și artistică” apare prima poezie semnată Victor Eftimiu.
- 1909—1910 Scrie, la Paris, poemul dramatic *Înșir-te, mărgărite*.
- 1911 2 februarie Are loc prima reprezentare a piesei *Înșir-te, mărgărite*. Îi apare volumul de nuvele *Fără suflet*.
- 1912 Îi apare volumul de versuri *Poemele singurătății*.
- 1913 Are loc premiera piesei *Rapsozii*.
- 1914 Premiera piesei *Akim*.
- 1915 Premiera piesei istorice *Ringala*. Îi apare volumul de versuri *Candele stinse*.
- 1919 Scrie comedia *Inspectorul broaștelor*.

- 1920 Are loc premiera tragediei *Prometeu*. Îi apare volumul de versuri *Lebedele sacre*.
- 1920—1921 Victor Eftimiu este directorul Teatrului Național din București și, implicit, director general al teatrelor.
- 1922 Se joacă în premieră piesele *Comoara*, *Dansul milioanelor* și *Don Juan*.
- 1923 Apare primul roman al lui Victor Eftimiu, din ciclul inspirat de viața teatrală, intitulat *Tragedia unui comediant*.
- 1924 *24 noiembrie* La Teatrul Național din București are loc premiera tragediei *Thebaida*.
- 1925 Se joacă pentru întâia oară, la Teatrul Național din București, legenda dramatică *Meșterul Manole*. Îi apare volumul de versuri *Cântecul milei*.
- 1926 Are loc premiera piesei *Glafira*.
- 1927 *1 august — 31 decembrie* Victor Eftimiu este directorul Teatrului Național din Cluj.
- 1928 Au loc premiere ale pieselor *Fantoma celei care va veni* și *Omul care a văzut moartea*.
- 1929 La Teatrul Național din București are loc premiera piesei *Marele duhovnic*.
- 1930 Victor Eftimiu devine a doua oară, pentru scurt timp, director al Teatrului Național din București.
- 1931 Are loc premiera piesei *Daniela*.
- 1932 Are loc premiera piesei *Theochrysa*.
- 1933 Premiera piesei *Poiana de aur*. Volumul de versuri *Noaptea subterană*.
- 1936 Are loc premiera piesei *Stele călătoare*.
- 1939 Se joacă tragedia *Atrizii*. Două volume de versuri: *Oglinzile* și *Cântecul mamei și al copiilor*.

- 1940 Volumul de memorii *Fum de familie*.
- 1942 Volumele de memorii *Magia cuvintelor și Amintiri și polemici*.
- 1944—1945 Victor Eftimiu este din nou director al Teatrului Național din București.
- 1947 La Teatrul Național din București are loc premiera piesei *Haiducii*. Apare volumul de versuri *13 decembrie și alte poeme*.
- 1950 Victor Eftimiu devine membru al Academiei Române.
- 1956 Îi apare volumul antologic *Teatru*.
- 1957 Se publică în volum și se joacă, la Teatrul Național “I. L. Caragiale”, piesa *Doctor Faust - vrăjitor*. Apare volumul antologic de versuri al lui Victor Eftimiu, *Odă limbii române*.
- 1959 Premiera comediei *Parada*.
- 1961 Volumul de versuri *Soliile terestre*.
- 1962 Îi apar două volume antologice de opere dramatice.
- 1964 Teatrul Național “I. L. Caragiale” reia, într-o montare nouă, poemul dramatic *Înșir-te, mărgărite*. În Editura pentru literatură îi apare volumul antologic *Poezii*.
- 1966 Piesa *Omul de piatră*.
- 1969 Victor Eftimiu începe publicarea seriei de *Opere*.
- 1972 Poetul, prozatorul, memorialistul, dar în primul rând dramaturgul Victor Eftimiu se stinge din viață.

ÎNȘIR-TE, MĂRGĂRITE

Poem feeric în cinci acte

PERSONAJELE

ALB-ÎMPĂRAT	PĂCALĂ
FĂT-FRUMOS	MOȘ TOADER
ZMEUL-ZMEILOR	MOȘ DUMITRU
CRAINICUL	MOȘ MARIN
NEAM-DE-VODĂ	MITRU GEAMBAȘUL
BUZDUGAN	ÎMPĂRĂTEASA
VOIE-BUNĂ	MARANDA
APĂ-DULCE	MILENA
ION-VOIEVOD	SORINA
ȚARĂ-BUNĂ	FLOAREA-SOARELUI
INIMĂ-DE-AUR	ILEANA COSÂNZEANA
ZORILĂ	O FEMEIE
MURGILĂ	BĂCIȚA
GERILĂ	O FATĂ
BANUL PUNGĂ	VRĂJITOAREA
BANUL SCAMĂ	KUNDA
BANUL SPADĂ	SURA } vrăjitoare

ACTUL 1

La curtea lui Alb-împărat. În primul plan, la dreapta și la stânga, doi meri înfloriți, care-și împreună ramurile foarte sus. Mai în fund, la stânga, tronul lui Alb-împărat și al Împărătesei. Pe același plan, la dreapta, banca de marmură a celor trei fete de împărat. Intră alaiul domnesc în sunetul trâmbițelor: Alb-împărat, de mână cu Împărăteasa, pe care o pofteste pe tron, la stânga lui. După el vin oștenii și sftencii împăratului, fiecare cu o jupâniță de mână. Apoi vin cele trei fete de împărat, ținând în mână mărul de aur, și se așază pe banca de marmură din dreapta.

CRAINICUL

(de pe trepte, face semn trâmbițașilor să înceteze)

Trâmbițași! Cinstită curte, oaspeți mari din țări străine!
Preaslăvitul domn al nostru — fie-i zilele senine —
Va grăi-nțelepte vorbe... Se cuvine-a-l asculta
Cu smerenie și grijă! Ascultăm, măria-ta!

ALB-ÎMPĂRAT

Oaspeți dragi, mărită doamnă, fetelor, cinstită curte,
Nu mai am de-aci-nainte zile lungi, ci zile scurte!
Numărați îmi sunt de-acuma bobii vieții, numărați!
Astăzi, mâine, întâlni-voi pe strămoșii împărați!
Stăpânind ținutul nostru în credința strămoșească,
Rareori îngăduit-am minții mele să greșească.
Rareori supușii țării înălțat-au ruga lor
Fără să-mi aplec urechea glasului, plânsurilor.
Zilele îmi fură multe, dar rămasu-mi-au puține...
Mâna-mi dreaptă abia poate sceptrul țării a-l mai ține,
Iar pe fruntea-n care gânduri adunatu-s-au mereu,
A părinților cunună mă apasă tot mai greu...

Nu-nzestrai pe-mpărăteasă cu odraslă bărbătească...
Fetele îmi sunt nădejdea. Le-am poftit să se gătească,
Și cu voia dumneavoastră se porniră vestitori
La-împărații, frați de-o lege, să trimeată pețitori.
Împărații dinainte se gătiseră, se spune,
Așteptând să vină veste de la noi, din soare-apune,
Deci se veseliră foarte, căci precum în urm-aflai
Dumnealor primiră solii cu mărire și alai.
Toți urmașii li-s aicea... iară fetele și ele.
Vom schimba până deseară câte trei și trei inele...
Spuneți crailor să intre, să s-aleagă dintre ei
Trei voinici să-mi țină locul... Astăzi — unul, mâine —
trei.

Spuneți crailor să intre.

CRAINICUL

Oaspeți mari din țări străine!
Preamăritul domn al nostru vă poștește lîngă sine,
Și, cu mare nerăbdare pasul vremii măsurînd,
Cele trei domnițe dalbe vă așteaptă rînd pe rînd!

MURGILĂ

Din ținutul unde cerul, dezmiardând a mării undă,
Lasă negura să urce, pe când soarele s-afundă,
Am plecat pe vîntul serii ca pe-un negru armăsar
Și-am sosit în țara voastră când luceferii răsar...
Am venit să-ți spun, domniță, câtă jale pe la mine-i!
Vino, să reversi prinosul, bucuriile luminei;
Vino, să-mpărțim domnia unui cer întristător...

MARANDA

Prea e mohorât Murgilă... Prea i-e glasul cobitor!

ZORILĂ

Eu sunt cel ce stăpânește țara Soarelui-răsare...
Și-am venit pe vântul zilei care cântă, care sare...
Vântul zorilor ce-alintă pe săraci și pe bogați...
Nu sunt trist cum e Murgilă, și-nțeleg să-l alungați.
Cine-i spune: “Vin, Murgilă”? Cine-i cântă “cucurigu”?
El aduce întristarea, noaptea, vânturile, frigul...
Pe când eu aduc căldura și lumina soarelui!

MARANDA

Prea se-ncrede. Prea e vesel... Prea-i departe țara lui!

ÎMPĂRATUL

Prea departe vi-i ținutul, o, Murgilă și Zorilă!

CRAINICUL

Rog puneți-vă căciula: vine oaspele Gerilă!

*(Trece prin scenă Gerilă într-un vârtej de ninsoare.
Împăratul și, după el, ceilalți, strănută.)*

Fără țară voievodul, de obârșie crăiască...
Voievodul Neam-de-vodă, care-ar vrea să vă grăiască...

NEAM-DE-VODĂ

Toți strămoșii mei luptară... dar nici unul dintre ei
N-a mâncat bătaie... Țara e săracă-n felul ei...
N-am averi furate-n luptă, nici averi de căpătat,
Dar în schimb am bogăția unui nume nepătat!

Asta-i tot ce dau domniței. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ți dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

ÎMPĂRATUL

“Bogăția unui nume”... Asta place mult la fete.
Altădată, darul ăsta fuse mare, logofete,
Dar în vremurile noastre nu mai e atât de bun...
Știi! Străbunul tuturor n-a avut nici un străbun...
Tu să fii de omenie, că de morți nu se vorbește.

NEAM-DE-VODĂ

Nu-mi dai fata?

ÎMPĂRATUL

Nu, voinice!

NEAM-DE-VODĂ

M-a văzut și mă iubește!...

ÎMPĂRATUL

Ce să-ți fac? Tu n-ai nimica...

NEAM-DE-VODĂ

Așadară, sunt gonit?
Blestemat să fie ceasul când încoace am pornit!
O, strămoși, dormiți în pace! Voi, ce n-ați lăsat nimica
Pentru cei rămași în urmă, voi, care-ați lăsat doar mica,
Dară sfânta bogăție a mândriei de-mpărat,
O, strămoși, al vostru sânge va rămâne tot curat!
Eu mă duc în altă țară... Eu mă duc în țara unde

Înaintea viței mele lumea toată se ascunde,
Unde punga încărcată lângă sânge n-are glas,
Unde morții sunt de față. Eu mă duc... mă duc... vă las!

ÎMPĂRATUL

Ia mai stai... Ia stai oleacă! Nu ți-o fi cu supărare.
Am vecin pe Scăpătat. E din neamurile rare...
E-mpărat... cu patru fete...

NEAM-DE-VODĂ

Ce le dă?

ÎMPĂRATUL

Păi... cam nimic!

NEAM-DE-VODĂ

Un viteaz ca Neam-de-vodă nu ia fată de calic!

CRAINICUL

Banul Pungă din ținutul unde-i aurul belșug,
Banul Scamă care-nvață doftorescul meșteșug.

BANUL PUNGĂ

*(în cap cu chivără de aur, îmbrăcat în solzi rotunzi de aur, ținând la
subsuoară două pungi mari; vorbește cu îngâmfare)*

Vi se-nchină Banul Pungă, banul doldora de pungi.
Eu n-am sânge, numai aur curge unde mă străpungi.
Nu cer zestre, dimpotrivă, eu vă dau... Aud? Poftim?
Facem târgul? Am paftale să vă-mbrac pe toți... Ce?

ÎMPĂRĂTEASA

(supărată)

Știm!

N-am odrasle de vânzare pe fireturi și paftale!
Nu te mai făli atâta cu banii domniei-tale!
Ia-ți mai bine-un dram de suflet și vei fi mai câștigat!

BANUL PUNGĂ

N-am nevoie nici de sfaturi, nici de suflet. Sunt bogat!
(Dă să plece. Îi iese în cale Neam-de-vodă.)

NEAM-DE-VODĂ

Luminate, am o soră de vreo patruzeci de ani.
Poate că ți-aș da-o, dacă...

BANUL PUNGĂ

(il măsoară de sus până jos, cu dispreț)

Nu mă vâr între golani!

NEAM-DE-VODĂ

Burtă-verde!

BANUL PUNGĂ

Coate-goale!

NEAM-DE-VODĂ

Cum ai spus? Stai, că-ți arăt!

(Îl împunge cu sulița în șezut. Banul Pungă strigă: " Ai! Ai!" în hazul tuturor.)

ÎMPĂRATUL

Leule, mușcă-l din față, nu-l lua pe dindărăt!

NEAM-DE-VODĂ

*(înțepând mereu pe Banul Pungă, în vreme ce cei doi scutieri
jerpeliți ai lui Neam-de-vodă și-au scos chiverele din cap
și aleargă după Banul Pungă să adune aur în ele)*

Curge aur? Nu prea curge!...

BANUL PUNGĂ

M-a-nțepat cumplit ariciul!...

(Iese grupul.)

ÎMPĂRATUL

S-au găsit tusa și junghiul!... Să poftască doftoricul.

BANUL SCAMĂ

Eu sunt Scamă, doftoricul, cel ce toate le ghicește,
Nu ca babele neroade, ci frumos, doftoricește.
Am în traistă leacuri multe. De boliți, pe toți vă scap!
Vindec tusa, brânca, junghiul și durerile de cap.
Asta-i tot ce dau miresei... Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ți dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!...

MARANDA

Rău îmi pare, învățate, dar nici capul nu mă doare;
Nici un leac nu-mi pot aduce prețioasele-ți odoare.

ÎMPĂRATUL

Precum vezi, nu e nevoie doftoriile să-ți strici...

BANUL SCAMĂ

Dați-mi voie... Eu sunt Scamă...

ÎMPĂRATUL

Preacinstite doftorici,
Mai rămâi la curtea noastră... Niște junghiuri mă tot
cearcă.

BANUL SCAMĂ

N-aș putea să-ncerc norocul la a doua?

ÎMPĂRATUL

Mai încearcă!

BANUL SCAMĂ

Am să-ncerc la câteșitrele!

(Milenei)

Eu sunt Scamă, doftoriciul,
Tai cu foarfeca și vindec umflăturile cu briciul,
Apă tare, alifie; le știu toate, în răspăr.
Am vopseli de-obraz și unghii, mirodenii pentru păr...

MILENA

Nu mi-e rândul! Surioara înainte se mărită...

BANUL SCAMĂ

Să-ncercăm și-aici...

(Sorinei)

Domniță, vin cu inima smerită
Și cu ochii plini de lacrimi și cu glasul tremurând...
Nu mă face de rușine!

(Murmure, protestări.)

ÎMPĂRATUL

Doftorice, treci la rând!

BUZDUGAN

Buzdugan! Voinic cât șapte. Ne-ntrecut în bătălie,
Două coaste frânte-n luptă; mii de cai în herghelie,
Zece mii de buzdugane. De trei ori mă bat pe an.
Și mă-nchin cu sănătate că mă cheamă Buzdugan!
Asta-i tot ce dau miresei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ți dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

ÎMPĂRATUL

Voievoade Buzdugane... să mă ierți... de-atâția ani
Stăpânesc ținutul ăsta fără grijă de dușmani...
Nu mi-ești drag...

BUZDUGAN

Așa ți-e vorba? Ține minte, împărate!
De dușmani te plângi? Așteaptă! Ai să vezi...

ÎMPĂRATUL

Ascultă, frate...

(Buzdugan iese, furios.)

CRAINICUL

Voie-Bună, împăratul care încă n-a luptat.

ÎMPĂRATUL

Cel știut că pacea lumii urmărește ne-ncetat?

VOIE-BUNĂ

Auzind chemarea voastră, sfătuitu-m-au părinții
Să pornesc la drum cu alții, să răspund voios dorinții
De-a-mi lega de-această casă: nume, suflet, viitor...
Țara mea-i bogată-n holde, și norodul — muncitor.
Am păduri, fântâni, podgorii, lanuri multe și palate
Ce-și răsfrâng în lacuri limpezi și-n puhoaiete umflate
Turile strălucitoare de cleștar și de porfir...
Ne-or sluji copii de casă, îmbrăcați numai în fir;
Jupânițe-or să ne cânte și din viers și din chimvale,
Codrii munților suna-vor și grădinile din vale.
Viața ei va fi o doină; dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ți dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege.

*(La un semn al împăratului, Maranda zvârle mărul
de aur lui Voie-Bună. Urale, trâmbițe.)*

ÎMPĂRATUL

Voievod fără oștire, sol iubit de-mpăcăciune,
Fata noastră dete semne de o mare-nțelepciune
Alegându-te pe tine... Pacea, traiul liniștit.
Astea trebuie în țară, astea veșnic le-am ținut.
Bun venit la casa noastră. Dumnezeu să ni te ție!
Fata noastră cea mai mare noi ți-o dăm pe veci soție!

CURTENII

Slavă! Slavă! Să trăiască! Să trăiești, măria-ta!

ÎMPĂRATUL

*(schimbă inelele celor doi tineri îngenuncheați;
cu mâna pe capetele lor)*

ÎMPĂRATUL

O treime din cunună vrednici sunteți a purta.

VOIE-BUNĂ

Vom purta-o cu mândrie după datină și lege,
Tainele împărăției căutând a le-nțelege,
Dăruindu-ți noi odrasle de nepoți și strănepoți...
Ocrotește-ne, stăpâne... care vrei și care poți.

*(Logodnicii se ridică; fata se așază iar la locul ei,
pe banca de marmură. Voie-Bună îngenunchează în fața ei.)*

ÎMPĂRATUL

Iar acuma, când copiii îi unirăm pe vecie,
Vestitori, chemați feciorii pentru fata mijlocie!

CRAINICUL

Oaspeți mari din țări străine, ia poftiți cu gând curat
Pentru fata mijlocie a lui Albu-împărat!
Ia poftiți, că cea mai mare dintre mândrele crăieșe,
Ascultând de sfatul țării, soțul vrednic și-l alese,
Iară noi, rugând înaltul să-l ferească de vrăjmași,
L-om sluji cu toată cinstea cuvenită la urmași!
Ia poftiți!

(Se aud zgomote).

ÎMPĂRATUL

Da ce-i acolo?

CRAINICUL

Preaslăvite împărate,
Un viteaz din altă țară vrea și el să se arate!

ÎMPĂRATUL

Cum îl cheamă? Întrebați-l: e de neam împărătesc?
Dacă nu-i de neam ca ceilalți, să se ducă îl poftesc!

CRAINICUL

Zmeul-zmeilor îl cheamă... Dar cunună dânsul n-are,
Nici ca oamenii încaltea n-are chip și-asemănare;
Țara lui ar fi cuprinsă între ceruri și pământ.

ÎMPĂRATUL

Nu cunoaștem astă țară! N-avem nici un legământ!
Să se ducă! Să se ducă! Mare crainice, vestește!

CRAINICUL

Banul Spadă, care veșnic de războaie se gătește!

BANUL SPADĂ

(lovindu-și sabia de scut, zgomotos)

Bardalabum — bum bardabumba... zinga-zanga du-du-du!
Fui, fiu, fiu și bunga, banga...

ÎMPĂRATUL

(il imită)

Bardabumba?! Hai, te du!

CRAINICUL

Banul Inimă-de-Aur, poreclit Fluieră-Vânt!

(Intră Fluieră-Vânt, care face plecăciunile fluierând.)

Voievodul Apă-Dulce, care-ar spune un cuvânt...

APĂ-DULCE

Eu sunt banul Apă-Dulce, și-am să dau miresei mele
Stăpânirea peste-o țară plină numai de cișmele,
Ridicate de bunicul, neam de neam de împărați,
Ca să spele de păcate pe părinți, pe unchi și frați.

ION-VOIEVOD

Mă numesc Ion...

ÎMPĂRATUL

Ioane, ia așteaptă olecuță.

Lasă, bre, pe Apă-Dulce vorbulița să-și ascuță,
Să vedem cam ce mai spune!

APĂ-DULCE

Nu mai am nimic de spus...

Doar atât: să-mi dai mireasa...

ÎMPĂRATUL

Proaste gânduri ți-ai mai pus!

ION-VOIEVOD

Mă numesc Ion. Sunt văduv de o lună jumătate;
Am copii și zece socri: cincii neveste-nmormântate;

Moștenesc întreg pământul unei mari împărății,
Am grădini și vite multe, zestrea moartelor soții...
Asta-i tot ce dau miresei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ți dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!

ÎMPĂRATUL

Apoi, meștere Ioane, nu ne face de ocară...
Cum vorbești așa prăpăstii?!

ION-VOIEVOD

Ce prăpăstii?

ÎMPĂRATUL

Hai, te cară!

Ieși afară , stârpitură! Cobe!...

ION-VOIEVOD

Nu m-ai înțeles!...

(Împăratul se repede la el, furios.)

Binișor, mărite doamne... Nu mă bate... stai, că ies.

ÎMPĂRĂTEASA

Crainice, bagă de seamă, nu ne-aduce toată pleava,
Dac-om sta cu toți mojiții, pierdem vremea, pierdem
slava.

Înainte de-a-i aduce mai alege-ni-i oleacă.

CRAINICUL

Voievodul Țară-Bună, care cred c-o să vă placă.

ȚARĂ-BUNĂ

Numele mi-e Țară-Bună, nu cunosc răul și ura,
Numai gânduri de lumină îmi cutreieră făptura.
Am să fiu domniței mele un soț vrednic, iubitor;
Altă laudă, prin fapte vom vedea în viitor.
Asta-i tot ce dau miresei. Dacă-i plac, dacă m-alege,
Mâna-ți dreaptă, împărate, pe vecie să ne lege!
(Milena îi zvârle mărul. Curtenii izbucnesc în urale. Trâmbițe.)

ÎMPĂRATUL

Să trăiești! Nevastă, iată nunta-a doua isprăvită!...

ȚARĂ-BUNĂ

Împărate luminate, doamnă, curte preaslăvită,
Feței voastre preacinstite, cu smerenie mă-nchin,
Eu, feciorul cel mai mare al voievodului Nichin!

CRAINICUL

Să trăiască socrul-mare!

ȚARĂ-BUNĂ

Țara mea-i departe tare,
Însă nu m-a pus pe gânduri nesfârșita depărtare
Când a fost să-mi cerc norocul și cu teamă am intrat
În grădina preaslăvită a lui Albu-împărat.

ÎMPĂRATUL

Dragă ginere, norocul nu-ți surâse numai ție...
E și-al nostru... e și-al fetei. Dumnezeu să ni te ție.

Hei, oșteni, sunați din trâmbiți, umpleți cupele cu vin
Și-nălțați cântări de slavă la-mpărați, cum se cuvin.

(Face semn fetei să se apropie. Amândoi tinerii îngenunchează în fața tronului. Împăratul schimbă inelele și, cu dreapta pe capetele lor împreunate.)

Fata noastră cea de-a doua, noi ți-o dăm pe veci soție!

(Cu ochii la cer.)

... Doamne, fă ca totdeauna lângă inimă s-o ție!
Tot frumoasă, tot cuminte și tot fără de păcat,
Cum în casa noastră sfântă din strămoși am apucat!

(Ca și întâia pereche, tinerii se așază pe banca de marmură.)

Iar acum să intre solii pentru cea nemăritată!

(Crainicul vrea să vestească.)

SORINA

(Îl oprește cu un semn și vine în fața tronului. Împăratul tresare. Mișcare între curteni.)

Preaslăvite împărate și iubitul nostru tată,
Vin cu rugă în cuvinte și cu lacrimi în priviri,
Să mă ierți că voiei tale am ieșit cu-mpotriviri...
De supunerea-mi adâncă deseori am dat dovadă
Și-aș voi supusă veșnic ochii voștri să mă vadă;
Dar mă iartă, dragă tată, dacă nu te-am ascultat;
Uite, inima nu-mi spune că i-ar fi de măritat!

ÎMPĂRATUL

Cum ai spus? Aud eu bine? Nu, curteni, a fost greșeală,
Ori greșit-a glasul fetei, ori urechile mă-nșeală...
Cum ai spus?

SORINA

Mărite doamne, n-a greșit sărmanu-mi glas,
Nici urechea nu te minte; nu mi-e vremea să vă las!
Și-apoi, maica-mpărăteasă prea-i căruntă pe la frunte,
Ca să ducă singurică grija trebilor mărunte
Și necazurile casei... Nu vreau, nu, să mă mărit!

ÎMPĂRATUL

Asta-i vorba-ți cea din urmă?

SORINA

Nu v-am spus-o lămurit?

ÎMPĂRĂTEASA

Fata mea, purtarea asta mi se pare cam ciudată...
Lasă grija casei mele. Tot ai să te duci odată...
Haide, ia-ți acuma soțul, în șiragul crailor.

SORINA

Nu vreau, nu... Mi-e frică, mamă. Nu-i cunosc!

ÎMPĂRATUL

Cum? Sora lor,
Sora lor cea mică strică întreita cununie?
N-aș voi cu vorbe grele să-mi arăt a mea mânie
Chiar în fața mamei tale și-a iubiților cumnați
Ce-or să fie peste-o clipă cu cinstire cununați...
Dară află de la mine că, precum odinioară
Te-am iubit ca pe-o treime din bogata mea comoară,
Tot așa, de-mi tulburi gândul cu-ale tale gânduri mici,
Te gonesc de lângă mine! Să te duci! Să pleci de-aici!

SORINA

Am să plec! Mai bine chinul într-a lumii vijelie
Decât viața de păpușă, decât viața de chilie
În palatul trist în care din păcate mă născui!
Știu că n-am să-mi dau încaltea tinerețea orișicui.

ÎMPĂRATUL

Mai cunoaștem noi povestea unei fete mofturoase
Ce-a lovit cu mărul d-aur pe-un argat cu haine roase,
După ce-i trecuse-n față tot alaiul cel de crai...
Fata mea, eu nu de-aceea te crescui și te-nzestrai!
În poveste, împăratul și-o fi dat odrasla, poate,
Dar povestea totdeauna spune tot ce nu se poate...
Află dar că niciodată neam de-al meu adevărat
N-o să-și caute rudenii decât neam de împărat!

SORINA

Nu mai am, de-aci-nainte, nici un fel de datorie!

ÎMPĂRATUL

Tot așa să n-ai pe lume cea mai mică bucurie;
Și precum gonești feciorii ce-au venit să mi te ia,
Tot așa să te gonească cel dintâi ce ți-o plăcea...
...Mare crainice, vestește!

CRAINICUL

Oaspeți mari, din țări străine,
Cea mai mică din domnițe nu făcu ce se cuvine;
Cununiei întreite dumneaei s-a-mpotrivit!
Nu vrea mire... Ce să-i facem? Împăratul preaslăvit,
Alungând-o din palatu-i, vă urează cale bună!

(Zgomote.)

ÎMPĂRATUL

Cine murmură acolo?

CRAINICUL

Craii... spun că se răzbună
De rușinea ce le-o facem. Pleacă toți, nemulțumiți...

ÎMPĂRATUL

Au dreptate voievozii... Nu suntem și noi uimiți?
Astă faptă nesupusă nu mai are-asemănare!
Auziși ce-am spus, domniță? Ce făcut-ai seamă n-are!
E-he-hei, ascultă bine ce ți-am spus. De te căiești:
Prea târziu; te-am scos din rândul fetelor împărătești!
Iară voi, slăvită doamnă, gineri, fetelor iubite,
Sfetnici dragi ai țării mele cu nădejtile zdrobite,
Rogu-vă, iertați potopul unei grabnice mâinii
Și veniți cu toți să-ncepem două mândre cununii!

*(În frunte cu Împăratul, care ține mâna Împărătesei,
toți curtenii, de mână cu câte o jupâniță, urcă treptele
și intră în palat, în sunetele trâmbițelor.*

Pauză.

*S-a făcut noapte. Din palat se aud cântece de nai ale căror
triluri întrec celelalte sunete și se amestecă cu depărtatul
cântec de privighetori. În iarbă și în văzduh scânteie licuricii.
Din cei doi meri, în adierea vântului de seară, se scutură flori.
Fata cea mică a rămas singură.)*

SORINA

Eu te las, copilărie, tinerețe fără soare...
Loc de jocuri, de speranțe, și cumplită închisoare
Unde visul n-are aripi, și nici sufletul cuvânt,

Unde dorurile mele în zadar își iau avânt...
Eu te las, copilărie, zile bune, zile rele...

(Maranda iese din palat, în taină.)

MARANDA

Surioară!

SORINA

Cine strigă?

MARANDA

Ai rostit cuvinte grele,
Grele vorbe, surioară... Cum putuși să le rostești?
Nu se poartă astfel, soră, niște fete-mpărătești!

SORINA

Nu, domnițele cu minte nu vorbesc așa, firește...
Ele sunt oițe blânde: orice iarbă le priește,
Orice mire le vrăjește, când o fi dulceag, flecar...
Vă cunoașteți soții, spune? I-ați văzut cândva, măcar?

MARANDA

Facem cum ne poruncește tata, curtea preamărită.

SORINA

Cum așa? Curtenii, țara, și cu tata se mărită?
Ori domnițele ce astăzi pe deplin au înflorit?
Pentru ce țineai în mână mărul vostru daurit?

MARANDA

Sora mea, ursita noastră nu-i ursita celorlalte.
Între noi și lumea largă sunt atâtea ziduri nalte...
Ce știm noi de rostul lumii, zăvorâte în palat?
Cum putem cunoaște soții când aiurea n-am umblat?
Am avut și eu odată dorul zărilor deschise,
Dar veni înțelepciunea și avântul mi se-nchise
Ca o floare ce zadarnic așteptat-a zori de zi...
A trecut de-atuncea vreme... dorul nu se mai trezi.
Voia tatii, voia țării — asta ne-a sortit ursita.
Cine știe... poate-n drumu-i altă cale nu găsit-a
Ursitoarea vieții noastre. Ce să mai nădăjduim?
Cu supunere adâncă se cuvine s-o primim...
Singure s-alegem soțul nu ne prea ajută mintea.
Orice sfat ne e prielnic. Hai, ascultă-mi rugămintea:
Fii mai blândă. Și necazul o să-ți treacă în curând.
Mama, sora, or să vină să te vadă, rând pe rând!

(Iese.)

SORINA

Măr de aur, măr de aur, cine îmi va fi alesul?
Mi-ai crescut pe-o creangă-n suflet, frate bun cu
ne-nțelesul
Dor al clipelor de seară și-al visărilor de mai...
Toate dorurile mele, toate visele-mi chemai...
Măr de aur, măr de aur, cui o să te zvârlu oare?
Din nădejde și din vise ți-ai legat plăpânda floare
Și-ai crescut mereu din ele, tot mai mare, până când,
Împlinit, căzuși din suflet pe pământ alunecând...
Tu ești visul, tinerețea, tu ești ziua cea de mâine,
Sufletu-mi întreg e-n tine... De te dau, ce-mi mai rămâne?
Cine străjuiește oare al fecioarei căpătâi,

Când azvârle mărul de-aur al visărilor dintâi?
Cântă pasărea de seară, iar în iarba-nrourată,
Cu grămada, licuricii luminițele-și arată,
Luminițele albastre, roșii, albe, viorii,
Peste care cad, alene, flori de măr, trandafirii...
Înfloriră iarăși merii... merii dragi... a câta oară?
A venit iar primăvara, și cu ea mi se strecoară
Flori de măr... visări deșarte peste sufletu-mi pustiu...
Să mă duc pe-un cal sălbatic... să mă duc, fără să știu...
Și mă scutură un tremur și mă-ncinge o dogoare,
Să mă duc cum fuge vântul peste ape și ogoare
Și să-mi uit singurătatea... toate câte-am îndurat
De când fui ursită-n lume să fiu fată de-mpărat!

VRĂJITOAREA

(intră prin stânga, sprijinită pe-un toiag)

Tot p-afară e domnița? Tot p-aci? Tot singurică?
E-ntuneric și răcoare... Nu ți-e frig și nu ți-e frică?

SORINA

M-ai speriat!

VRĂJITOAREA

Nu știi că baba numai binele îți vrea?
Eu nu sunt ca celelalte...

SORINA

Știu, măicuță, nu ești rea!

VRĂJITOAREA

Cum de stai afară seara când încep să umble zmeii?

SORINA

Nu mi-e frică...

VRĂJITOAREA

Ba să-ți fie!

SORINA

Nu fac nici un rău femeii
Zburătorii, dimpotrivă...

VRĂJITOAREA

Fata mea, tu ai ce ai!
Ești cam tristă, spune-i babei...

SORINA

Ai avea vreun leac să-mi dai?

VRĂJITOAREA

Cine știe...

SORINA

Spovedi-m-aș dumitale, babă bună,
Dac-aș ști ce duhuri rele împotriva-mi se răzbună...
Știu că tare-s amărâtă... Știu că taica m-a certat
Că i-am spus precum că mie nu mi-ar fi de măritat...
Și-apoi, babă, ți-aș mai spune că mi-e dor, mi-e dor de
ducă,
Parc-aș vrea să vie vântul să mă ia și să mă ducă...
Ah, de ce n-avui norocul pe surori să le-nțeleg,
Fără dor și fără voie pe oricine să-mi aleg!

VRĂJITOAREA

Uite bobii, fata maichii. Hm! Cu dragoste s-arată!...
Crai pribeag pe drum de seară... Are fața-ndurerată...
Gândul lui e dus aiurea... roibul lui e trist și el,
Vine... vine... drumul scade... roibul saltă ușurel...
Spune bobul de la mijloc că drumetul nu-i departe...
Bucurie, întristare... O crăiasă vă desparte...
Drumuri lungi, pățanii multe, crai pribeag, da mândru
crai!
Părul lui e numai aur...Poartă zale peste strai...

SORINA

E frumos?

VRĂJITOAREA

Ca răsăritul! Calea vieții, împărțită.
Gânduri multe... și neazuri... are fruntea încrețită!

SORINA

E voinic?

VRĂJITOAREA

Cum nu e altul pe cuprinsul pământesc...

SORINA

E de neam?

VRĂJITOAREA

De neam, firește... E de neam împărătesc!
Da mai spune că drumetul n-o să șadă vreme lungă,

Că-i grăbit din cale-afară... Nu știi, zău, pe cine-alungă.
Și mai spune că din leagăn ți-a fost ție hărăzit...
Când ți-o bate inimioara, ți-a venit, ai auzit?
Când le-o bate inimioara, fetele să nu se mire...
Ăsta-i semn că de departe le-a sosit doritul mire.
Urmărește-l pretutindeni... orișicând și-n orice fel!
Viața ta e-a lui de-acuma, ești pierdută fără el!
Urmărește-l pretutindeni... Fugi și nimănu-i nu spune.
Am să-ți dau puteri de zână... peste fluturi eu te-oi pune;
Peste flori și peste fluturi, Zâna-florilor vei sta...
Ce să faci aici, domniță, când aiurea-i viața ta?!

(Ies amândouă.)

C o r t i n a

ACTUL II

Același decor. Intră Făt-Frumos, care bate într-o tipsie de aramă.

C R A I N I C U L

Ce poștești, drumeț de seară?

FĂT-FRUMOS

Să s-arate împăratul!

C R A I N I C U L

Nu se poate! Musafirii început-au cu uratul;
Doamna plânge... Clipa-i mare... Toate inimile bat,
Iar domnița cea mai mică n-are vrere de bărbat!

FĂT-FRUMOS

Oameni buni, de jalea voastră mărturie pun că-mi pasă,
Dar și eu am o durere care sufletu-mi apasă.
Aș dori măriei-sale supărarea să-mi vestesc.
Rogu-te mergi și vestește un drumeț împărătesc.

*(Crainicul intră în palat, și, peste o clipă, împăratul iese, fără
coroană și cam vesel.)*

ÎMPĂRATUL

Ce poștești, drumeț de seară?

FĂT-FRUMOS

Împărate, cer iertare
C-am călcat fără de voie preacinstitele-ți hotare,
Să te-ntreb de știi că-n țară găzduiești un hoț de zmeu.
Făt-Frumos îmi zice lumea... Sunt fecior de crai și eu!

ÎMPĂRATUL

Nu-nțeleg...fecior de vodă?

FĂT-FRUMOS

Împărate luminate,
Sunt și eu fecior de vodă...

ÎMPĂRATUL

Două fete cununate,
Dar a treia nu vrea încă bărbătească însoțire...

FĂT-FRUMOS

Luminate împărate, nu mi-e gândul de pețire!

ÎMPĂRATUL

A-ha-ha! Nu vrei nevastă?! Intră, craiule, poftim!
Și în cinstea celor două, două cupe să cinstim!

FĂT-FRUMOS

Sunt grăbit din cale-afară. Nu e careva să-mi spună
Dacă Zmeul e p-aicea?

ÎMPĂRATUL

A venit și el să-și pună
Fața scumpă la vedere. Bietul Zmeu, s-a cam pripit!
E p-aici... Da ce-i cu dânsul?

FĂT-FRUMOS

Zmeul ăsta mi-a răpit
Pe Ileana Cosânzeana...

ÎMPĂRATUL

Pe Ileana? Știu povestea...
Multă vreme!

FĂT-FRUMOS

Vreme multă...

ÎMPĂRATUL

Pretutindenii umblă vestea...

FĂT-FRUMOS

Ani întregi de când îi caut, ani întregi de când îi scap,
De mă mir că nu-mi albește încă părul de pe cap.

ÎMPĂRATUL

Zmeul e p-aici, băiete. E ascuns prin vreo strâmtoare...
Fii pe pace... ai să-l afli... am să-ți dau și ajutoare.
Să mi-l cauți și, prinzându-l, precum prinde plasa pești,
Să mi-l strângi și, de se poate, pe vecie să-l stârpești.
Pân-atunci, ia stai o clipă... ia poftim o cupă plină...
Hai noroc!

FĂT-FRUMOS

Trăiască mirii! Să le fie viața lină!
Să trăiești, mărite doamne!

ÎMPĂRATUL

Dragul tatii, să trăiești,
Și mireasa dumitale până mâine s-o găsești!

FĂT-FRUMOS

Mulțumesc!

ÎMPĂRATUL

Și-acum, ia spune-mi cum ți se trecură anii?
Mă-nțelegi: la zi de nuntă, o poveste cu pățanii
De iubit mă face tânăr — da de ce nu stai coala? —
Ca pe vremea când în pieptu-mi dragostea se zvârcolea.

FĂT-FRUMOS

Logodiți abia de-o lună așteptam cu tot norodul
Secerișul și culesul, holdelor să ducem rodul,
Ca să-ncep, în toată voia, ale nunții pregătiri...
Iată că de la o vreme fel de fel de prevestiri

Începură să mă roadă și din visuri să mă scoale;
Îmi spuneau supuși de-ai țării cum că umbre dau târcoale
La ferestrele miresei... Niște vraci spuneau și ei
Cum că țara-i năpădită de balauri și de zmei.

ÎMPĂRATUL

E-he-he! O iei din capăt...

FĂT-FRUMOS

D-apoi cum s-o iau? Din coadă?

ÎMPĂRATUL

Ba din capăt... Eu mă bucur!

FĂT-FRUMOS

Trimisesem de iscoadă
Cititori în stele, crainici, învățați și vraci, plăieși;
Dar, cu toate-acestea, Zmeul...

ÎMPĂRATUL

Ți-a furat-o!

FĂT-FRUMOS

Cum spuseși!...
Am plecat, nebun, să-i caut peste mări, peste hotare,
Și cu cât fugeam mai iute, și cu cât fugeam mai tare,
Cu atât creștea în pieptu-mi dorul ei ucigător.
Mă-ntreceam cu vântu-n cale; m-avântam, nepăsător,
Străbătând într-o suflare țară lungă, mare, lată,
De-am răzbit din crucea lumii până-n lumea neumblată,

Și de-acolo, fără preget, până-n celălalt tărâm...
Parcă văd cum fuge roibul... Parcă simt cum coborâm,
Ca-ntr-un vis, prăpăstii negre, cum urcăm pe munți
cu soare,
Cum răzvim prin codri falnici și prin volburi de ninsoare.
Parc-aud, în urma noastră, toate fiarele urlând...
Îmi plutea mereu-nainte chipul ei frumos și blând...
Chipul ei plutea în zare, pe cărări neispitite,
Ca o flacăra ce duce la comori neprețuite,
Luminând întreaga lume ca o rază, ca o stea
Ce creștea mereu în zare cu cât drumul descreștea...
Chipul ei seca deodată ale apelor șiroaie
Și făcea din văi livadă și din munte mușuroaie...
Chipul ei din calea noastră orice piedică gonea
Și făcea din mine până și din roibu-mi rândunea!

ÎMPĂRATUL

Te-ntreba, firește, lumea, te-ntreba în gura mare:
Da de unde vii, drumețe; da-ncotro te duci, drumare?

FĂT-FRUMOS

Mă-ntreba, iar eu la rându-mi întrebam mereu de ea;
Dar din nouăzeci și nouă numai unul de-o știa!

ÎMPĂRATUL

Și-ai găsit-o?

FĂT-FRUMOS

Da de unde?!

ÎMPĂRATUL

Nici pe Zmeu?

FĂT-FRUMOS

Pe el, firește...

ÎMPĂRATUL

Hâm!... Povestea se scurtează!

FĂT-FRUMOS

Ba de loc, de-acuma crește!

ÎMPĂRATUL

Hei! “Înșir-te, mărgărite” — cum spunea câte-un bunic.

FĂT-FRUMOS

Cum îl văd, mă-ndrept în șale. Dar și Zmeul e voinic.
E cumplit! azvârle flăcări, are gheare lungi, tăioase;
De-ți înfige mâna-n carne, te răzbește pân' la oase!

ÎMPĂRATUL

Brrr! Mi-e groază! Hai în casă... Simt că m-a luat cu frig,
Hai să-i spui Împărătesei...

(Se scoală și intră în palat.)

FĂT-FRUMOS

(urmându-l)

Cum îl văd, încep să-i strig:
Stăi pe loc! Dă-mi pe Ileana... Zmeul răspundea-ntr-o
doară.

Ne luptăm... îl bat... îmi scapă...

(Fata cea mică a împăratului, care a ascultat, din umbră, iese și azvârle mărul lui Făt-Frumos. Acesta întoarce capul, se uită nepăsă-

*tor la mărul care se rostogolește pe trepte, se uită apoi la Sorina,
dă din umeri și intră în palat.)*

SORINA

Te-am zvârlit întâia oară,
Măr de aur... măr de aur... rod al viselor dintâi...
Cine-o străjuj de-acuma al fecioarei căpătâi?
“Și precum gonești feciorii ce-au venit să mi te ia,
Tot așa să te gonească cel dintâi ce ți-o plăcea! “
Cel dintâi întoarce ochii... Prea curând, o, prea curând
S-a-mplinit blestemul tatii... Mă simt toată tremurând,
Pradă dorului ce-n suflet și-a pornit cumplit vârtoarea.
“Cel dintâi să te gonească.” Dar ce-mi spuse vrăjitoarea?
“Urmărește-l pretutindeni, orișicând și-n orice fel,
Viața ta e-a lui de-acuma; ești pierdută fără el! “
Două groaznice blesteme... Ce să fac de-acuma oare?
Cui să spun ce port în suflet, ce m-apasă, ce mă doare?

ZMEUL

(intră din stânga)

Nu mai plânge! Lasă!

SORINA

(speriată)

Doamne!...

ZMEUL

Bună seara!

SORINA

Cine ești?

ZMEUL

Zmeul-zmeilor îmi zice...

SORINA

Ai venit să mă răpești?
Hai, răpește-mă, sânt gata!

ZMEUL

E grăbită turturica!

SORINA

Ia-mă... du-mă în pădure...

ZMEUL

Nu prea știe ce e frica!

SORINA

Ce te uiți, ce stai pe gânduri?

ZMEUL

Uite, vezi... m-am zăpăcit.
Prea mi-o spui pe șleau, domniță: “ia-mă, hai”!

SORINA

Ce om sucit!

ZMEUL

Dumneata ești — cum ți-aș spune — cea dintâi ce nu
se teme.

Alții m-ar primi cu pietre și cu groaznice blesteme!
Da de ce te uiți la mine?

SORINA

Zmeul? Zmeul, dumneata?
Zmeul-zmeilor, cumplitul care lumea-nspăimânta
Doar cu numele?

ZMEUL

Domniță, eu sunt Zmeul din poveste...

SORINA

Cel cu aripi și cu gheare, cu o sută de neveste,
Cel ce-n treacăt arde toate din hotar până-n hotar?
Unde-s capetele-ți multe?

ZMEUL

Le-a tăiat un bucătar...
Știi...povestea cu țiganul...

SORINA

Unde-s ghearele vestite?

ZMEUL

Gheare n-am... cum n-am nici vreme să port unghiile
gătite.
Făt-Frumos, el are vreme... Nu-i degeaba Făt-Frumos!
Nu-l împiedică nici goana, zborul roibului spumos!

SORINA

Te credeam din povestire urâţenie ciudată.
Lumea te făcea balaur...

ZMEUL

Lumea m-a văzut vreodată?

SORINA

Cum putea să povestească fără ca să ştie ce-i?

ZMEUL

A făcut cu mine lumea după vechiul obicei:
Neputând să mă ajungă, neputând să mă-nţeleagă,
Mă cârteşte fără milă şi de chipul meu se leagă...
Ce-o să zică oare lumea că n-ai vrut să te cununi?

SORINA

Lasă ce-o să zică lumea... Făt-Frumos spunea minuni
Despre tine. Tot pământul l-ai umplut de spaimă... Cine
Nu te vede noaptea: umbră, flăcăruie, mărăcine!?...

ZMEUL

... Mogâldeaţă, şarpe negru, ocolit de mari şi mici.

SORINA

Dar păţaniile tale?

ZMEUL

Le-a scornit vreun moş-glumici!

SORINA

Dar Ileana?

ZMEUL

Am furat-o fiindcă vream să-mi fie rudă
Împărații toți din lume! Numai astfel, fără trudă,
Mi-aș putea ajunge ținta.

SORINA

Ai vreo țintă pe pământ?

ZMEUL

Vreau să-mi fac o-mpărăție! Zi și noapte mă frământ,
Alergând pe arșiți roșii ori pe volbură de lună,
Fericit să-mi fac culcușul în vreo rece văgăună
Și să-mi plec pe-un colț de piatră capul greu, întunecat...
M-am luptat ades, domniță, nedormit și nemâncat...
Așteptând să-ntind ospețe în palate aurite,
Dorm în scorburi, în tufișe, în biserici năruite.
Și-alungat de toți vrăjmașii m-am făcut mai rău ca ei!

SORINA

Bietul Zmeu!

ZMEUL

Ți-e milă, spune? Simți că plângi fără să vrei!...
“ Bietul Zmeu!” — Acum!... Dar mâine: mila ta o să mai
ție?

Ai și tu în vine sânge care cere-mpărăție...
De-ar veni acuma vrurul din feciorii de-mpărat,
M-ai goni... ți-ar fi rușine...

SORINA

Nu e, nu-i adevărat!

Ai să vezi...

ZMEUL

Mai vii cu mine?

SORINA

În palate năruite

Și prin scorburi?

ZMEUL

Vai, domniță! N-am palate dăruite
De-mpărați... Eu n-am cunună... Viața mea-i așa de grea!

SORINA

Te-nțeleg!

ZMEUL

Domniță dragă, mă-nțelegi și nu prea-prea.
Făt-Frumos ți-ar spune lucruri mai frumoase, mai ușoare,
Vorba lui ar fi mai dulce, el ar ști să te-nfășoare
Într-o vrajă de visare, într-un cânt adormitor!
Mult mai tare-i sună glasul într-un suflet visător!

(Din palat se aud zvonuri de plecare.)

Nu e glasul lui? Ascultă!

SORINA

El e!

ZMEUL
(*ascultând*)

Vorbe îndrăznețe?
A-ha-ha! Așteaptă numai...

SORINA
Ce-ai să faci?

ZMEUL
Să-i dau binețe!
Zmeul-zmeilor mă cheamă și-ai să vezi de știu lupta.
(*Iese.*)

ÎMPĂRATUL
(*intră împreună cu Făt-Frumos*)
Cale bună, dragul tatii!

FĂT-FRUMOS
Mulțumesc, măria-ta!
Mulțumesc de vorbă bună, mulțumesc de găzduire...
Am să plec în lume iarăși... să răstorn întreaga fire...
Ca să dau de Zmeu sunt gata toată lumea s-o străbat!
Am să merg și-acolo unde munții-n capete se bat...

ZMEUL
Uite Zmeul... Ce-ai cu dânsul? Te scutesc de căutare.
Ce poștești?

ÎMPĂRATUL
Să pleci de-aicea!

ZMEUL

Împărate, cer iertate!
Hei, voinice... uite Zmeul... Ce-i porunca? Ce-ai să-mi
zici?

FĂT-FRUMOS

Nu aici, tâlhar nemernic. Hai afară!

ZMEUL

Nu! Aici!

Vreau să-ți scot puțin din mână a minciunilor brățară!
Vreau s-audă toată lumea, dragul meu Vântură-Țară,
Cum că ești încurcă-lume, mincinos, lăudăros...
Mai întâi, de-atâta vreme, nici o haină nu ți-ai ros.
Ești gătat întotdeauna... Cum așa? Dar nu te doare
Pe gâteli să-ți treacă vremea? Barba ta nu crește oare?
Când îți pui în păr miresme? Și-apoi alta, de poftești,
Spune tuturor în față: cum te cheamă? Cine ești?
În povești îți spune lumea într-un fel...De trece anu
Când ești Prâslea, când Pepelea, când voinicul Greuceanu!
Calul tău, ca și mustața, când e negru, când bălai.
Pe când eu, sărac de mine, peste tot unde umblai,
Rând pe rând am fost balaur, omorât cu buzduganul,
Mi-a tăiat într-o poveste șapte capete țiganul,
M-ați făcut arap, ghionoaie, Strâmbă-Lemne, și socot
Că p-aiurea mi se zice Statu-Palmă-Barbă-Cot...
Făt-Frumos! Frumos răsună! Numai numele ajunge
Ca să simți pe cerul gurii strop de miere cum te unge...
Cum să nu te-aștepte seara toate fetele-n pridvor?
Toate fetele, voinice, te visează și te vor...

FĂT-FRUMOS

Ori îmi dai pe Cosânzeana, ori ți-oi rupe junghetura!

ZMEUL

Toate-s bune... Tu, voinicul, iară eu, lepădătura,
Care trece prin văzduhuri sforăind ca un buhai...
M-ai învins mereu; dar unde, unde ți-e Ileana, hai?
Eu sunt scorpia, ghionoaia, huhurezul, sperietoarea,
Liliacul, cucuveaua... iară tu, privighetoarea!
Ce-ai făcut să fii atâta?

FĂT-FRUMOS

Am ieșit învingător!

ZMEUL

Ai ieșit, dar nu prin tine; ți-au stat toate-ntr-ajutor!
Lighioanele din codri, din văzduhuri și din apă
Vin la tine totdeauna de te-ajută și te scapă;
Împărțind surâsuri calde, nu-ți treci vremea în zadar;
Unui om îi spui povestea, altuia îi dai un dar,
Ești frumos, ești blând la vorbă și pe nimenea nu sperii.
Munții tu îi faci din piepteni, iar pădurile din perii.
Folosești întotdeauna câte-un tainic talisman
Ce te-ajută la nevoie și te scapă de dușman...
Pe când eu, ascuns ca urșii, singur, singur totdeauna,
Strecurându-mă pe drumuri unde nu răsare luna,
Ocolind de-aud vreun zgomot ori de văd lucind ceva,
Fug de oameni și de fiare în vreo vale, undeva.
Eu sunt cel ce arde sate când s-aprinde-un stog de paie...
Mâna mea vă pare gheară, iar suflarea mea — vâpaie...
Nimeni nu-mi ajută mie fiindcă n-am surâsul blând,
Fiindcă nu mă știe nimeni după dragoste umblând,
Fiindcă rostul vieții mele nu e-n patima lumească,
Fiindcă glasul-mi și privirea nu se-ndeamnă să glumească,
Fiindcă păsurile mele nu le povestesc plângând,

Fiindcă alte năzuințe port în inimă și gând.
Făt-Frumos, acum spune-mi, ce-ți lucește-n zare ție?
O femeie?

FĂT-FRUMOS

Da. Dar ție?

ZMEUL

Eu visez o-mpărăție.
Eu visez domnia lumii... Făt-Frumos ce face oare?
Își alintă, își oglindă frumusețea în izvoare.
Ca s-ajung, suceam în dreapta paloșul. Tu ce făceai?
Liniștit, în largul lumii, capul fetelor suceai!
Răsfățat de toți în cale, zâne, oameni, soli cerești,
Te tot lauzi cu iubirea și de ură te ferești.

FĂT-FRUMOS

Da, iubirea — iată visul... Iată marea mea comoară...
Ea-mi aprinde-n zare flăcări, mă învie, mă omoară...
Pentru ea străbat pământul și mă lupt înverșunat;
Drumul vieții, pe furtună, numai ea mi-a luminat.
Dragostea miresei mele, dragostea de om, de viață
Îmi călăuzește pașii spre dorita dimineață.
Dragă mi-e lumina zilei, floarea, stelele și vântul —
Tot ce e Frumos în lume, înălțarea și avântul,
Frământându-le în suflet eu mă simt întraripat;
Chipul drag al drajei mele toate le-a întruchipat.
Pe câmpia-nzăpezită când e noaptea viorie,
Parc-aștept să-i văd culcată umbra lungă, albăstrie,
Glasul ei îmi cântă doine în suspinul unui val,
Glasul ei îmi spune basme într-o doină de caval...

Văd obrazul cum îi râde într-un soare ce răsare,
O ghicesc cum trece leneș în frunzișul ce tresare,
Iară cântul ciocârliei, aninat deasupra mea,
E chemarea depărtată care-mi vine de la ea...

ZMEUL

E frumos , dar îndoielnic... Dragul meu, cu ce te-alegi?

FĂT-FRUMOS

Visul meu tu niciodată n-ai putea să-l înțelegi!

ZMEUL

Visul tău e Cosânzeana... Asta-i veșnica ispită!
Nu-i păcat de-atâta cale și de viață risipită?

FĂT-FRUMOS

Am s-o iau... de-aș ști că veșnic am s-alerg pe urma ta,
Dac-aș ști că toată viața pentru dânsa voi lupta!

ZMEUL

Eu ți-aș da-o pe Ileana de mi-ai cere-o cu blândețe...
Dar mi-o ceri întotdeauna tot cu vorbe îndrăznețe...
Îmi azvârli mereu în față fel de fel de amenințări.
Iacă, vezi... de asta umbli peste mări și peste țări.
De mi-ai cere-o cu blândețe, aș lăsa-o din robie...

FĂT-FRUMOS

Nu cerșesc la nimeni milă!

ZMEUL

Dar primești când ți se-mbie!

FĂT-FRUMOS

Minți, tâlhare, minți!

ZMEUL

(aratându-i paloșul)

Ia, uite!

FĂT-FRUMOS

Nu mă tem!

ZMEUL

Te arunc în cer!

FĂT-FRUMOS

Să te văd! Sunt gata... Haide! Asta-i mila ce ți-o cer.
Milă, eu?

ZMEUL

Firește!

FĂT-FRUMOS

Milă... Mărturie!

ZMEUL

Ți-oi aduce!

FĂT-FRUMOS

Scoate paloșul, tâlhare!

ZMEUL

Scoate paloșul, haiduce!

*(Amândoi își scot paloșele și le sucesc deasupra capetelor,
gata de luptă.)*

ÎMPĂRATUL

E-he-he! Așa? Deodată? Înainte de-a lupta,
Spune-mi, Zmeule, și mie, care-i visul, țara ta?

ZMEUL

Nu sunt eu stăpânitorul părăsitorilor palate,
Al pădurilor deșarte, al puhoaielor umflate?
Șerpilor, vulturii și corbii, nu sunt toți supușii mei?
Văgăunilor nu-s pline de balauri și de zmei?
Țara mea e țara spaimei, iar puterea mea e mare.
Toate duhurile-ascultă, tremurând, a mea chemare!
N-am caleașcă daurită, dar când trec în rotogoale
Peste stâncile trăsnete, peste câmpurile goale,
Drumul meu nu pare falnic ca un drum împărătesc?

FĂȚ-FRUMOS

Ți-l gătesc eu drumul ăsta, n-avea grijă, ți-l gătesc!

ZMEUL

Nu cumva ți-e iar de luptă?

FĂȚ-FRUMOS

Și ce-ar fi?

ZMEUL

Păi, de, băiete,
Haide-aicea... dă-te-ncoace... să ne batem pe-ndelete!

FĂT-FRUMOS

Nu mă mișc. Ești gata?

ZMEUL

Gata!

(Începe lupta.)

SORINA

Împărate, nu-i lăsa!
Nu-i lăsa, mărite doamne!

CRAINICUL

(intră speriat din stânga)

Unde e măria-sa?

ÎMPĂRATUL

Ce-i acolo? Cine strigă?

CRAINICUL

Preaslăvite împărate,
Începură zile grele pentru țară să s-arate!

ÎMPĂRATUL

Vreo primejdie?

CRAINICUL

Grozavă! Fel de fel de soli vestec
Că voinicii cari trecură în alaiu-mpărătesc,
Mâniați că fata voastră îi gonește, s-adunară
Și-au pornit încoa' furtună! Caii varsă foc pe nară,
Scurmă țărna și nechează... ard cetăți în calea lor...
Zarea toată e lumină...

ÎMPĂRATUL

Dat-au foc cetăților?
Ah, domniță, multă grigă mi-ai adus la bătrânețe!

CRAINICUL

Oști venite mai în urmă, tot mai mari, mai îndrăznețe,
Au cuprins păduri, orașe, largul țării bărăgan...

ÎMPĂRATUL

Cine merge-n fruntea oastei?

CRAINICUL

Voievodul Buzdugan!
Banul Pungă dă merinde, Banul Scamă ajutoare,
Pe când toată oastea noastră șade, vai, neștiutoare...

ÎMPĂRATUL

Ah, mișeii! Despre asta nu mi-au spus nici un cuvânt!

CRAINICUL

Banul Inimă-de-Aur, poreclit Fluieră-Vânt,
A-ncercat să-i domolească...

ZMEUL

(oprindu-se din luptă)

Gineri pașnici nimerit-a
Să-ți alegi, mărite doamne!?

ÎMPĂRATUL

Nu mai știi... îmi pierd sărita.
Ce să fac? Trăiam în pace. Nici prin vise nu visam
C-or să vină împotriva-mi cete multe, tam-nesam!

ZMEUL

Sunt frumoase ele, doamne, visurile de-mpăcare:
Voie-Bună, Țară-Bună, gineri buni sunt fiecare,
Nu zic ba, dar vezi, nici unul n-are brațul știi... colea,
Când o fi vreo-ncurcătură să te scape de belea!

ÎMPĂRATUL

Hei, de-ar vrea și cea mai mică, de-ar gândi, de-ar înțelege,
Ce mândrețe de logodnic printre feți i-aș mai alege!

FĂT-FRUMOS

Doamne, înaintea oastei bucuros eu duce-m-aș...

ZMEUL

De rămâne el aicea, eu voi trece la vrăjmaș!

ÎMPĂRATUL

Crai măreți, vedeți prea bine că mi-e țara-n grea nevoie;
Rogu-vă, plecați aiurea și certați-vă în voie;
Voi cu păsurile voastre, iară eu cu grija mea.
(Îi împinge binișor spre stânga și iese după ei. Intră Împărăteasa și Milena.)

ÎMPĂRĂTEASA

(către Sorina)

Pentru tine toate astea... Împăratul se teme
Dinainte c-or să vină voievozii cu mânie!

MILENA

I-ai gonit pe toți, și uite!...

ÎMPĂRĂTEASA

Fata mea, o cununie
Ne-ar scăpa de orice grijă. Fata mea, cum poți răbda!?
Țara pierе pentru tine... Mai e vreme... Spune: da!
Ai văzut cam cine-i Zmeul, Făt-Frumos cam cine este.
Tot așa sunt, fata mamei, toți voinicii din poveste.
Nu-l iubeam nici eu pe vodă înainte de-a-i vorbi,
Dar apoi ne cununarăm și-nceput-am a-l iubi.

MILENA

Sora mea, ascultă sfatul, sfatul mamei, pe-al surorii!
Chiar de nu ți-o place soțul, prinde-te-n vârtejul horii!
Trece ziua, trece noaptea, lunile se duc pe rând,
Trece ura, nepăsarea, îndoiala... și-n curând
Te trezești că-i drag voinicul... îl iubești, îl înțelege;
Dacă vezi că nu se poate, cununia o dezlegi;
Că de nu ți-o place soțul, nimenea nu te omoară
Dacă-l lași...

ÎMPĂRĂTEASA

Primește, mamă, spune: da! Da?

MILENA

Surioară!...

SORINA

Fie, mamă!

ÎMPĂRĂTEASA

(căt-re împărat, care se reîntoarce)

Împărate, fata noastră s-a-nvoit!

ÎMPĂRATUL

S-a-nvoit s-aleagă soțul? Să trăiești, copil iubit!
Fuga, Crainice, și spune voievozilor să vie.
Spune-le să curme lupta! Puică, inima-mi învie!
Să trăiești, fetița tatii! Hei, aduceți lăutari!
Să se scoale altă ceată de chelari și bucătari.
Rânduieți c-o să petrecem nouă zile înșirate...
Să petreacă toți în țară...

CRAINICUL

Preaslăvite împărate,
Au venit și voievozii!

ÎMPĂRATUL

Au venit? Așa curând?
Bravo, Crainice! Vesteste-i... Să poftească iar la rând!

CRAINICUL

Craiul stelelor, Murgilă! Craiul soarelui, Zorilă!

SORINA

(oprind pe crainic)

Ce să vină iar Murgilă și cu oaspele Gerilă?!
Șirul craiilor din lume ar mai ține înc-un an.

Buzdugan e-n fruntea oastei, îl aleg pe Buzdugan!

(Îi aruncă mărul de aur. În strigătele curtenilor și-n sunetul muzicii, cei doi tineri îngenunchează în fața împăratului, care le pune inelele în degete, apoi pornesc cu toții să intre în palat. Seara s-a golit. S-a lăsat întuneric. Intră Vrăjitoarea care s-apropie tiptil, face semne fetelor care o-nconjoară.)

VRĂJITOAREA

Risipiți-vă și spuneți tuturor să se gătească
Să vrăjim, să facem zână o mireasă-mpărătească!
Împlețiți-i o cunună din boboci de trandafir,
Căutați un fir de aur, răsuciți-l și, pe fir,
Toate ielele surate, din vecini, din depărtare
Să-i aducă, să-i înșire boabe de mărgăritare...
Aduceți-mi și toiagul descântat de șapte ori
Ca să-i întărim domnia peste fluturi, peste flori...

(Ies slujitoarele.)

Unde ești, Sorino? Vino! Pleacă din robia ta!
În culcușul de mireasă nu mai ai ce căuta!
În palat e zarvă mare. Nimeni nu te mai pândește.
Vino!

(În sine.)

A lăsat ospățul... S-a oprit! Se răzgândește?
Nu te răzgânde, Sorino! Să nu simtă c-ai plecat;
Nu te teme! Păzitorii porților i-am fermecat.
Hai... tiptil, pe lângă ziduri... una... două... șapte trepte,
Încă una! Licuricii înspre noi or să te-ndrepte...
Gândul meu te poartă-n leagăn ca floarea un fluturel.
(Intră Sorina, care se uită-n urma ei, cu teamă. Vrăjitoarea se încovoie și vorbește iar cu glas pițigăiat de babă)

VRĂJITOAREA

Vino-ncoace, fata maichii! S-o ascuți mereu pe ea!
Vraja le dezleagă toate... numai binele îți vrea...
Te voi face zână, maică! Numai tu vei fi stăpână
Pe norocul tău, pe viață, pe voinița ta — și până
Vom începe vraja uită pământescul tău avânt.
Vraja-ncepe! Taci, ia seama! Să nu spui nici un cuvânt!

(În jurul Sorinei începe dansul ielelor, care o-mpodobesc cu man-tie înflorată, îi pun pe cap coroană de flori și-n mână toiagul de zână. Apoi, în frunte cu Sorina, pe care o ține de mână Vraga, ies toate. Din palat s-aude vuiet. Prin fund, trec alergând slujitori cu facle. Se risipesc în căutarea Sorinei. Intră Buzdugan, Voie-Bună și Țară-Bună. În mijlocul strigătelor care se pierd în grădinile palatului, trece Crainicul.)

CRAINICUL

Hei, domniță! Hei, domniță! Vino, rogu-te,-n palat!
(Crainicul iese, repetându-și chemările care se pierd în depărtare, amestecate cu strigătele celorlalți și cu sunetele de corn și de trâmbiță.)

VOIE-BUNĂ

Hei, Sorino!

ȚARĂ-BUNĂ

Hei, Sorino!

BUZDUGAN

Doamne, ce s-o fi-ntâmplat?

(Zgomotele descresc, se sting.)

Sta cu mine... întristată și voioasă, rând pe rând...
O văzui păbind, deodată... se ridică, tremurând.

Și cu ochii duși departe... parcă o chema o vrajă...
Pas cu pas ieși din casă... “Unde?” întrebai o strajă.
“În grădină!” îmi răspunse.

VOIE-BUNĂ

Da, dar în grădină nu-i...

ȚARĂ-BUNĂ

Încotro va fi luat-o?

BUZDUGAN

Să nu spuie nimănu!

(Se ivește Vrăjitoarea.)

VRĂJITOAREA

Faceți milă și pomană!

VOIE-BUNĂ

Nu ne arde!

ȚARĂ-BUNĂ

Haide, pleacă!

VRĂJITOAREA

Poate să v-ajute baba la necaz! Mai stați oleacă!

BUZDUGAN

Nu văzuși, cumva, bătrâno, pe mireasa mea?

VRĂJITOAREA

Firește!

O văzui!... Vă las cu bine...

BUZDUGAN

Stai, bătrâno, te oprește!

Spune-mi, unde e Sorina?

VRĂJITOAREA

O văzui printre copaci...

Se ducea...Mă duc! Am treabă!

VOIE-BUNĂ

(lui Buzdugan)

Da-i o pungă, s-o împaci!...

BUZDUGAN

Ține, babo! Spune! Unde?

VRĂJITOAREA

Eu v-aș duce, dragii mei...

Dar mi-e greu! Hai, ia-mă-n cârcă și te duc pe urma ei.

VOIE-BUNĂ

(lui Buzdugan)

Ia-o-n cârcă, Buzdugane!

(S-aud departe chemările, cornii, trâmbițele.)

VRĂJITOAREA

Dumneavoastră, dragi voinici,
Unul o luați pe-aicea, iară celălalt pe aici...
Căutați-o!...Toată noaptea!

VOIE-BUNĂ

Toată noaptea! pân-la zio!

BUZDUGAN și ȚARĂ-BUNĂ

Te urmăm și nu ne-ntoarcem până când n-o vom găsi-o!

(Vrăjitoarea sare în cărca lui Buzdugan; împreună cu Voie-Bună și Țară-Bună ies prin trei părți, dar nici unul în direcția pe care a luat-o Sorina. Muzicile, chemările cresc din nou, tot mai puternice.)

C o r t i n a

ACTUL III

În inima unei păduri. Furtună. Intră Buzdugan cu
Vrăjitoarea în cărcă.

BUZDUGAN

Proastă vreme ne ajunse! Ia stai colea, olecuță...
Nu mai pot! Ești grea, bunico!

VRĂJITOAREA

Bătrânețele, măicuță!
Aoleu! Valeu de mine!...

BUZDUGAN

Iată-ne acum și-aci...
Visul nostru, mătușico, precum vezi, se nimici;
N-am putut găsi mireasa!

VRĂJITOAREA

O văzui acum și p-asta:
Buzdugan lăsându-și oastea ca să-și caute nevasta!

BUZDUGAN

Mi-a fugit în noaptea nunții și eu tot n-am înțeles:
De-i păream urât, prea mare — de ce dracu m-a ales?
N-am găsit-o-n toată lumea! Mulțumesc de bunătate.
M-ai purtat pe-ntreg pământul patru ani și jumătate
Și-am venit din nou la locul d-unde-am fost atunci plecat!
N-am noroc și pace bună! De! M-o paște vreun păcat!
Doamne! Doamne! Ce ursită împotriva-mi se răzbună?

VRĂJITOAREA

Tu ca tu... Dar ce-s de vină Voie-Bună... Țară-Bună?
Au plecat și ei, săracii, ca să-ți vie-ntr-ajutor,
Și de-atât amar de vreme bat pământul arzător...
Și-au lăsat în ziua nunții minunatele neveste
Ca să-ți afle pe Sorina!

BUZDUGAN

Mi-or aduce ei vreo veste?!
Iată locul revederii. Vor veni?

VRĂJITOAREA

Firește, vin!

BUZDUGAN

Cum le-aș mulțumi? Nespuse laude li se cuvin!
Cum să-ți mulțumesc și ție, babă bună? Pentru mine
Ți-ai lăsat și tu odihna și-ai plecat în țări străine
Să mă duci după Sorina și cu sfatul să m-ajută...
Vai! Zadarnică ne fuse toată truda. Ani pierduți...
Ani pierduți... pierdută viață!

(În lumina unui fulger se ivesc Țară-Bună și Voie-Bună.)

ȚARĂ-BUNĂ

Parcă-i dânsul!

VOIE-BUNĂ

El e, frate!

ȚARĂ-BUNĂ

Buzdugane!

BUZDUGAN

Cine strigă?

VOIE-BUNĂ

D-apoi noi suntem, cumnate!

BUZDUGAN

Voie-Bună! Țară-Bună! Dincotro?

VOIE-BUNĂ

Din miazăzi!

ȚARĂ-BUNĂ

Eu mă-ntorc din miazănoapte!

BUZDUGAN

Și nimic nu s-auzi?

ȚARĂ-BUNĂ

Vai, nimic! Umblai pământul, am chemat, am căutat-o,
Da-n zadar, că n-am găsit-o...

BUZDUGAN

Vai, ursito! Blestemato!

VOIE-BUNĂ

S-o fi dus în țara mândră a lui Roșu-împărat!

BUZDUGAN

Sau ca pasărea măiastră, printre stele a zburat!

ȚARĂ-BUNĂ

Eu am fost spre soare-apune și-am văzut pe înserate
Toate stelele din lume, sus, pe boltă înșirate...
Dar oricât de multe stele în văzduh s-au înșirat,
N-am găsit pe fata mică a lui Albu-împărat!

VOIE-BUNĂ

Eu am fost taman în țara unde soarele răsare
Și-am văzut, pălind spre ziuă, toate stelele din zare.
Craiul soarelui, Zorilă, pretutindeni m-a purtat;

Toate razele din slavă rînd pe rînd le-am cercetat.
Am văzut comoara nopții înstelînd nemărginirea,
Dar pe sora noastră mică n-am găsit-o nicăirea!

BUZDUGAN

Și nici eu, copii! Zadarnic m-a tot dus săraca babă,
Toate lacurile moarte le-am trecut cu dor și grabă,
Drumuri arse de lumină ocolind pămîntul tot,
Futunoase rîuri late sprinten le-am sărit înot.
M-a purtat prin codri negri, printre duhuri fără trup,
Printre munții de pucioasă care scui pă și se rup,
Aruncându-și bolovanii în văzduh de fum și pară;
Printre pomi cu crengi de sulii, care-adînc mă înțepără,
Mi-am lăsat fâșii de carne; tot pămîntul se uimea,
Dar nici urmă de Sorina — dragostea și ura mea!

VRĂJITOAREA

Hi! Hi! Hi! Sărac de tine! Aoleu! Săraci de voi!
Sunteți proști... Și niciodată nu scap proștii de nevoi!

VOIE-BUNĂ

Ce? Îți râzi de noi acuma? Gluma ta e cam ciudată!

ȚARĂ-BUNĂ

Noi ne plîngem de necazuri și tu râzi? Mai râzi o dată!

VRĂJITOAREA

Hi! Hi! Hi!

VOIE-BUNĂ

Măi Buzdugane! Ce-i cu baba asta, hai?
E-o bătrână credincioasă, ori vreo viperă? Încă
S-o cunoaștem!... Spune, babă!

ȚARĂ-BUNĂ

De ce râzi de noi? Răspunde!
Tu ne-ai spus unde să mergem și tot tu ne-ai spus pe unde
Să nu mergem!

BUZDUGAN

Totdeauna ascultam de vorba ta,
Te-am urmat supus, orbește, unde-ai vrut a mă purta!

VOIE-BUNĂ

Măi prieteni, măi prieteni! treaba asta nu-i curată!
Dacă baba asta, care bun tovarăș ni s-arată,
E-nvoită cu Sorina? Dacă minte ne-ncetat?
Dacă altul este drumul și noi nu l-am cercetat?!

ȚARĂ-BUNĂ

Se prea poate. Adevărul greu mai e să-l ocoliți:
Ne-a legat la gard, bătrâna! Rău mai furăm păcăliți!

BUZDUGAN

Da, da, da! Mi-aduc aminte: când luam și eu vreo cale
Mai senină, prin poiene, ori păduri de portocale,
Ori prin câmpuri înflorite, mă-ntorcea mereu din drum,
Împigându-mă întruna tot prin zări de foc și scrum...
“Nu-i acolo! Nu-i acolo!” îmi striga cu-nverșunare.

ȚARĂ-BUNĂ

Mie nu mi-a spus: “Să umbli doar pe drumul care n-are
Flori la capăt sau în juru-i”? Nu mi-a spus că n-o găsesec
Pe Sorina nicăierea unde fluturi poposesc?
Ce-nsemnează taina asta?

BUZDUGAN

Soțioara mea, soție!

VOIE-BUNĂ

Mult mi-e dor și mie, frate, de mireasă!

ȚARĂ-BUNĂ

D-apoi mie!

VOIE-BUNĂ

D-apoi mie! La plecare câtă jale n-am lăsat!

ȚARĂ-BUNĂ

Dar a mea, la despărțire, câte lacrimi n-a vărsat?

BUZDUGAN

Întorceți-vă, prieteni! Prea m-ar roade remușcarea
Să vă știu pribegi prin lume, când vă paște nerăbdarea
Să fiți iarăși împreună lâng-al inimii odor!
Când Maranda și Milena se sfârșesc de-al vostru dor!
Da! Duceți-vă mai bine... Singur plec în largul zării,
Că pe mine nu m-așteaptă nimenea. Supușii țării
M-au știut mereu pe drumuri, rătăcit în bătălii,
Pe când oamenilor voștri, dor de voievodul li-i.

VOIE-BUNĂ

Nu, măi frate Buzdugane! Să plecăm tocmai acuma
Când aflarăm adevărul? Prea te-ntreci și tu cu gluma!
Hai să mergem înainte! Și vă fac un jurământ
Că-ntr-o lună răscoli-vom vechiul moșilor pământ.
Vom umbla, de-acum încolo, doar în țările luminii
Și-om afla în vreo poiană cuibul tainic al Sorinei.

ȚARĂ-BUNĂ

Pre-a mea lege, măi prieteni, printre flori o s-o găsim
Noi, ce-am căutat o floare doar în tristul țintirim
Al pământurilor moarte! Voie-Bună, n-am dreptate?

VOIE-BUNĂ

Ai dreptate! Și vom merge și ți-o vom găsi, fârtate,
N-avea grijă!

BUZDUGAN

Bogdaprosti, dragii, dragii mei cumnați!

VRĂJITOAREA

Aoleu, flăcăii maichii, fără mine nu plecați!

BUZDUGAN

A, nu! Scorpie bătrână! N-ai să scapi nepedepsită!
Vei rămâne-aici: flămândă, singură și oropsită,
Pradă fiarelor din codri și furtunii! Să poștești
Și altă dată, ghionoaie, pe viteji să-i mai prostesti!

VOIE-BUNĂ

Cum ai spus? Pedeapsă-i asta, măi cumnate Buzdugane?
Patru ani ai dus-o-n cârcă, nu ți-a fost de-ajuns, sârmane?
Hotărăsc acestea: baba, scorpia, la rândul ei,
Și ea să te poarte-n cârcă patru ani...

VRĂJITOAREA

Cum? Cum?

VOIE-BUNĂ

Nu vrei?

VRĂJITOAREA

Aoleo! Sărac de mine. Oameni buni! Auzi! Rușine!
Eu, o biată băbulică... eu... în cârcă? Vai de mine!

VOIE-BUNĂ

Vorba! Frate Buzdugane, patru ani i-ai fost măgar,
Patru ani măgar să-ți fie!

VRĂJITOAREA

Mi-a fost jertfa în zadar.
Sărut mâna și piciorul! Aoleo, copiii babei,
Nu mă faceți de ocară!

VOIE-BUNĂ

Uite-acum, în patru labe-i!
Și-adineauri... Buzdugane, săi în cârcă! Hai la drum!

BUZDUGAN

N-o să poată, bre, sāraca, să mă ducă-n spate...

VOIE-BUNĂ

(scoate sabia)

Cum?

Ai să vezi cum o să poată. Cu țepușul ăsta, poate!

Hai, apleacă-te!

(Vrăjitoarea se apleacă. Buzdugan se urcă.)

VRĂJITOAREA

Vai mie!

BUZDUGAN

Nu mă zgudui!

VRĂJITOAREA

Nepoate!

VOIE-BUNĂ

Ai să-l porți mereu în cârcă, babă-cloanță, vrei, nu vrei,

Sau de vrei să scapi de dânsul, du-ne iute-n țara ei!

Dacă-l duci unde-i Sorina, o să te dezmagărească...

Pân-atuncea, în spinare o cocoasă o să-ți crească!

Asta-i vorba-mi cea din urmă! Buzdugane, sus! Așa!

Hai nainte!

ȚARĂ-BUNĂ

(împingând-o cu spada)

Di, Martine, di, Martine! Haida-ha!

(Cu Buzdugan în cârcă, între cei doi voievozi care o împing cu săbiile,

Vrăjitoarea iese. Furtuna reîncepe. Intră o ceată de țărani.)

MOȘ DUMITRU

O-ho-ho!

MOȘ MARIN

Da tună, vere!

PĂCALĂ

O-ho-ho! Ce vijelie!

MOȘ DUMITRU

Brrr! Fă-ți cruce, frățioare...

MOȘ MARIN

Mai domol, Sfinte Ilie!

MOȘ DUMITRU

Grele vremuri!

MOȘ MARIN

Grele vremuri!

PĂCALĂ

După secetă, furtună.

Tot ce n-a fost ars de soare s-a necat...

MOȘ DUMITRU

Și tună...

MOȘ MARIN

Tună!

PĂCALĂ

Tune, fulgere, că-i bine! Mai aud și surzii poate,
Și-și mai văd păcatul, orbii.

MOȘ DUMITRU

Bine mi-ai grăit, nepoate!

PĂCALĂ

Nu, că multe s-abătură peste bietul nostru sat!
De-așa griji, de-așa păcate, de când e nu i-a păsat...

MOȘ MARIN

Vreo năpastă ne pândește!...

MOȘ DUMITRU

D-asta, zău, și eu mă tem!
Semne rele! Semne rele! Ne-o ajunge vrun blestem!
(Ploaia încetează. Țăranii ies de sub umbrar.)

PĂCALĂ

Iacă, vine Moș-nu-crede.

MOȘ MARIN

Vai de biata piele-a lui...

MOȘ DUMITRU

Rău s-agață și nevoia de capul românului...

MOȘ TOADER

Bună ploaie! Vreme bună, dragii moșului! Ce vești
Ne mai spuneți de pe câmpuri, ori v-ați pus iar la povești?

O FEMEIE

Semne rele, bade Toader...

MOȘ TOADER

Semne rele, zici, surată?

MOȘ DUMITRU

De vreo șapte zile-ncoace numai semne ni s-arată!

PĂCALĂ

Flăcări verzi de la o vreme umplu trestia și lacul,
Iară luna, toată noatea o mănâncă vârcolacul...

FEMEIA

Apa-i plină de șopârle... O muiere-n Făgețel
A născut un prunc albastru, cu picioare de vițel...

O FATĂ

Cămătari și vraci de-o lege... Negustori rătăcitori...

FEMEIA

Năvăliră ca lăcusta...

MOȘ TOADER

Toți românii li-s datori!

MOȘ DUMITRU

E mai rău ca pe la târguri. Și nu-i chip de mântuire!

MOȘ MARIN

Cununii între rudenii: văr sau unchi îl iei de mire,
Pe când cei ce n-au nici rude...

FEMEIA

Uite-așa, ca fata mea!

MOȘ DUMITRU

Bună fată, muncitoare...

FEMEIA

Nu vrea nimenea s-o ia!

PĂCALĂ

Dumneata, bădiță Toader, ai văzut ceva?

MOȘ TOADER

Nimic!

Semne d-astea, fermecate, le vedeam mai pui, mai mic...
Dar acum, la bătrânețe, să tot vezi și tot nu mori.
Să-l tot vezi pe necuratul lângă para de comori!
Alte cele te omoară. N-ai căruță, turmă... stupi...
Cu vedenii vrei, sărace, calicia să-ți astupi?
Moșul Toader, dragii tatii, nici văzu, nici auzi,
Dar de când s-arată semne mîncă-n fiecare zi!

MOȘ DUMITRU

Lucru rar?

MOȘ MARIN

Se vede treaba...

MOȘ TOADER

V-oi mai spune semne rare:
L-am văzut pe popa nostru cum umbla doar pe-o cărare!

PĂCALĂ

Mă iertați! Deunăzi seara, coboram printr-o vâlcea,
Când mi se opriră boii... Le mai dau cu "hăis", cu "cea"...
Nu voiau să se urnească. Dau să mă răstesc la ei:
Amândoi râdeau la mine!

MOȘ MARIN

Bade Toader, ce mai vrei?

FATA

Astă-noapte, în livadă, un strigoi mi s-arătat!

MOȘ TOADER

Nu mai spune! Da-n livadă astă-noapte ce-ai cătat?

PĂCALĂ

Diavolul mai toată noaptea ne pândește la răscruci,
Chip de iepure și broască...

MOȘ TOADER

Măi copii, nu fiți năuci!

PĂCALĂ

Ba mă iartă, bade Toader... L-am văzut în două labe
Cum stupea venin pe gură!

MOȘ TOADER

Nu mai spune, pârcălabe!?

PĂCALĂ

Ieri la horă-n Satu-Mare năvălise printre fete
Un berbec ce vrea să joace...

MOȘ TOADER

Nu mai spune, logofete!?

PĂCALĂ

Lui Melentie, pescarul, i s-au prins între năvoade
Șapte pești cu solzi de aur...

MOȘ TOADER

Nu mai spune, voievoade!?

Ploaia stete. Vine noaptea și voi încă trăncăniți?
Ori vi-i lene să vă duceți, boieri mari neprimeniți?
Nu, c-așa-i românul nostru: toate celea pentru el
Sunt prilej să stea de vorbă. Eu mă duc!

MOȘ DUMITRU

Mai stai nițel!

PĂCALĂ

Stai nițel, mă bade Toader!

MOȘ TOADER

Mai duceți-vă la case,

Oameni buni!

(Moș Toader iese.)

PĂCALĂ

Văzurăți, neică, ce mânie-l apucase
Când i-am spus că s-arătară semne rele peste tot?
S-a răstit la mine, moșul, m-a făcut năuc, netot...

MOȘ MARIN

Nu prea crede el în semne...

FEMEIA

Nici icoanei nu se pleacă.

MOȘ DUMITRU

Om sărac! Și tot săracul e păgân, copii, oleacă...
Ce spuneai, flăcăul tatii, mai văzurăți semne rele?

FEMEIA

Fie-ți milă, Doamne sfinte, și ferește-ne de ele!

PĂCALĂ

Roi de flăcări ies pe munte când e noaptea-n jumătate,
Și se face horă mare. Dumneata ce zici, fârtate?

MITRU GEAMBAȘUL

M-au cam pus pe gânduri, vere, veștile ce mi le spui!
De vro șapte zile-ncoace n-a rămas măcar un pui
De român în satul nostru, fără să nu fi văzut...
La-nceput, credeam că-s basme! Era lucru de crezut?
Dar prea multe, bre, prea multe! Astăzi una, mâine alta,
Ba că-ți râde vita-n față, ba că flăcări umplu balta,
Ba că miorlăie-n coșare, ba că-n poduri sunt stafii;

Te-nspăimânți ca prichindeii cât de om bătrân să fii!
Vro năpastă ne pândește...

FEMEIA

Poate-i rătăcit vrunduh
În palatul de pe munte?!

PĂCALĂ

Am văzut ceva-n văzduh
Învârtindu-se agale și pierind în cel palat!

MOȘ MARIN

Se prea poate... că pe munte câte nu s-au întâmplat?

MOȘ DUMITRU

Măi băiete, cu palatul lucrul nu prea e curat...

FATA

Poate-au surghiunit p-acolo vreun fecior de împărat!

MOȘ MARIN

Sau, mai știi, palatul cela, loc de-ascuns în vremuri grele,
S-a făcut locaș de diavoli și vedenii d-ale rele!

MOȘ DUMITRU

(trage deoparte câțiva bărbați)

Eu v-oi spune una bună... de-o avea ori nu temei,
Să n-o spuneți mai cu seamă la copii și la femeii...
Un argat domnesc, Dănilă, om bătrân cu mintea-ntreagă,
Cum trecea dinspre pădure, s-a oprit în drum să-și dreagă

Roata stângă la căruță. Dar făcu el ce făcu,
Două, trei și patru ceasuri n-a făcut nimic... Acu
Se gândea: să stea-n pădure toată noaptea, ori să-și ia
Boulenii și să plece ca să scape de belea?
Și-a lăsat în drum căruța și-a plecat. Dar iată că,
Prin văzduh, o umbră mare vâjâind alunecă
Și pieri, duhnind pucioasă, în palat.

MOȘ MARIN

Ptiu! Piază-rea!

MOȘ DUMITRU

Nu era nici om, nici vită și nici pasăre... Părea
O făptură din gheena, ce-a ieșit neisprăvită:
Aripi mari, cum au vulturii, chip de om și trup de vită!

PĂCALĂ

Mare va fi fost, tăicuță, spaima bietului argat!

MOȘ DUMITRU

La-nceput voi să fugă, dar s-opri din alergat
Și tiptil, tiptil, în umbră, s-a uitat peste uluci
Și-a văzut umblând balauri și tot felul de năluci.

PĂCALĂ

Ăștia-s lupii de mâncară vaci, în zilele din urmă...

MOȘ DUMITRU

Un cioban, trecând pe-acolo și-a pierdut un sfert din turmă,
Iar un baci, dormind pe munte, și-a lăsat în drum povara,
Când, în zori, n-a mai găsit-o!

MITRU GEAMBAȘUL

Munca lui de toată vara!

MOȘ DUMITRU

Cum spuneam, din toate astea nici un sfert n-aș fi crezut.

BĂCIȚA

(intră țipând)

Oameni buni!

MOȘ DUMITRU

Da ce-i, băciță?

BĂCIȚA

(gâfâind)

Stați nițel...

MOȘ MARIN

Ce-i?

BĂCIȚA

L-am văzut!

Un balaur... astă-seară... coboram înspre fântână...
Stați nițel... să mai răsufli! Se-nvârtea pe lângă stână
Și-a zburat. Simții în creștet o suflare grea și rece.
Când mă uit, să mor: năluca peste cap o văd că trece:
Sforăia, duhnea pucioasă și din aripi fâlfăia!...

FEMEIA

Vai de noi!...

FATA

Ferește, Doamne!

TOȚI

(se închină)

Doamne, scapă-ne de ea!...

(Zmeul-zmeilor coboară grăbit prin fundul scenei. Țăranii fug, țipând speriați. Păcală și fata rămân în scenă.)

FATA

Îl văzuși?

PĂCALĂ

Era năprasnic!

FATA

Doamne, Doamne, ce cumplit!

PĂCALĂ

Și-ai văzut ce ochi, ce gheare?

FATA

Și-apoi cum a năvălit!

PĂCALĂ

Și ce foc pe nara dreaptă!

FATA

Ba pe stânga!

PĂCALĂ

Și pe stânga!

FATA

Ai văzut ce aripi, bade?

PĂCALĂ

Bat-o dragostea, nătânga!

Nu era nimic, fetițo! Ia, un om străin și el,
Un drumeț și el, săracul...

FATA

N-a fost diavolul?

PĂCALĂ

De fel!

FATA

Nu mai spune! D-apoi lumea ce-a fugit așa, deodată?
Și de ce le-ai spus atâtea?

PĂCALĂ

Să mai treacă vremea, iată!

FATA

Dumitale-ți place, bade, tot de pozne să te ții!
Numai basme-nfricoșate de prin țări și-mpărății
Ne spuseși la șezătoare... Și-apoi an, ți-aduci aminte,
Ai scornit de-o arătare ce se plimbă pe morminte
Și dezgroapă răposații...

PĂCALĂ

(râzând)

Ei, și tu! Da lasă, frate...

FATA

“Lasă“, “lasă“ — tot cu “lasă“... Dac-or fi adevărate
Ca și basmul toate celea câte-n taină mi-ai urat...

PĂCALĂ

Ți-am spus basme câteodată, alteori adevărat.
Vezi tu, scornitura asta, basmul, știe să te prindă
De urechi și să te ție... și-ncordarea să-ți cuprindă...
Spune una, spune alta, una tot o nimerești...
Mai întoarce-o, mai sucește-o, dacă știi cum s-o-nflorești!
Ai să vezi întreaga lume cum te-ascultă-nmărmurită...
Ochii tuturor sunt țință... Răsuflarea e oprită...
Dă din coate câte unul... altul zice “măi” și “tii”!
Iară tu, spunând întruna, te trezești, fără să știi,
Că-i trimiți pe fiecare, săturați, pe nemâncate!
De! Așa-i făcut românul: de-o avea ori nu bucate,
De i-o fi căsuța goală, de i-o fi sumanul ros,
El cu doinele și basmul își petrece bucuros!

FATA

Își petrece, își petrece, însă lumea se dezvăță
Să te creadă...

PĂCALĂ

Nu te crede, dar te-ascultă! Ia mai bine o povață.
Altă dată, nu mai spune câte vezi, câte nu vezi,
C-or să afle cine-i dracul care-ți iese prin livezi!

(Zmeul trece iar în fundul scenei.)

FATA

(speriată, alipindu-se de flăcău)

Uite-l iar... Mi-e frică, bade!

PĂCALĂ

Lasă, nu-ți mai fie frică.

Vino-ncoa la neica-n brațe! Și-acum spune, vrei să vii
Să-ți arăt o luncă mândră?...

FATA

Unde?

PĂCALĂ

Dincolo de vii!

A-nflorit, ca printr-un farmec, crâng de flori nemaivăzute,
Parcă le-a ursit vreo zână, parc-ar fi din cer căzute...
Trandafiri frumoși ca tine, crini și nalbe fel de fel,
Mari cât soarele de seară legănând un fluturel!
Un potop de flori ce cade și se urcă până-n slavă,
Flori albastre, albe, roșii, o poiană, o dumbravă;
Ce spun eu? Un deal, un munte! Tot pământul numai
flori,

Iar văzduhul numai fluturi și gândaci strălucitori!
Ți-am adus un crin de aur mai deunăzi. Vin' cu mine
Și-om culege alții... alții, în pădurea mea!

FATA

Mai bine

Hai acasă! Lasă gluma!

PĂCALĂ

Nu glumesc!

FATA

Lasă, că știi...

Nu degeaba ești Păcală...

PĂCALĂ

Eu să mint? Olog să fiu

De-am mințit.

FATA

Pe jumătate!

PĂCALĂ

Am spus drept!

FATA

Pe jumătate!

Nu mai cred nimic de-acuma: prea spui multe!

PĂCALĂ

Ai dreptate...

Numai eu sunt vinovatul dacă nu vrei să mă crezi...

Am mințit ades, și-acuma, când frumoasele livezi

Sunt aievea, da, aievea, nu mai vrei să crezi, și pace...

Gura mea chiar adevărul în minciună îl prefăce.

Să lăsăm deoparte visul. Ai dreptate. Hai în sat!

(Ieșind cu părere de rău.)

Vai, și ce frumoase fură florile ce le-am lăsat!

C o r t i n a

ACTUL IV

În împărăția Zânei-florilor. În fund, străbătând scena de la o culisă la alta, trece Vrăjitoarea cu Buzdugan în cârcă. Revenind, pe partea de unde ieșise, dar mai aproape de rampă, Vrăjitoarea aleargă urmărită de Buzdugan. La ieșirea din scenă, acesta o ajunge și-i sare din nou în spate. Apoi, iată-i, apar din nou, pe alt plan. Vrăjitoarea aleargă ca vijelia, cu povara în spate. În sfârșit, îi vedem la intrarea din primul plan.

VRĂJITOAREA

Dă-te jos! Hai, dă-te odată!...

(Buzdugan descalecă, baba zburdă ca să-și dezmoștească oasele.)

BUZDUGAN

Joacă, joacă! Să nu fie
Asta pajiștea Sorinei și te fac pe loc stafie!

VRĂJITOAREA

Am ajuns, zău, măiculiță!

BUZDUGAN

M-ai mințit de șapte ori!

VRĂJITOAREA

Asta-i pajiștea Sorinei!

BUZDUGAN

Nu mă minți a opta oară?
Nu vrei să mă porți cu anii, cum făcuși odinioară

Când eu te duceam în cârcă? Nu pot taina să-ți dezleg!
Ce folos să pierdem vremea, babo, nu te înțeleg!
Cum nu-ți fuse milă? Spune! De ce m-ai purtat prin lume
Tot mințindu-mă și jalea prefăcându-mi-o în glume?
Ce-ți veni să-i spui Sorinei să mă lase? Cu ce rost
M-ai purtat de nas pe drumuri ca pe cel din urmă prost?

VRĂJITOAREA

Nu mă întreba! O taină!

BUZDUGAN

Ce rău ți-am făcut eu ție
Ca s-o-ndemni să fugă? Spune-mi, ce blestemăție?

VRĂJITOAREA

Să mă ierți! N-am îndemnat-o! I-am ghicit în bobi și-atât.
Înainte nunții tale fuga ei s-a hotărât!

BUZDUGAN

Babă dragă, spune-mi taina, și mă jur că niciodată
N-am s-o spun cuiva... Umblarăm amândoi prin lumea lată,
Ani întregi am fost tovarăși; spune-mi, fie tot ce-o fi,
Și mă jur că taina asta eu n-o voi destăinui!

VRĂJITOAREA

Voievoade Buzdugane, am să-ți spun. Ești om de treabă.
Vreau să fim pe veci prieteni și de aceea... hai, întreabă.

BUZDUGAN

Pentru ce nu vrei, bătrâno, să-mi gălesc odorul meu?

VRĂJITOAREA

Fiindcă trebuie s-alerge după Făt-Frumos mereu!

BUZDUGAN

Și de ce să-l urmărească pe logodnicul Ilenei?

VRĂJITOAREA

Ca să uite voievodul de iubirea Cosânzenei!

BUZDUGAN

Și de ce-ai voi să uite pe Ileana, Făt-Frumos?

VRĂJITOAREA

Pentru ca pe Zmeu, la rândul-i, voievodul bătaios,
Făt-Frumos, să-l lase-n pace!

BUZDUGAN

Și de ce să-l lase-n pace?

VRĂJITOAREA

Hei, “de ce?” “de ce?” întruna! Iacă d-ai-a! fiindcă-mi place!
Uite-așa! Îmi place mie să-l știu odihnit pe Zmeu;
Vreau să nu-l gonească nimeni, să nu-i fie traiul greu

BUZDUGAN

Da de ce?

VRĂJITOAREA

Ei, ast-acuma — prea mă-ntrebi mereu, nepoate!

BUZDUGAN

Poate asta-i, babo, taina vieții tale?

VRĂJITOAREA

Poate! Poate!

BUZDUGAN

Nu ți-o cer! Răspunde-mi însă: care e folosul tău?
Ce câștigi din toate astea?

VRĂJITOAREA

De ți-aș spune asta, zău,
N-ar mai fi o taină, taina...

BUZDUGAN

(amenințând-o cu buzduganul)

Aș putea să-ți spun: răspunde,
Că de nu, cu buzduganul te trăsnesc! Hai, nu-mi ascunde!
Ca și mine, măiculiță, poate-ai suferit și tu;
Ai și tu vreun dor ce-n suflet pe vecie s-abătu?
Poate-ai plâns și tu ca mine, și tu poate ești departe
De ființa ce ți-e dragă care altora se-mparte!?

VRĂJITOAREA

Da, băiete, da! Așa e! Mi-e departe, dragul meu,
Fiul meu, copilul-mi dulce!

BUZDUGAN

Cine?

VRĂJITOAREA

Urgisitul Zmeu!

BUZDUGAN

Zmeul — fiul Vrăjitoarei?

VRĂJITOAREA

Da! Tăcere!

BUZDUGAN

Te gonește?

VRĂJITOAREA

Nu, sărmanul nici nu știe că-i sunt mamă, nici gândește.
Baba care-o vezi acuma fost-a mândră-n vremea ei...
Străluceau de frumusețe arzătorii ochi ai mei...
Da... da... da... eram frumoasă și trăiam la țarm de mare,
Unde privegheam corăbii clătinându-le fanare.
Într-o zi, din ceața mării iată că s-a-nfiripat
O corabie cu semnul unui leu înaripat.
Și-a mânat spre țarmul nostru; printre stânci, în faptul
serii,
Au lăsat un om pe-o luntre și-au plecat corăbierii.
Iar acel străin, cu ochii plini de fulgere de-oțel,
Mi-a vorbit: “ Eu sunt Ursitul. Vreau să schimb al lumii țel,
Dar stăpânitorii lumii împotriva mea, în goană,
S-adunară și m-alungă într-o veșnică prigoană!
Am venit să mă ascundeți și-am să plec când mi-o fi dat!”
L-am primit cutremurată... Glasul, chipul lui ciudat,
Parcă le știam de-o viață, dintr-a tinereții pară,
Visele singurătății parcă mi-l întruchipară...
Cât a stat cu noi pe țarmul singuratic și pustiu,
Cum de i-am căzut în vrajă, niciodată n-am să știu...
Știu că m-au muștrat părinții, știu că-ntr-un amurg de
vară

A plecat... S-a dus, lăsându-mi cea mai gingașă povară:
Un copil frumos ca dânsul, ca și el de-ntunecat...
Parcă-aud și-acum ce-mi spuse, în amurg, când a plecat:
“Ceasul mi-a sunat, și dacă în trei ani de-aci nainte
Nu-ți aduc o-mpărăție de corăbii, ține minte:
Am murit. Dușmani puternici s-au unit și m-au răpus!
Lupta merge mai departe! Vom lupta!” Și mi-a mai spus:
“Eu îți las zălog copilul, ai să-l crești, să mă răzbune,
Să-mplinească el ursita năzuințelor străbune!
Ce n-au izbândit părinții va să izbândească el!”
“Ce dușmani avuși în viață?... Ca să-i spun. Și care țel?”
“Singur el îi va alege dintr-a sângelui poruncă!
Cei cari, bănuind alesul, împotriva lui s-aruncă!
Lasă-l singur să-mplinească rosturile strămoșești
Și nu-i spune niciodată cine-am fost și cine ești!
De-o simți că fierbe-ntr-însul clocotul din alte vremuri
Ne va-ndeplini menirea. Să-l urmezi fără să tremuri!
Zmeul-zmeilor să fie, de va fi din neamul meu.
De-o cădea răpus și dânsul, piară numele de Zmeu!”
Astfel mi-a vorbit, și tâlcul nu i-am înțeles. Fugară,
Mi-am luat copilu-n brațe, când părinții m-alungară,
Și-am plecat în lumea largă, fără lacrimi, fără glas,
Așteptând să crească pruncul și ursitei lui să-l las...
Am plecat cu el... Micuțul mi-era jalea, bucuria,
Toată dragostea pierdută, el: rușinea, el: mândria...
L-am văzut cum crește falnic și-am văzut în ochii lui
Strălucind întunecimea din privirea Zmeului.
L-am văzut cum bate drumul care singur și-l alese,
Răspunzând unor îndemnuri pentru mine ne-nțelese;
Poate o menire naltă, poate un străvechi blestem...
Visul lui necunoscându-l, pentru viața lui mă tem.
N-am avut răgaz, odihnă, nici cămin, nici sărbătoare,
Dar m-am pomenit vrăjită cu puteri de vrăjitoare...

Tot pe urma lui, prin scorburi și prin munți împotmoliți,
Mi-am făcut prieteni șerpilor și balaurii cumpliți...
Toate duhurile negre le-am chemat să-l ocrotească,
Să sporească, să-ntărească ocrotirea-mi părintească.
Mă făcui în umbră, umbră — umbra care mi-l păzea...
Numai dragostea de mamă pașii mi-i călăuzea...
Dor i-era privirii mele în surâsuri să mi-l scalde,
Dor mi-era să-i trec pe frunte mângâierea mâinii calde,
Să mi-l strâng duios în brațe și să-l culc pe sânul meu,
Legănându-l, murmurându-i: “Puiul mamei, pui de zmeu”.
Să-i șoptesc cu drag “copile” și el să-mi răspundă “mamă”,
În zadar îmi fuse visul; visurile se destramă!
Am trudit prea mult, băiete, sufletul abia mi-l țin,
Sunt la capătul puterii... lasă-mă să plâng puțin!

BUZDUGAN

Plângi, sărmano! Ușurează-ți sufletul de-o grea durere...
Toți avem nevoie-n viață de-un alean, de-o mângâiere...
Nu e nimeni prea puternic oricât ar fi de temut!
Soarta mașteră ne-apasă, fiecare-i orb și mut!
Toți te blestemă pe tine, dar nu-ți fuse viața lină.
Plângi, sărmană vrăjitoare, și durerea ți-o alină!...

VRĂJITOAREA

Suferințele, copile, ți-au făcut un suflet bun.
Am să-ți cer o jertfă...

BUZDUGAN

Spune!

VRĂJITOAREA

Uit-o! Las-o pe Sorina!

BUZDUGAN

Cum?

VRĂJITOAREA

Voinice Buzdugane, nu copila poartă vina
De-a fi rupt unirea voastră; vinovatul ești și tu!
Ți-a zvârlit Sorina mărul nu din dragoste, o, nu!
Ci din spaimă! Nu ții minte? Văjâiai ca vijelia.
Spăimântai întreaga curte, începuse bătălia;
Și, de frică, biata fată, dintre ceilalți te-a ales.

BUZDUGAN

Ai dreptate! Lucrul ăsta, vezi, eu nu l-am înțeles!
Am speriat-o cu măciuca; biata fată, biata fată!
Ai dreptate, băbulico, nu-i Sorina vinovată...

VRĂJITOAREA

Ș-apoi ce ești tu de vină, tu, vestitul Buzdugan,
Marele biruitor al lumii, ne-ntrecutul căpitan,
Să tot umbli vremea toată dup-o biată de muiere?!
Rostul tău e prin războaie! Vrei neveste? După vrere:
Zeci și sute!...

BUZDUGAN

Ai dreptate! Sunt vestitul Buzdugan!
Patru coaste frânt-n luptă, de trei ori mă bat pe an,
Zece mii de buzdugane, mii de cai în herghelie,
Buzdugan, voinic cât șapte, ne-ntrecut în bătălie!
Tii, da prost am fost, mătușă, să-mi pierd vremea
lăcrămând!

Hai la luptă, voievoade! Buzduganul ți-e flămând!
Bun rămas, nevestă dragă! Dacă vreau, găsec o sută!
Nouă sute de neveste! Babo, vin' de mă sărută!
Iartă-mă dacă vreodată am fost aspru sau mojić.
Mojicia nu lipsește când e omul prea voinic!

VRĂJITOAREA

Fii blagoslovit, copile!

(Îl sărută pe frunte. Buzdugan îi sărută mâna.)

BUZDUGAN

Cât e de ciudată viața!

După ceasuri lungi de neguri, vezi că vine dimineața.
După ani de osteneală ai atins visarea ta,
Ai ajuns la poarta vieții! Dar nainte de-a intra
Te gândești... mai stai o clipă și deodată, nu știu cum,
Parcă n-ai mai trece pragul: te oprești, te-ntorci din drum,
Să-ți închizi, pentru vecie, aripile larg deschise...

VRĂJITOAREA

Viața, dragul meu, nu-i alta decât lung șirag de vise
Care mor de-s împlinite!

(Buzdugan iese cu măciuca pe umeri.)

Va muri și visul meu?

O cumplită presimțire... Cine strigă? Eu sunt, eu!
Glasul lui mă cheamă dulce: "Vino, mamă! Vino, mamă!"
Vin, copilul meu, degrabă... N-avea teamă! N-avea teamă!

*(Iese. Intră Zmeul pe care-l oprește Sorina, prefăcută în
Zâna-florilor.)*

SORINA

Ce pândești la drumul mare?

ZMEUL

Bună vremea...

SORINA

Bună fie!

Te-ntrebam ce faci p-acea rătăcind ca o stafie!

ZMEUL

Eu? Aștept!

SORINA

Pe cine?

ZMEUL

Nu știu!

SORINA

Ba eu știu!

ZMEUL

Atuncea știm

Amândoi, așa-i, domniță?

SORINA

Ucigașule!

ZMEUL

Poftim!...

Doamne, cum se schimbă lumea! Cine te-ar cunoaște oare
Cu privirea încrunțată și-mbrăcată ca o floare?

Nu mai ești domnița blândă din palatul strălucit
Unde vin să te pețească...

SORINA

Nu mai sunt! M-ați înrăit!

ZMEUL

Cine? Eu?

SORINA

Și tu... și anii... și cărările-mi prin lume!

ZMEUL

Cin' te-a pus să fugi de-acasă?

SORINA

Cine? Dragostea!

ZMEUL

Ce glume!

Ai fugit în noaptea nunții ca să pleci pe urma lui...
Care ți-e folosul, spune?! Osteneala drumului
Și necazurile lumii... El de tine nici nu știe...
Te-a văzut vreodată, spune? Nu, în inima-i puste
Numai chipul ei răsare ca o stea pe-un bărağan.
Nu-i păcat să lași acasă pe voinicul Buzdugan?

SORINA

Nu vorbi de el acuma.

ZMEUL

Dar, domniță, ai răbda
Să trăiești în lumea asta... pe Ileana de i-aș da?

SORINA

Nu mai am aceleași doruri... Gândurile-mi sunt curate,
Iar iubirea de-altădată e o dragoste de frate...

ZMEUL

Lasă...nu mai spune asta... Dac-ar fi și el p-aici,
Ai vedea ce greu îți vine ochisorii să-ți ridici,
Să-l privești de-a dreptu-n față și să zici "iubite frate"!
Nu, domniță, aste vorbe nu prea sunt adevărate...
Când am vrut să-i las mireasa, am venit să te pețesc.
M-ați gonit ca pe-un nemernic. M-am întors cu gând hoțesc
Și-am plecat cu mâna goală. Ce mai vrea? De ce m-alungă?
Tu ce vrei?

SORINA

Să-i dai mireasa!

ZMEUL

Poate bate cale lungă!
Asta nu! Și-ai vrea, domniță, să i-o dau? Ai vrea, ia
spune?!

SORINA

Poți să râzi. Dar vraja dânzei și pe tine te răpune;
Ca și el, și tu ești prada unui farmec negrăit
Ce te face zi și noapte să veghezi necontenit...

Toate visurile tale, tot ce-ai spus odinioară
N-ascundea decât iubirea ce frământă și omoară...
Dacă nu ți-ar fi stăpână, vremea nu ți-ai prăpădi
Așteptând pe la răspântii... Ca tâlharii n-ai pândi
Pe voinicul care vine, care veșnic te-nspăimântă...
Ochii tăi n-ar fi oglinda dorului ce te frământă!

ZMEUL

Crezi că mor după Ileana? Zău așa, nu mor deloc!
Pentru mine o femeie nu e țintă, ci mijloc!
Prea sunt sus să pierd o viață alergând dup-o muiere!
Haida-de! Povestea asta prea e lungă. Țara piere,
Iară baba se gătește...

(Zmeul vrea să plece. Sorina îl oprește.)

SORINA

Încotro?

ZMEUL

Mă duc să tai...

O poveste ce se-ntinde și-ar mai crește încă...

SORINA

Stai!

Stai aici!

ZMEUL

Sunt ani de zile de când "stau" fără-ncetare!
Dar acum sosit-a ceasul să vedem care-i mai tare!
Făt-Frumos, viteazul mândru, ori pârdaľnicul de Zmeu?

Orişicum... eu nu-s de vină! El mă caută, nu eu!
El aleargă după mine... el a spus că nu mă iartă.
Zău, grozav aş vrea să aflu cum se curmă astă ceartă!

SORINA

Poți să pleci, dar ține minte: nu e singur, dragul meu!
N-ai să lupți cu dânsul numai, căci în luptă sunt și eu.
Între Făt-Frumos și tine, nesimțită, nevăzută,
Am să fiu întotdeauna să-i dau sabia căzută...
Lovitura-i o să cadă mult mai greu, mai răspicat!
Poți să pleci, dar ai în mine un dușman ne-nduplecat!

ZMEUL

Încă unul, încă una! Îmi sporesc mereu dușmanii!
Dar nu-mi pasă! Vie vifor, curgă ape, treacă anii,
O poruncă din adâncuri m-a legat, m-a întărit!
Adunați-vă-mpotriva-mi toți dușmanii: n-am murit!
Nu mă-nșală prevestirea și norocul nu mă minte!
Duh al spaimelor și-al luptei, răsturnând așezăminte,
Am să-mi izbândesc năvalnic visul meu de bogății...
Vreau să fiu temut, puternic, să domnesc pe-mpărății...
Neamuri multe să-ngenunche înaintea mea plecate...
Voi m-ați osândit de-a pururi văilor întunecate,
Eu mă voi urca pe creste, tot mai sus, mereu, mereu...
Fie cât de mulți vrăjmașii, fie drumul cât de greu,
N-o să stăvilească nimeni furtunatica-mi pornire...
N-am avut cămin și țară; eu vin din nemărginire
Și-am să mă înalț în slavă! O doresc, o voi avea!
Poate mi-a cântat la leagăn bocetul de cucuvea...
Eu am să-l prefac în cântec de chimvale și de surle!
Nu vă chem! Să mă urmeze numai cei ce știu să urle,

Cei ce știu să pustiască tot ce le-a ieșit în drum...
Holdele să se usuce, codrii să se facă scrum,
Mii și mii de vieți să piară și cetăți să se dărâme,
Numai eu, trecând călare pe mormanele de râme,
Să mă nalț răzbunătorul unui neam întreg de zmei!...
Ha-ha-ha! Și uite Zmeul îndrugând unei femei!
Zâna mea, te las cu bine! Ești frumoasă... fii cuminte:
Nepoftitul oaspe vine: eu mă duc să-i ies nainte!
*(Zmeul iese, urmat de Sorina. În depărtare s-aud tropote ce cresc
neconținut. Cerul se luminează. Amurg.)*

FĂT-FRUMOS

(intrând)

Paște, roibule, că-i gata greul zilelor de trudă...
Paște flori și vârf de iarbă, floare nouă, iarbă crudă...
Moaie-ți coala-n apa lină botișorul însetat,
Și te-adapă, și te-alintă, roibuleț nealintat.
Câte drumuri bietu-mi suflet și copita-ți o să-ndure?
Hai, avântă-te în luncă... haide, zburdă prin pădure,
Pe când eu mi-oi strânge gândul înc-o dată, roibușor,
Că mi-e greu sârmanul suflet cum ți-e trupul de ușor.
Drumuri lungi și drumuri grele străbăturăm împreună,
Când pe vifore cumplite, când pe-nseninări de lună...
Dar venitu-ne-a sorocul să luptăm... Iar de murim,
Facă Domnul să ne-ngroape în același țințirim.
De-om răzbi pâna deseară în palatul singuratic,
Buți de vin ți-oi da, voinice, și-o movilă de jărativ;
Dar de-o fi să ies de-acolo numai eu pe șaua ta,
Zvârle-mă în foc mai bine decât trupul a-mi purta!
*(Se așază gânditor pe un trunchi de stejar în dosul căruia, cu
fața spre fundul scenei, se înalță câteva tulpini de floarea-soare-
lui. Zâna-florilor — Sorina — se ivește dintre ele.)*

SORINA

Bun sosit la noi, voinice!

FĂT-FRUMOS

Mulțumesc, domniță dragă...

SORINA

(iese dintre flori și se apropie de el)

Care vânt la noi te-aduce? Un așa drumet să tragă
Prin ținuturile noastre, cam de mult nu fuse dat!...

FĂT-FRUMOS

Soarta rea, frumoasă zână, pe la voi m-a lepădat!

SORINA

Soarta rea? De ce? Ia spune-mi!

FĂT-FRUMOS

O, că multe-ar fi de spus!

SORINA

Eu veneam cu gând de ceartă, dar, cum vezi, tu m-ai
supus
Și te-ascult...

FĂT-FRUMOS

Cu gând de ceartă? Ce-am greșit? Au, ce făcui?
Ți-am speriat supușii, poate? Cer iertare orișicui...
Pașii calului treziră vreo bătrână ce dormea?
Am călcat vreun moș în cale? Spune, care-i vina mea?

SORINA

Uite, florile din luncă mi s-au plâns c-a năvălit
Printre ele, ca furtuna, roibul tău... Ce roib cumplit!
Au venit plângând la mine întristatele fecioare
Și mi-au spus că le ucide și le calcă în picioare!

FĂT-FRUMOS

Iartă-l... că și el, ca mine, mult amar săracul duce...
Pentru florile-ți pierdute altă floare ți-o aduce!...

SORINA

Așadar, tot n-ai uitat-o pe Ileana...

FĂT-FRUMOS

Știi și tu?

SORINA

Cum să nu? Povestea asta toată lumea străbătu ...
Basmul tău și-al Cosânzenei cine nu-l cunoaște oare?
Vântul, păsările, codrul, luna, razele de soare
Povestesc mereu de tine și de toate ce-ai făcut
Când în lume, când aiurea, pe-un tărâm necunoscut...
Veșnic robul fără pace al aceleiași chemări,
Cine, cine răscolește nouă țări și nouă mări?
Cine țese pod pe ape? Cine crengile destramă
Prin pădurile de aur, prin pădurile de-aramă?
Cine iese fără moarte dintr-al ielelor hotar,
Avântându-se-n puhoai și pe lacuri de cleștar?
Urmărind un vis de raze tot mai stins, mai depărtat,
Cine-aleargă ca năluca zi și noapte ne-ncetat?

FĂT-FRUMOS

Cum de știi atâtea lucruri? Pieptul tău de ce gemea
Când vorbeai?

SORINA

Dar bine, glasul, ochii mei, suflarea mea,
Nu ți-au spus nimica ție? Nemișcat, când m-ai zărit,
Nemișcat ai stat, dar roibul, roibul tău a tresărit!
Zâna-florilor sunt astăzi... dar am fost odinioară
La o curte-mpărătească cea mai rumenă fecioară...
Mi-am lăsat părinții, casa, pacea unui dulce trai
Ca să plec îndrăgostită de feciorul cel de crai
Ce-ntr-o zi de primăvară pe la noi se rătăci...
Alergând tot după tine, iată-mă acum și-aci.
Neștiind câți ani de zile lungul drum o să mai ție.

FĂT-FRUMOS

Ți-am fost drag, frumoasă zână?

SORINA

Cum ți-e dragă dânsa ție!
Drag mi-ai fost întotdeauna și-aș voi să fii al meu,
Veșnic, veșnic lângă mine — tu: stăpân și roabă: eu...
Ca să-mi fii mereu aproape, te urmară pașii mei
Prin păduri de vrăjitoare, prin palatele cu zmei,
Ți-așterneam în cale iarbă, nici un duh să nu te-audă,
De cădeai rănit în luptă, îți legam o rană udă...
Ici, o babă cocoșată, îți dădeam ulciorul plin,
Îți turnam pe frunte rouă ca să-ți fie somnul lin...
Tu fugeai după Ileana, eu fugeam, fără să știi,
Prin cetățile bogate, prin câmpiile pustii,

Și-alergând mereu în lume după tine, după ea,
Risipit-am fără milă tinerețea, viața mea...
Făt-Frumos, a ta sunt, ia-mă, nici un zmeu nu ne desparte,
Sunt aici, pe când Ileana...

FĂT-FRUMOS

O iubesc că mi-e departe...
Și-apoi cum, de-atâta vreme bat pământul-n lung și lat
Și să stau apoi deodată lângă-al Zmeului palat?
Ea să plângă zi și noapte suspinând de dorul meu,
Pe când eu s-o las să geamă pradă groaznicului Zmeu?

SORINA

Dragul meu, nu sunt frumoasă? Toate darurile firii
Mi le-au dat la leagăn daruri ursitoarele, zefirii...
Florile din lunci, din ape, mi se-nchină toate mie,
M-au stropit pe ochi cu rouă și pe sân cu iasomie...
Ochii mei sunt flăcări negre... părul meu e negru smoală.

FĂT-FRUMOS

Părul ei bălai ca spicul și privirea i-e domoală,
Ochii ei sunt cerul verii răsturnat într-un izvor...

SORINA

Ca și cerul cel de vară ei se-ntunecă de vor,
Pe când mie totdeauna mi-au rămas aprinși, curați,
Cum mi-au spus atâtea lacuri și feciori de împărați!

FĂT-FRUMOS

M-au iubit atâtea zâne și fecioare de-mpărat!

SORINA

Mie însă numai unul mi-a fost drag cu-adevărat!

FĂT-FRUMOS

Dintre zâne și fecioare numai una m-a robît!

SORINA

Unul singur mă alungă: cel pe care l-am iubit!

FĂT-FRUMOS

Surioară, surioară, cât de bine te-nțeleg!
Cum aș vrea, în astă clipă, de trecut să mă dezleg
Și, lăsând zădărnicia mincinoaselor lucriri,
Să împart cu tine rodul multdoritei fericiri...
Dar abia vorbii și iată... mă îndeamnă vechiul glas
Să pornesc mereu nainte și în urma mea să las
Toate câte sunt ispită, și din toate să se-ntreme
Visul care mă frământă de atât amar de vreme!

SORINA

Nu pleca! De ce să cauți fericirea-n altă parte
Când o vezi că-i lângă tine?

FĂT-FRUMOS

Fericirea e departe...
Fericirea e ca norul care trece colo. Vezi?
Acul soarelui îi țese flori mai multe ca-n livezi,
Pe când ploaia, care curge ca un trist și negru roi,
O simțim, dar face norul, floarea, pulberea, noroi!

SORINA

Du-te dară, fără milă... și-ți găsește fericirea.
Du-te. Luptă-te. Îvinge. Uită că zădărnicierea
Unor vise ne-ncetate biata inimă mi-a rupt...
Voi găsi puterea, poate, și de-acuma, ne-nterupt
Să te-ajut de cazii în luptă sau de ești învingător...

FĂT-FRUMOS

Chiar de-nving?

SORINA

Și-nvingătorii au nevoie de-ajutor!
(Făt-Frumos iese.)

FLOAREA-SOARELUI

Nu ți-am spus?

SORINA

A fost de piatră!

FLOAREA-SOARELUI

Prea ești slabă, iubitoare!

SORINA

Cum aș fi?

FLOAREA-SOARELUI

Să fii mai mândră, să te-arăți nepăsătoare,
Din povestea ta întreagă nici un fior nu-l străbătu...

SORINA

Floarea-soarelui mă muștră? Tu vorbești acuma, tu?
Tu, ce râzi în zorii zilei când s-arată mândrul soare
Și te-nchizi tăcută, tristă, când încep să te-mpresoare
Ale nopții fire negre, tocmai tu să nu-nțelegi?

FLOAREA-SOARELUI

Te-nțeleg, dar vezi... mi-e milă că din toate tu te-alegi
Doar cu plânsul, și cu visul, și cumplita așteptare!
Pe când eu, eu tot am parte de prelunga sărutare
Ce-mi trimite sfântul soare de pe tron-u-i mișcător.

SORINA

Taci... Ascultă... vezi cum fuge? Nu mai e nepăsător!
Vezi un nor de colb ce urcă și coboară coasta lină?
Vezi cum intra-n văi de umbră, cum razbește pe colină?
Mai departe... fuga... fuga... mai aproape de palat
Și de mine mai departe...

FLOAREA-SOARELUI

Doamne, ce ți s-a-ntâmplat?
Ce vorbești așa-ntr-aiurea? Mâna ta e rece, tremuri...

SORINA

Vezi colo pe vârf de munte un palat uitat de vremuri?
E palatul Cosânzenei... e palatul unde ea,
Fără grijă, îl așteaptă să sosească și s-o ia.
Ca o pasăre măiastră, ferecată-n colivie,
Ea îl cheamă fără vorbe... el ascultă, și-o să vie,
Și-o să vie și-o s-o ducă mai departe, pe când eu,
Pribind pe drumul vieții tot mai lung și tot mai greu,

Am să mor prin cine știe ce tărâmurii depărtate...
Pentru ea umblai atâta din cetate în cetate!
Pentru ea de-atâta vreme plânge sufletu-mi sărman.
N-o cunosc și totuși, uite, o urăsc ca pe-un dușman.
Ce-o să fac de-acî înaintea? Încotro să-ntorc privirea?
Unde să-mi înec aleanul și să-mi aflu izbăvirea?

FLOAREA-SOARELUI

Stai aci. Ne fii stăpână cum ne-ai fost și până ieri.
Printre flori vei fi străină omeneștilor dureri!
Sunt în lumea noastră, soră, mângâieri necunoscute.
Vântul serii când adie, face apa cute... cute!
Luna mângâie frunzișul din pădurile de-arini,
Licuricii luminează în potirele de crini,
Ca un șir de candeli albe ce se sting încetșor,
Pălpâind în adierea unui vânt plăpând, ușor...
Totu-i vis... lumină... cântec... ca-n poveștile frumoase.
Nu pleca ... Rămâi aicea printre florile voioase,
Printre fluturii zburdalnici ce se scaldă în culori ...
Ce să cauți printre oameni? Rostul tău e printre flori!

SORINA

Am să stau... Și totuși, uite... Pentru cea din urmă oară
Aș voi să-l văd cum luptă și pe Zmeu cum îl doboară...
Am să-i spun că eu, gonita, eu i-am stat într-ajutor,
Că de nu eram acolo n-ar fi fost învingător...
Și de-o fi să văd că, totuși, ochii lui aiurea cată,
Vindecată de iubire și de patimi dezbrăcată,
Înălțându-mă deasupra omeneștilor nevoi,
Ca o zâna înțeleaptă voi rămâne printre voi...

Cortina

ACTUL V

TABLOUL II

Pădurea Vrăjitoarei. Pe jos, la chemarea babei Vraga, intră tot felul de jivine, balauri fără aripi și alte târâtoare. În văzduh pajure și alte zburătoare ciudate.

VRĂJITOAREA

Blestemaților, hei, unde rătăciți? Unde-mi umblați?
Ascundeți-vă în scorburi, stați de veghe, pitulați,
Să fiți gata-n ajutorul marelui stăpân al vostru!
O primejdie cumplită! Astăzi, împăratul nostru,
Zmeul-zmeilor, înfruntă pe dușmanul lui hain...
Unde-i sipetul cu leacuri și năframele de in?...
Unde-i Kunda, unde-i Sura?

(Intră Sura.)

SURA

Iată-mă, stăpână, iată!
Alergai s-aduc fiertura și unsoarea descântată!

VRĂJITOAREA

Zăboviși cam mult.

SURA

Prin peșteri și paragini, să culeg
Buruienile vrăjite, rănile să i le leg.

VRĂJITOAREA

Bine, Suro ... Unde-i Kunda?

SURA

O văzui pe drum...

VRĂJITOAREA

Să vie!...

(Intră Kunda.)

Ce? Cu mâna goală? Unde-i urciorul cu apă-vie?

KUNDA

Nu-l mai am!...

VRĂJITOAREA

Ce-ai spus?

KUNDA

Stăpână... mi-a căzut pe drum... l-am spart!

VRĂJITOAREA

Ticăloaso! Vânzătoareo! Capu-n două ți-l despart!
Din pământ să-l scoți... Aleargă, calea înapoi apuc-o
Și să-mi vii cu el, altminteri cu harapnicul, năuco,
Am să-ți sfârtec pielea toată, să-ți fac din ciolane zdrob!

KUNDA

Nu mai vreau să duc osânda traiului amar, de rob!

VRĂJITOAREA

Îndrăznești?

SURA

Văzuși, stăpână, care-s gândurile Kundei?
M-a-ndemnat mereu, spunându-mi: “Toate vrăjile ascunde-i
Zgriptoaroaicei”! “Apa-vie”, “leacurile”— le-a vândut!
Uite-mi-o! Lingușitoare, mincinoasă, prefăcută!

KUKDA

Tu vorbești, limbă de șarpe?! Rădăcină de cucută!
N-ai vândut-o pe stăpână? Nu i-ai spus lui Buzdugan
Locul unde-ascunse Vraga fluierul cel năzdrăvan
Care cântă și vrăjește? Nu mi-ai spus tu să fugim,
Să ne-ntoarcem printre oameni și lumea s-o îndrăgim?

SURA

Nu-i adevărat!

KUNDA

Ba este!

SURA

Mărturie vreau s-aducă!

KUNDA

Nu mi-ai spus că moare Zmeul?

SURA

Tu mi-ai spus că e pe ducă!

VRĂJITOAREA

Amândouă, amândouă sunteți două ticăloase!

SURA

Te-am slujit de frică, numai!

KUNDA

Spaima ne-ai vârât în oase!

VRĂJITOAREA

Unde-i legământul vostru pe foc, apă și pământ?

KUNDA

Când slujești fărădelegea, nu poți cere legământ!

VRĂJITOAREA

Bine ... Răzvrătirea voastră am s-o judec eu curând!
Deocamdată să ne-ascundem ... Vin dușmarii rând pe rând!

(Ies câteșitrele. Lighioanele pier și ele. Intră Buzdugan și Făt-Frumos.)

FĂT-FRUMOS

Nu și nu, măi Buzdugane! Baba plânge, povestește,
Minte și-a scăpat de tine! Te-ai înduioșat prosteste!

BUZDUGAN

Am încredere în oameni!...

FĂT-FRUMOS

Vrăjitoarea nu e om!
Zmeul nu e om — sunt fiare! Nu e pace până n-om
Izbuti să-i facem una cu pământul!

BUZDUGAN

Ai dreptate!
Cu viclenii, cu dușmanii nu e chip de bunătate!

FĂT-FRUMOS

Se prefac când e nevoie, se fac mici, ți se supun,
Dar deodată nalță capul, te lovesc și te răpun!
Câte n-am văzut eu însumi tot pe urmele Îlenei!
Nu e chip a te-nțelege cu dușmanii și viclenii!

BUZDUGAN

Făt-Frumos, rămân cu tine și pe dracu-n patru-l fac,
Cu puterile unite fiarei să-i venim de hac!

FĂT-FRUMOS

Mulțumesc, dar nu-i nevoie... Singur vreau să-mi dau
măsura!

BUZDUGAN

Da, dar Zmeul nu e singur... Vrăjitoarea, Kunda, Sura,
Fel de fel de lighioane îi vor sta într-ajutor.

FĂT-FRUMOS

N-aș fi Făt-Frumos de nu ies, singur eu, biruitor!

BUZDUGAN

Am să stau de veghe, totuși!

FĂT-FRUMOS

De mi-o fi așa ursita,
Împlinească-se odată ceasul meu dacă sosit-a!

Dacă Făt-Frumos nu-i fătul care oamenii-l socot,
Piară Făt-Frumos viteazul, cu renumele-i cu tot!
Însă eu înving ursita! Rostului ce-l am mă lasă...
Vreau să despletesc pământul dintr-a negurilor plasă ...
Mi-ai vorbit cândva de-un fluier... o babă îl ascundea...
Trebuia să-l iei de-atuncea!

BUZDUGAN

De fluier îmi mai ardea!?

FĂT-FRUMOS

Îți aduci aminte locul?

BUZDUGAN

Da. O scorbura-n pădure...

Lâng-o peșteră...

FĂT-FRUMOS

Să-l cauți! Pronia o să se-ndure!

De-l găsești, învingem răul! E un dar fără de preț,
Din adânc de veacuri cântă cântecul cel mai măreț;
Înșirând mărgăritare pe lungi fire daurite,
El dezgheață, încălzește inimile împietrite
Și pe toți vrăjmașii lumii îi cufundă pe vecii!...
Caută-l că nu-i departe ziua ce o prorocii,
Ziua de belșug și pace, de lumină și dreptate!

BUZDUGAN

Am să-l caut!... Am să-l aflu! Bun rămas!

FĂT-FRUMOS

Noroc, fârtate!

(Buzdugan iese. Apare Zmeul.)

ZMEUL

În sfârșit, veniși la luptă!

FĂT-FRUMOS

În sfârșit, ne vom lupta!
Am vorbit destul, îmi pare!

ZMEUL

Gata, la porunca ta!...
(*Își trag săbiile, ies luptându-se. Apar Vrăjitoarea, Kunda și Sura.*)

VRĂJITOAREA

Hai-ho!... Zmeul-paraleul!... Hai-ho! Vrajă neîntrecută!
Suflă, vântule, și umflă-i aripile și-l ajută!
Urlă! Văjâie!... Înalță-l!... Hu-hu-hu! Hai-hu! Hai-hu!
Stăm de veghe!...

VRĂJITOAREA, KUNDA, SURA

Stăm de veghe! U-iu-hu! Hai-hu! Hai-hu!
(*Ies câteșitrele. Intră țaranii.*)

MOȘ MARIN

Hai încoa, pe-aici e Zmeul...

MOȘ DUMITRU

Unde-i, mă? Să vie! Unde-i?

MOȘ MARIN

În pădure. Măi Dumitre, ia vreo trei flăcăi și-ascunde-i
Lângă smârcul de pădure.

MOȘ DUMITRU

Du-te tu...

MOȘ MARIN

Păi nu prea-mi vine ...
Că și-acuma, de mânie, mi-arde sângele în vine...

MOȘ TOADER

De mânie? Ba de frică!

MOȘ DUMITRU

Bade Toader, dumneata
Tot nu crezi în lighioane... Ce-ar fi dac-ai ajuta
Pe flăcăi să intre-n codru și să-l caute pe Zmeu?

MOȘ TOADER

Ce să caut eu acolo? Ce să fac în codru eu?
Nu v-am spus că nu-i nimica?

MOȘ DUMITRU

Da lăsați-! Ca să creadă,
El ar vrea să vadă zmeii ca pe vite, în cireadă!

MOȘ TOADER

Eh, vă cred pe jumătate... Prea vă văd înfricoșați ...
Mai dăduse-odată spaima într-o ceată de gușați
Cum că le mai scade gușa... La-nceput, nu-i prea crezui,
Da-ntr-o lună jumătate fără gușă îi văzui!

MITRU GEAMBAȘUL

Ia ascultă-mă! Pe mine mă cunoști de mult, așa-i?

MOȘ TOADER

De pe vremea când mijlocul cu pistoale-l înfășai ...

MITRU GEAMBAȘUL

Nu ți-am spus că-ți moare vita, să mi-o dai pe jumătate?

MOȘ TOADER

Asta-i drept. Dar, vorba vine: am avut cândva, fârtate, Vite multe de vânzare? Că nu prea mi-aduc aminte!

MOȘ MARIN

Lasă glumele, ascultă pe geambașul că nu minte...

MITRU GEAMBAȘUL

Iacă eu, geambașul Mitru, jur pe albul cap al meu C-am văzut, ca toată lumea, cum trecu p-aici un zmeu!

MOȘ TOADER

Păi să știți că nu-i de-a bună! Unde l-ați văzut?

MOȘ DUMITRU

Iac-aici... tăia văzduhul vâjâind... Pe-aici,

MOȘ TOADER

Și-atâți voinici
Nu puturăți pune mâna să mi-l prindeți?

FEMEIA

Mai degrabă ca flăcâii potârnichea nu s-ascunde, Da de unde!

Nu fuseși coala, moș Toader, să mi-i vezi și să nu crezi...
Să mi-i vezi fugind de spaimă...

MOȘ TOADER

Cum dă lupul în cirezi!

BĂCIȚA

De-l vedeai, ca noi, moș Toader, azvârlind scânteii pe nară...

FEMEIA

Iacă, vezi ce ni-s flăcaii? Îi văzuși cum s-adunară,
Bade Toader? Doar li-i spune una-alta, doar te-nduri
Să vorbești mereu, să uite grija fiarei din păduri!

PĂCALĂ

(de afară)

Oameni buni! Hei, moș Dumitre... moș Marine!

MOȘ DUMITRU

Iaca ia!

MOȘ MARIN

Tot p-aci!

MOȘ TOADER

Da ce-i, băiete, de te-ai spaimântat așa?

PĂCALĂ

Am văzut minune mare!

MOȘ DUMITRU

Ce minune?

MOȘ MARIN

Cum minune?

MOȘ TOADER

Nu cumva se prinse tat-tău, fătul meu, să te cunune?

PĂCALĂ

Lasă, bade, dumitale tot mereu de glume ți-i!

MOȘ TOADER

Apoi spune-ne atuncea de-ai văzut minunății!

PĂCALĂ

Am văzut pe Zmeu aproape, s-a luptat cumplit și-apoi
A murit!

MOȘ DUMITRU

E mort de-a bine?

PĂCALĂ

Hai să mergem înapoi,
Să-l vedeți întins pe spate, fără cap, într-o băltoacă
Mare, vânătă, de sânge.

MOȘ MARIN

Când muri?

PĂCALĂ

Cam pe la toacă.

MOȘ DUMITRU

Cum era voinicul care îl ucise pe tătar?

PĂCALĂ

Păi, știu eu! Ca Sfântul Gheorghe zugrăvit lângă altar...
Sau ca domnii de prin cadre... cei cu sulite gătiți
Și călărl pe cai cu pene...

MOȘ DUMITRU

Făt-Frumos a fost, să știți!

MOȘ MARIN

Cel ce umblă tot pământul?

MOȘ DUMITRU

Făt-Frumos, de care spune
C-a pornit taman din țara unde soarele apune
Ca să-și caute mireasa rătăcită printre zmei!
Pe Ileana Cosânzeana, cea mai mândră-ntre femei!

FEMEIA

Dar-ar Domnul s-o găsească!...

MOȘ DUMITRU

Măi copii, bine că dete
Dumnezeu să crape Zmeul!... Ia mai spune-ne, băiete,

Cât mai e lumină-n ceruri și mai cântă ciocârlia,
Ce-ai văzut?

PĂCALĂ

Treceam pe-acolo. Nu-ncepuse bătălia...
Îi vedeam cum stau de vorbă. Făt-Frumos era călare
Și vorbea de sus cu Zmeul. Dar văzând apoi că-l are
Prea departe, se coboară, lasă roibul fără frâu
Și s-apropie de liftă, pe când eu, ascuns în grâu,
Tremuram, strângeam din coate și tăceam chitic.

Deodată,
Făt-Frumos, cu fața toată de-o mânie grea brăzdată,
Scoase paloșul din teacă și răcni: “Destul! Destul!
De minciuni, de vorbă dulce și de daruri sunt sătul.
Vrei să-mi dai pe Cosânzeana, ori în săbii ne tăiem?
Țin-te, Zmeule, că-s gata: nu te temi și nu mă tem! “
Zmeul-zmeilor atuncea, scuturându-și solzii grei,
Îi rânji în nas și-i zise: “Hai la luptă dacă vrei!”
“Hai la luptă!” îi răspunde Făt-Frumos. Și-odată, ia,
Când în aripi, când în creștet, pe balaur mi-l tăia...
Făt-Frumos lovea în față, iară Zmeul tot în lături;
Când săreau la zece poște, când se pomeneau alături...
Scăpărau scânteii din săbii. Sângele curgea belșug.
Unul se lupta cu cinste, iar cellalt cu viclesug.
Oboșiți, de la o vreme, se opriră-n drum nițel,
Pe când eu, ascuns în grâne, mă făceam mai mărunțel ...
Nu știu cât au stat în pace, că pe Zmeu nu-l mai văzui...
Se făcu, mări, o roată cu luminile verzui
Și venea să-nghită fătul. Însă fătul nu crăcni;
Se făcu și el o roată roșie, și izbucni
Ca un foc ce iese noaptea de prin clăi. Se repezea
Când o roată, când cealaltă și striga: “Păzea! Păzea!”
Se ciocneau în luptă cruntă. Numai flăcări scăpăra.

Cerul tot era lumină... tot pământul tremura...
Iarba sfârâia pârlită, frunzele se răsuceau,
Toate apele secară, păsările-n drum zăceau,
Numai cele două flăcări, înălțându-și fumul greu,
Mai aprinse, mai cumplite, se luptau mereu, mereu!
Mă lovea căldura-n față. Când credeam c-o să m-aprind,
Văd că cele două roate brațe-n brațe se cuprind
Și vrăjmașii iar ieșiră, plini de fum, din roata lor...
“Ești voinic de tot, băiete!” zise Zmeul-zmeilor...
“Vrei să-mi dai pe Cosânzeana? îl întreabă Făt-Frumos,
Ori te bați mereu cu mine până te-oi răzbi la os?”
“Ba mă bat!” răspunde Zmeul. Plini de sânge, plini
de scrum,
Se luptară iar voinicii, colo-n marginea de drum...
Amândoi cu mâna goală, se luară iar la trântă!
Parcă le creștea puterea tot mai mare, mai ne-nfrântă.
Zmeul ia pe făt în brațe și, cu cel din urmă-avânt,
Încordându-și toată vлага, îi făcu-n văzduhuri vânt...
Îl smuci o dată-n dreapta și la stânga înc-o dată,
Îl ținu ca lumânarea și pocnindu-l, dintr-o dată,
În pământul ars ca piatra, până-n glezne îl vârî.
Îl lăsă înfipt acolo și-nspre gărlă coborî...
Fătul se trezi c-o zână aducând un ciob de apă
Și, vărsându-l lângă dânsul, din prinsoare văd că-l scapă.
C-o năframă-i șterge fața, îi dădu apoi să bea,
Și-i șopti, pe când voinicul se uita mirat la ea:
“Nu te teme... n-are apă... gărla-i seacă... Poți lupta!
Înc-o dată mai lovește și Ileana este-a ta!”
Zmeul se-ntorcea pe gânduri. Zâna, floare se făcu.
Făt-Frumos ieși din groapă. Tremuram. Acu-i acu!
Zmeul-zmeilor găsisse fără pic de apă râul
Și venea să curme lupta. Făt-Frumos își strânse brâul,
Se-ndreptă odată-n șale și la el se repezi;

Zmeul-zmeilor, săracul, bine nici nu se trezi
Că-l și prinse-n brațe fătul răcorit și încordat.
Îl azvârle-n nori o dată, îl mai zvârle înc-o dată,
Și deodată, până-n umeri, în pământul copt vârându-l,
Îi strigă, râzând cu hohot: “Ți-a venit și ție rândul!”
Văd apoi că-l ia de chică... văd și capul cum i-l taie;
Îmi făcui o cruce mare: măiculiță, ce bătaie!
Și venii să spun la oameni ce văzui și ce-auzii...
Hai cu mine, bade Toader, și-ai să vezi de-s nerozii.
Hai să vezi de-a fost aievia.

MOȘ TOADER

Nu mai zic nimic, nepoate!
(Palatul de pe munte ia foc.)

MOȘ DUMITRU

Arde, mă!

PĂCALĂ

Palatul!

MOȘ MARIN

Arde!

PĂCALĂ

Făt-Frumos l-aprinse, poate!

MOȘ TOADER

Ăsta-i semn că-și ține-n brațe draga lui cu părul-aur!

PĂCALĂ

Hai să-ntindem hora mare lângă stârvul de balaur!

VRĂJITOAREA

(de departe)

Aoleu! ... Vai! Vai de mine!

MOȘ DUMITRU

Ia tăceți, mă, n-auziți?

VRĂJITOAREA

Veniți, vraci și vrăjitoare, pușorul să-mi treziți!
Aoleu și vai de mine...

MOȘ MARIN

(lui Păcală)

Ia vezi... Cine-i bocitoarea?

MOȘ DUMITRU

A! Nu-i nimenea! Nebuna!... Baba Vraga, vrăjitoarea!

VRĂJITOAREA

(intrând)

Dragii mei, ce fărdelege! A murit sărmanul Zmeu!
A murit minunea lumii, dragul copilaș al meu!
Ce vă tot uitați la mine? Nu-s nebună! Spun pe față!
Zmeul îmi era copil!... Acuma neagra moarte îl răsfăță!
Taina lui strălucitoare numai mie mi-o spuneam!
Mama Zmeului e baba și-i din cel mai falnic neam!
A trăit de noi departe, dar lupta doar pentru voi,

Cei din scorburi, din bordeie, să vă scape de nevoi
Și să vă ridice-n slavă... Fața lui întunecată
Ascundea lumini de aur, inima dintr-o bucată;
Era bun, milos, cum nu e voievod pe-acest pământ.
Voi v-ați bucurat la vestea morții lui. O! mă-nspăimânt,
Mă cutremur! Voi, prieteni, să se teamă că-i răstoarnă
Cei născuți în strai de purpur. Dar nu voi, nu! Cei ce
toarnă

Ura împotriva vieții și-a luminii zorilor.
Eu nu plâng doar pentru mine, eu plâng jalea tuturor.
A murit? Nu, nu! Trăiește! N-a murit. Întreg pământul
S-a legat să mi-l răzbune... și-și va ține legământul.
Zmeul-zmeilor trăiește. Îl port eu în piept, colea,
Oropsiții toți ai lumii, pentru cari se zvârcolea,
Se vor ridica mulțime care crește, se răzbună,
Și-i îndeplinește visul!

FEMEIA

Biata babă! Noapte bună!

VRĂJITOAREA

Noapte bună! Pentru mine, noapte veșnică-i în drum.

(Ies țărani.)

Scrum făcutu-mi-ai copilul, inima să-ți fie scrum,
Făt-Frumos! O ții în brațe... Dar Ileana e departe!
Sufletul miresei tale cu băiatul meu se-mparte!
Iată răzbunarea babei! Vino-ncoace! Nu mă tem!
Inima Ileanei tale ți-o răpesc și te blestem!
Te blestem să-ți moară visul chiar acum când se-mplinește!
Inima i-o duc în gheare... ca-ntr-un clește... ca-ntr-un
clește...

C o r t i n a

TABLOUL II

(La poalele turnului dărâmat, care mai fumează. Fălfăiri de flăcări, din când în când. Din turn iese Făt-Frumos, ducând pe Ileana. El are hainele zdrențuite, părul vâlvoi, ca după luptă. Ileana e îmbrăcată în alb, părul blond, revărsat pe umeri: se sprijină de el și păsește ca într-un vis.)

FĂT-FRUMOS

Vino, lasă-ți pasu-n voie. Vin', odor neprețuit,
Au trecut acuma toate. Visul nostru-i împlinit.
Toate zilele de luptă, toate nopțile de dor,
Toate chinurile noastre se sfârșiră, drag odor!
Noaptea-i blândă. Ceru-mbracă fermecatele culori,
Iar o zână milostivă ți-a făcut un pat de flori!

ILEANA

Ah! Îmi trec pe frunte mâna... parcă dorm, parc-aiurez!
Nu știu de-s aieva toate și nici nu știu ce să crez...
Lasă-mă puțin în voie, singură, să mă deștept...
Să privesc puțin în juru-mi!

FĂT-FRUMOS

Draga mea, de când aștept
Astă clipă fericită. Ani și ani s-au perindat
De când, fără încetare, lumea toat-am colindat,
Alergând și zi și noapte, ca să dau de cuibul unde
Zmeul-zmeilor, tâlharul, fericirea mi-o ascunde...

ILEANA

Unde-i Zmeul?

FĂT-FRUMOS

Doarme bine!

ILEANA

L-ai ucis?

FĂT-FRUMOS

Firește!

ILEANA

A!

FĂT-FRUMOS

Plângi, Ileano? Plângi, Ileano?

ILEANA

(se ridică, ferindu-se de îmbrățișarea lui)

Du-te... nu mă întreba!

N-aș putea vorbi acuma... Du-te... ceasul n-a sosit

Să te-ascult... Și-apoi, atâtea lupte nu te-au obosit?

FĂT-FRUMOS

Odihnit cum sunt acuma n-am fost, draga mea, nicicând.
Ce odihnă mi-e mai dulce decât mâna lunecând
Peste fruntea-ți luminoasă, decât ochii tăi curați,
Cercetând ca-n vis în juru-ți, tot mai mari, tot mai mirați?
Noaptea vine... Vine ceasul când răsufletele firii
Fac să tremure de doruri iarba, roua, trandafirii;
Când miresmele de floare se înalță în văzduh,
Unde fâlfâie din aripi al iubirii dulce duh...

Ceasul sfânt al înoptării când zefirii toți adie
Peste valuri, peste frunze, răspândind o melodie,
Unde mor înăbușite vorbe, șoapte, sărutări...
... Cine se dezmiardă-n largul înstelatei înoptări?
... Pretutindeni, Cosânzeano, numai murmure s-aud.
Râulețele, departe, își sărută malul ud...
Nu le-auzi chemarea dulce... ne-nțelesul găngurit?
Pretutindeni, pretutindeni, ca un stol nelămurit
De steluțe și de fluturi, zboară-n zare sărutări...
Cine se sărută-n largul înstelatei înoptări?
Tot văzduhu-i plin de șoapte, plin de cântec... numai tu
Taci mereu... Ce-ngrijorare peste suflet ți-abātu?

ILEANA

Nu știu ce... cam ce ți-aș spune... Uite, vezi, tu farmec
n-ai
Ca nainte. Altă dată vorba ta-mi părea un nai
Îngânând ușor un cântec dulce, lin, mângâietor,
Ce-mi spunea cum se iubiră o domniță și-un păstor...

FĂT-FRUMOS

Basmul nu se isprăvește niciodată, dacă vrei.

ILEANA

Vorba ta îmi pare-acuma ca un stol de flutुरei
Ce se joacă-n depărtare într-o rază: îi privești,
Dar îi lași, îi lași să moară. Sunt sătulă de povești!
Mă-ncântau acestea toate altădată, dar acum
În zadar aș vrea, voinice, să le-ascult sfârșitul...

FĂT-FRUMOS

Nu ești tu aceeași Leană care-ai fost odinioară?

Cum?

Tu, Ileana Cosânzeana, blânda, dulcea mea fecioară,
Ce visa cu mine-alături ziua mândrei cununii?!
A venit și ziua-aceea, cununia gata ni-i...
Stelele ne țin făclie, iară mândrii păltinași
În biserica-nstelată ne-or fi preoți, ne-or fi nași...
Lăutari ne-or fi zefirii din stejarii foșnitori,
Gârlele din depărtare, ceata de privighetori,
Iară isonu-l va ține, din adâncuri de pământ,
Greierul ce toarce-n taină al amurgului veșmânt...
Altă dată ziua nunții așteptând-o tremurai
Ca un crin în vântul serii...

ILEANA

Fat-Frumos, fecior de crai,
Nu mai sunt aceeași Leană blânda și neștiutoare,
Ce-asculta înmărmurită cântul de privighetoare
Și râdea de bucurie, când pe cerul gol, curat,
Răsărea, ca-ntr-o icoană, un luceafăr tremurat...
Nu mai bat acum din palme când pe-al crengii căpătâi
Ciripește-nfrigorată rândunica cea dintâi...
Nu mi-e gândul dus la nuntă, Făt-Frumos, nu; mai curând
Mi-aș lega năframa neagră și mi-aș scoate, rând pe rând,
Toate darurile scumpe... Mai curând aș vrea să-mi rup
Toate hainele, și-n negru să-mi îmbrac întregul trup...
Nu-s făclii de nuntă-n ceruri, glasul codrului nu-mi pare
Lăutar de cununie, ci un cântec de-ngropare!...

FĂT-FRUMOS

Aiurezi! Ți-e frig? Vai, dragă! Sufletul mi l-ai zdrobit.
Tu vorbești? Aud eu bine? Vai, Ileano, te-am iubit,
Ani și ani miresei mele fost-am credinciosul mire ...
Astăzi mă privești cu ochii plini de teamă și uimire.

Nu sunt altul, Cosânzeano! Făt-Frumos! Adu-ți aminte,
Sunt eu, cel de-odinioară. Chipul, glasul meu nu minte!
Dacă hainele-mi sunt rupte, dacă părul mi-e vâlvoi,
Mi-am schimbat înfățișarea într-al luptelor șuvoi.
Dar mi-e sufletul același... toată dragostea-mi curată!

ILEANA

(ca într-un vis)

Tu ești... Făt-Frumos? Da, tu ești. Adevărul mi s-arată.
Cine m-a vrăjit pe mine? Simt coala... pe cineva...
Cineva îmi poruncește... Vreau să scap din lanț...

VRĂJITOAREA

(din umbră)

Ha! Ha!

ILEANA

Cine-a răs?

VRĂJITOAREA

Eu, baba Vraga! Am venit la sărbătoare!
Ha, ha, ha! Vrea să mănânce jalea mea răzbunătoare,
Ura mea care ucide... Făt-Frumos, ai înțeles?
Nu, Ileana Cosânzeana nu pe tine te-a ales!
Toate gândurile, toate, Zmeului i le păstrează.

(Ilenei)

Nu-i așa, mândrețea babei?

ILEANA

Mai visez?

VRĂJITOAREA

Nu, nu! Ești trează!

Zmeul îți va fi stăpânul până-n clipele de-apoi.

Hai cu mine... hai cu maica lângă dânsul...

(Ia de mână pe Ileana, care o urmează vrăjită. Dintre flori, se ivește Sorina, care li se pune în drum.)

SORINA

Înapoi!

VRĂJITOAREA

Înapoi tu! Ce te-amesteci? Ce-mi răsari mereu în cale?

SORINA

Vreau să nimicesc odată lanțul farmecelor tale!

VRĂJITOAREA

Nu-mi călca împărăția întunericului!

SORINA

Cum?

Ai voi să fii stăpână și în țara mea, acum?

VRĂJITOAREA

Sunt stăpână pretutindeni unde fiul meu trecut-a...

Pretutindeni samăn ura, mătrăguna și cucuta.

Să se-ntunece pământul, piară tot ce nu e zmeu,

Și de-a pururi, pe ruine, să domnească fiul meu!

SORINA

Zmeul a murit, sărmanul! Odihnească-se în pace...
Ce-o să-i facă răzbunarea?

VRĂJITOAREA

Sufletul o să-i împace!

SORINA

Ieri am apărat pe unul, azi îi apăr pe-amândoi!

VRĂJITOAREA

Amândoi atunci să piară! Amândoi! Am să te-ndoi
Și pe tine! Răzvrătirea vei plăti-o scump! Să pice
Trăsnetul pe ei, să-i ardă, să-i răstoarne, să-i despice!
Vifor viu și vijelie să-nveșminte cerul gol...
Duhuri negre să s-adune... Hai, veniți în rotogol!

SORINA

Nu se mișcă firul ierbii... nici o frunză n-ai clintit-o.

VRĂJITOAREA

Am să te clintesc pe tine, maștero și răzvrătito!
Veniți, nouri, în puhoai! Te cutremură, pământ!
Varsă foc și vâlvătaie peste ea!

SORINA

Nu mă-nspăimânt!
Nici pământul nu te-ascultă, nici înaltul nu-ți răspunde!

VRĂJITOAREA

Am să chem atuncea iadul și rusalcele din unde!
Cu moroi și strigoii să poștească șapte vraci,

Trei solomonari să vie, nouă draci și pui de draci,
Vârcolaci și iele rele de-ale mele, slujitoare,
Surioare să s-adune din genune... cucuvăi,
Urle-n turle lupii, surle, gușteri meșteri de prin văi,
Clăi de cârțițe, ghionoaie în puhoaipe pe coclauri,
Șobolanii, dolofanii, fauri, tauri și balauri,
Licuricii și piticii, pricolicii, oastea mea,
Adunați-vă să sugem sânge tânăr! Ha! Ha! Ha!

SORINA

Râzi! Zadarnic râzi! Mi-e milă! Neputința ta e mare!
Nu vezi? Nu răspunde nimeni la drăceasca ta chemare!

VRĂJITOAREA

Vino tu, Ileano! Haidem! Ce mai stai? Ia-mă de mână,
Să plecăm la casa noastră, am să-ți dau puteri de zână,
Ai să fii zmeoaică, maică... locul zmeului să-l iei!

FĂT-FRUMOS

Piei, năpârcă blestemată! Piei din calea noastră, piei!
Scutură-te, Cosânzeano, și de farmec te dezleagă.
Vino, dragostea te cheamă!

VRĂJITOAREA

Las-o, cum o vrea! S-aleagă.

FĂT-FRUMOS

Între ea și noi alege.

ILEANA

Am ales! Lângă iubit!
Blestematul tău descântec s-a topit, m-am dezrobot.

SORINA

Pleacă. Du-te!

VRĂJITOAREA

Niciodată! Cine-mi merge împotrivă?

SORINA

Tu ești vrajitoarea hădă, eu sunt zâna milostivă.

VRĂJITOAREA

Eu ți-am dat puteri de zână și tot eu ți le rănesc.

SORINA

Nu mai ai nici o putere!

VRĂJITOAREA

Te spulber și te topesc.
Te blestem să-ți piară darul ce ți-am dat odinioară!
Smulge-i, vântule, cununa! Unu, doi, și-a treia oară!
Te prefac din nou ființă pământescă, fără dar!

SORINA

Nu mai ai nici o putere, toată truda ți-e-n zadar!...
În vârtej și vijelie pe aripa vântului,
Trăsnetul să mi-o cuprindă în fundul pământului!

VRĂJITOAREA

Nici pe tine nu te-ascultă draga mea furtună, draga!
E departe cel ce poate să mi-o biruie pe Vraga!

BUZDUGAN

(*intrând*)

Nu-i departe, blestemato!

VRĂJITOAREA

Cine? Buzdugan?

BUZDUGAN

Da, eu!

Urechelniță și gușter!

VRĂJITOAREA

Buzdugane! Dragul meu!

BUZDUGAN

Nu mai merge, cucuvaie!

VRĂJITOAREA

De ce vrei să te răzbuni?

BUZDUGAN

Mai întrebi? ... Șopârlă, broască! ? ...

VRĂJITOAREA

Noi am fost prieteni buni,
Să rămânem buni prieteni cum am fost în vremi trecute!

BUZDUGAN

M-ai mințit mereu cu vorbe și cu lacrimi prefăcute,
M-ai trimis la bătaie ca să mă despart de ea!

Ne-ai vrăjit pe toți, pe mine, pe draga Sorina mea!
Dar ne-am luminat, ghionioaie, urechelniță, șopârlo!
Am să-ți viu de hac! Puterea-n fundul iadului azvârl-o!
Nu mai ai nici o putere: tot pământul ți-e dușman;
Buzdugan aduce lumii cel mai falnic talisman ...
Cunoști fluierul acesta? Îl vezi?

VRĂJITOAREA

Fluierul-minune!
Dă-mi-l! Buzdugane! Dă-mi-l! E al meu. Al meu!

BUZDUGAN

Păzea!
Fluier drag, ce din vechime orice fiară îmblânzea,
Dărâma cetăți și lanțuri, lumina din țară-n țară,
Și din an în an primindu-l neamurile se nălțară!...

FĂT-FRUMOS

Cântă, Buzdugane,-o doină și pe doină să se-nșire
Tot ce e frumos în lume: nădejde și propășire.
Întunericul gonindu-l, pe cei buni îi va păzi...

BUZDUGAN

Mult ai stat ascuns în umbră, cântă! Adu zori de zi!

FĂT-FRUMOS

Cântă, fluiere, o doină, vrăjile să le vrăjească!
(Buzdugan începe să cânte din fluier. Baba Vraga, vrăjită la rândul ei, începe să ridice piciorul și să salte încet, fără puteri, ca la o poruncă magică, până se prăbușește.)

BUZDUGAN

Iar acum, Sorino, cheamă trăsnetele s-o trăsnească!

SORINA

În vârtej și vijelie pe aripa vântului,
Trăsnetul să mi-o cufunde în fundul pământului.

(Pământul se cască într-un tunet și înghite pe Vraga.)

A pierit! Cu ea se duce spaima, noaptea și minciuna!

FĂT-FRUMOS

Nu ne mai desparte nimeni!

ILEANA

Lângă tine, totdeauna!

SORINA

Cu încredere în viață să pășiți, și prin iubire
S-alinați dureri, s-aduceți oamenilor dezrobire!
Tu, voinice Buzdugane, iartă-mă; am fost vrăjită!
Dar acum arunc cununa de rusalce împletită!...
Dragostea ce mi-ai păstrat-o ne va ocroti pe noi,
Mână-n mână să ne-ntoarcem printre oameni amândoi!

(Intră țărani, cu nunta lui Păcală.)

FĂT-FRUMOS

Pace tuturor! Ca frații! Astăzi toți suntem vioiși!
Iar acum să-ntindem hora cum știm noi din moși-strămoși!

(Horă.)

C o r t i n a

COCOȘUL NEGRU

Fantezie dramatică în șase acte

PERSONAJELE

DRACUL		AL DOILEA ȚĂRAN
ARHANGHELUL MIHAIL		AL TREILEA ȚĂRAN
VERDE-ÎMPĂRAT		AL PATRULEA ȚĂRAN
VOIEVODUL	} feciorii lui Verde- împărat	AL CINCILEA ȚĂRAN
VOIE-BUNĂ		UN BĂIAT DIN MULȚIME
VOIEVODUL		UN TÂNĂR
NENOROC		CORUL INGERILOR
ROȘ-ÎMPĂRAT		UN DRAC
PAZNICUL BĂTRÂN		AL DOILEA DRAC
PAZNICUL TÂNĂR		MIRA MIRALENA
TEMNICERUL		UN ȚĂRAN
FĂT-FRUMOS		ALT ȚĂRAN
FILOZOFUL DE 60 ANI		UN ȚĂRAN BĂTRÂN
FILOZOFUL DE 70 ANI		ÎNTĂIUL TÂLHAR
FILOZOFUL DE 80 ANI		AL DOILEA TÂLHAR
ÎNTĂIUL CURTEAN		OLOGUL
AL DOILEA CURTEAN		ORBUL
AL TREILEA CURTEAN		COCOȘATUL
UN CURTEAN		SURDUL
ALT CURTEAN		NEBUNUL
ÎNTĂIUL SFETNIC		CIUNGUL
AL DOILEA SFETNIC		MUTUL
AL TREILEA SFETNIC		UN CERȘETOR
UN SFETNIC		CU NASUL MARE
ÎNTĂIUL ȚĂRAN		VESTE-REA

CĂLĂUL
SOLUL
CRAINICUL
ÎNȚĂIUL PURTĂTOR
DE FACLE
UN GLAS
AL DOILEA GLAS
AL TREILEA GLAS
ALT GLAS
UN SOLDAT

ÎNȚĂIUL SOLDAT
UN SUPUS
UN OM DIN MULȚIME
AL DOILEA OM
CRĂIASA ZÂNELOR
ÎNȚĂIA ZÂNĂ
A DOUA ZÂNĂ
A TREIA ZÂNĂ
O ZÂNĂ
ALTĂ ZÂNĂ

Curteni, sfetnici, purtători de facle, soldați, cerșetori, țărani, zâne,
draci, oameni din mulțime etc.

ACTUL I

Palatul lui Verde-împărat. Zid de piatră roasă și acoperită cu mușchi, mărginește terasa. E noapte. Cerul e înnoțat. Nici un fulger. Marea geme surd, în poale. Un orologiu bate miezul nopții; din depărtare îi răspund altele. Din-spre dreapta trec în goană, pe terasă, șapte purtători de facle. Se face iar întuneric; s-aude oftatul înabușit al mării. Apoi liniște. Dezlipindu-se ca două bucăți de întuneric, din întunericul nopții, cei doi paznici ies din dreapta sălii și privesc de pe trepte în urma celor șapte facle. Apoi, paznicul cel bătrân se întoarce la dreapta și, cu ochii la fereastra închipuită a lui Verde- împărat, spune paznicului tânăr.

PAZNICUL BĂTRÂN

Trecut-a miezul nopții și totuși împăratul
Lumina nu și-o stinse. Orașul, tot palatul
E plin ca niciodată de oameni și lumini...

PAZNICUL TÂNĂR

Ce taină se urzește?

(Speriat, bătrânului care-și face cruce:)

Bătrânule, te-nchini?

De ce te-nchini?

PAZNICUL BĂTRÂN

O, Doamne, înlătură năpasta!

PAZNICUL TÂNĂR

Dar ce-i?

PAZNICUL BĂTRÂN

Mi-aduc aminte de-o noapte tot ca asta...
Gemea, la poale, marea, sub cerul înnorat;
Odaia-mpărătească și-atunci a luminat
Târziu, în toiul nopții... Mi-aduc aminte bine,
Pe-o noapte tot ca asta, în chinuri și suspine,
Pe când urca din mare un cântec de prohod,
Muri împărăteasa născând un voievod!...

PAZNICUL TÂNĂR

(care nu-și dezlipește ochii de la fereastra împăratului)

Te uiți? Pe cap el poartă coroana-mpărătească,
Aleargă... se frământă... începe să vorbească...
E singur și vorbește!

PAZNICUL BĂTRÂN

Arhanghelul Mihai

Să-l aibă-n pază!...

(Din dreapta ies alți trei purtători de facle.)

ÎNȚĂIUL PURTĂTOR DE FACLE

(celorlalți doi)

Fuga!...

PAZNICUL BĂTRÂN

(oprindu-l, pe când ceilalți doi ies)

Prietene, ia stai,

(purtătorul își înfige torța în pământ)

Și spune-mi ce-nsemnează atâta frământare?

PAZNICUL TÂNĂR

De unde vii și unde alergi așa de tare?

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce aleargă facile pe uliți și-n palat?

PAZNICUL TÂNĂR

De ce n-a stins lumina slăvitul împărat,
Ci stă de veghe încă?

PAZNICUL BĂTRÂN

Ce taină se urzește?

ÎNTÂIUL PURTĂTOR DE FACLE

Măria-sa e prada nălucilor! Vorbește
De moarte... de primejdii... de-un ceas care-a bătut
În inima-i bătrână, spunându-i: “Ai trecut!”
Îi pare că pe ziduri cocoșul negru cântă
Vestindu-i clipa morții... În zbcium se frământă
Trezind întreg palatul din somn. Noi alergăm,
Acum, din casă-n casă, pe sfetnici să-i sculăm,
Să vină toți aicea, la sfatul ce se ține
Acum, la miezul nopții...

(Luându-și torța și plecând.)

Vă las...

PAZNICUL BĂTRÂN

Te du cu bine!

(Îngrijorat.)

Își simte ceasul morții și vrea să ție sfat...

(*Gânditor.*)

Pe zid, cocoșul negru, în noapte, a cântat!...

Știam eu ce-nsemnează a somnului zăbavă...

Da... da... mi-aduc aminte, și-n noaptea cea grozavă

Cânta cocoșul negru...

PAZNICUL TÂNĂR

Eu nu-l aud... Dar tu?

PAZNICUL BĂTRÂN

Nici eu! Dar, vezi, și-atuncea spunea că s-abātu

Aici cocoșul negru — și-așa a fost. Oricare

Din noi își simte răul în felul său. De-ți pare

Că-n jurul tău plutește al morții vultur greu,

De ai vreo presimțire, s-o crezi, copilul meu!

Năpasta își trimite nainte vestitorii...

Plugarii văd pe casă o buhă. Vânătorii —

Un iepure, o broască, un câine ori un ied...

Sunt soli, sunt solii morții, copilul meu, și-i cred!

... De mult, veneam acasă pe-o negură adâncă...

Mergeam pe țărnul mării... Deodată, văd, pe-o stâncă,

Un câine mare, negru. Urla, sărea, cădea;

Porneam pe altă cale, el iar în calea mea!

“De ce mă urmărește și-mi urlă în neștire?!”

Ziceam, simțind în suflet o neagră presimțire...

Pe inimă-mi căzuse tristețea ca un nor...

Grăbesc, ajung acasă...

PAZNICUL TÂNĂR

Și?...

PAZNICUL BĂTRÂN

Singuru-mi fecior

Dormea, întins pe masă!...

PAZNICUL TÂNĂR

Murise?

PAZNICUL BĂTRÂN

Se-necase!

PAZNICUL TÂNĂR

Vezi? Semnul rău!

PAZNICUL BĂTRÂN

Da, semnul...

(Se aude freamăt de glasuri din stânga.)

Dar, iată, pe la case

S-aprind lumini...

PAZNICUL TÂNĂR

Văd sfetnici în haine de curteni,

S-apropie...

PAZNICUL BĂTRÂN

Așa e!...

PAZNICUL TÂNĂR

Pe-acolo vin oșteni...

Un vornic... altul... altul... paharnicul... chelarul...

Un crainic, vistierul...

PAZNICUL BĂTRÂN

Cam trist. De ce?

PAZNICUL TÂNĂR

Pitarul...

S-adună toți... Aș zice să stăm ascunși pe-aici,
Să fim și noi de față...

PAZNICUL BĂTRÂN

Așa e! Bine zici!

(Freamătul de glasuri crește. Din stânga cad lumini. Încep să vină curtenii însoțiți de purtătorii faclelor. Scena se luminează. Cei doi paznici se ascund în stânga. Curtenii mormăie.)

ÎNȚĂIUL CURTEAN

(nedumerit)

Așa, în toiul nopții!...

AL DOILEA CURTEAN

Ce soartă rea!

AL TREILEA CURTEAN

Ce soartă!

ÎNȚĂIUL SFETNIC

Dormeam adânc. Deodată, aud bătăi în poartă.
Mă uit și văd lumină. Mirat, speriat, mă scol,
Mă-mbrac și ies afară; un om făcea ocol
În jurul casei mele. Întreb. Era un crainic
Trimis de împăratul. S-apropie și, tainic,

Îmi spune: “Domnul nostru te cheamă la palat!”
“De ce?” întreb cu frică. “De ce? Se ține sfat!”
Atât mi-a spus!...

AL DOILEA SFETNIC

Și mie!

AL TREILEA SFETNIC

Și tot așa și mie!...

(Alt rând de curteni intră.)

UN CURTEAN

(privind pe cei sosiți înainte)

Da... da... e toată curtea...

ALT CURTEAN

Ce-o fi acum, să fie...

(Cu ochii la cer.)

Stăpâne îndurate, acum nu ne lăsa!...

(S-aud trâmbiți din partea stângă. Curtenii se cutremură.)

ÎNTÂIUL CURTEAN

Priviți!

AL DOILEA CURTEAN

Stăpânul!

AL TREILEA CURTEAN

Vine!...

CRAINICUL

(venind repede din dreapta)

Curteni, măria-sa!

(Verde-împărat năvăleşte în scenă. E un bătrân uscat, chel și nervos. Are ochii în fundul capului, nasul încovoiat, barba lungă, subțire și încovoiată în afară. Ca și palatul, el pare acoperit din cap până în picioare de un mușchi verde, ce-l face învechit. La intrarea lui, toți curtenii cad la pământ, cu mâinile întinse, cu fruntea pe mâini.)

INTÂIUL SFETNIC

(ridicându-se)

Plecați măriei-tale, ți-urăm zile senine...
Îți dăm încredințarea supunerii depline...
Dorința cea mai mică grăbiți să-ți împlinim,
Cu prețul vieții noastre vom ști să te păzim!

ÎMPĂRATUL

(urcându-se pe tron)

Sunteți cu toții? Bine!... Aicea-i vistierul?

DRACUL

(sub chipul Vistierului)

Aicea!

ÎMPĂRATUL

(amenințător)

Ai de furcă!

DRACUL

(cade în genunchi implorând)

O, iartă-mă, și cerul
Să-ți dea o viață lungă! Am fost smintit, smintit!...
Dar crede-mă, stăpâne, nevoia m-a silit
Să fur avutul țării...

ÎMPĂRATUL

Știam, știam, tâlhare!
Dar nu te chem de-aceea! O treabă mult mai mare:
Te chem să-ți spun și ție că ceasul mi-a sunat,
Că vreau să văd aicea, pe loc, încununat
Feciorul meu cel mare, pe-a noastră-mpărăție...

(Murmure.)

ÎNTĂIUL SFETNIC

Stăpâne, legea țării vorbind...

ÎMPĂRATUL

Ce-mi pasă mie!
Chemați aici feciorii!! Și voi să m-ascultați!
(Se dă jos de pe tron și aleargă spre zidul dinspre mare.)
Ce noapte mohorâtă!... Ce nori întunecați!...

(Cerulei:)

Un fulger!... Dă-mi un fulger!... Nimica!... Marea geme
Și colcăie, și fierbe, și-ncepe să blesteme...

(Tare.)

Un tunet! Vreau un tunet!...

ÎNTĂIUL SFETNIC

Mărite doamne, zic...

ÎMPĂRATUL

Ce zici? Astupă cerul să nu mai văd nimic!

(Câțiva curteni închid două perdele mari ce astupă, odată cu cerul, și vechiul zid de piatră. Verde-împărat se urcă pe tron, vrea să spună ceva, își ațintește urechea, apoi, ca și cum ar fi auzit ceva groaznic, își astupă urechile și strigă:)

Goniți cocoșul negru, să nu-i aud cântarea!...

Sa cânte trâmbiți... trâmbiți... să nu s-audă marea!...

(Încep să cânte fanfarele în culise. Verde-împărat urcă iarăși treptele și, privind în dreapta, strigă cântăreților:)

Cântați! Cântați mai tare!...

(Trâmbițele cântă mai tare.)

Destul, că m-asurziti!...

(Trâmbițele tac. Curtenilor:)

Cocoșul negru cântă... goniți-l, n-auziți?

ÎNTĂIUL SFETNIC

Stăpâne, nu e nimeni... Nesomnul te frământă.

ÎMPĂRATUL

Nebun și prost! Ascultă... N-auzi? N-auzi cum cântă?!?

E diavolul!... Mi-aduce grozave prevestiri!...

(Se repede în fund și dă perdeaua într-o parte.)

Ci sparge-te, furtună!... Vreau fulgere!... Sclipiri!...

Ori vreți să mor și-atuncea să-ncepeți! Hai, odată!...

ÎNTĂIUL SFETNIC

(încercând să-l potolească)

Văzduhul greu, stăpâne, și marea-ntărâtată...
Vreun vis urât... nesomnul...

ÎMPĂRATUL

 Batrân nebun și prost,
Să taci! Cocoșul negru nu cântă fără rost!...
S-adună oști dușmane din scaun să m-alunge...
Un freamăt lung, năprasnic, urechile-mi ajunge...
Văd moartea mea... văd moartea!...

ÎNTĂIUL SFETNIC

 Stăpâne...

ÎMPĂRATUL

 Ce mai vrei?
Copiii mei să vină! Chemați feciorii mei!
(*Un crainic iese. Verde-împărat se duce la perdele și le deschide
de tot.*)

Tu, sabie albastră, de ce nu spinteci norii?
Ci sparge-te, furtună!...

 (*Se întoarce înspre curteni.*)

 Hei, unde-mi sunt feciorii?
Să-i văd naintea morții...

AL DOILEA SFETNIC

Stăpâne, sunt păreri!

ÎMPĂRATUL

Părerii, părerii, bătrâne? De ce n-au fost și ieri,
Și-acum o săptămână... și-acum un an... și zece...
Auzi? Auzi cum cântă? Cum cântă și se-ntrece...

(Cei doi feciori ai lui Verde-împărat intră.)

Copiii mei... încoace. Așa! Dormeați, ori nu?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

E cald și marea geme... Eu n-am dormit...

ÎMPĂRATUL

(voievodului Nenoroc)

Nici tu?

VOIEVODUL NENOROC

Nici eu!

ÎMPĂRATUL

Nici eu, băiete, nici eu! Sunt semne rele...

VOIEVODUL MENOROC

Ce surd lovește marea cu valurile-i grele!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

În ceruri nici un fulger!...

ÎMPĂRATUL

(lui Nenoroc)

Cocoșul cântă iar
Ca-n noaptea cea grozavă când ai venit pe lume...

Pluteau în neguri cerul, și apele în spume,
Cânta cocoșul negru pe zidul vechi, cânta,
Și trâmbița-i vrăjmașă o clipă de-nceta;
În liniște de moarte pornea din nou să sune,
Răzbind prin vâlmășagul oftărilor nebune
Al plânsetului mamei și-al plânsetului tău...
Simțeam, simțeam c-aicea căzuse duhul rău!
Ce noapte fu atuncea! Ofta cumplita mare,
Cânta cocoșul negru mai tare, tot mai tare,
Iar tu veniși în lume târziu, în zori de zi,
Și mama ta, sărmana, născându-te — muri!
Cânta cocoșul negru, și rele ursitoare
Treceau în văluri negre danțând, danțând ușoare,
Ținându-se de mână cu degete subțiri,
Ursindu-ți toată viața cu negre prevestiri...

(Lui Voie-Bună:)

Tu, fiul meu mai mare, voinice Voie-Bună,
Nascut pe-o noapte blândă, pe razele de lună,
Cu blânde ursitoare ai fost întâmpinat —
Domni-vei, deci, în pace pe tronul de-mpărat.
Dar tu, copil ai morții, născut în chinuri grele,
Tu n-ai avut la leagăn decât ursite rele...
Ascultă-mă, copile; de vrei să te păzești,
Înseamnă-ți aste două cuvinte bătrânești:
Ferește-te de gândul ce duce la pierzare,
Să n-afli niciodată ce-i dincolo de zare!
Să nu te-ntrebi, băiete, de ce-i așa și nu-i
Altminteri lucrul ăsta!... Să nu te-ncrezi oricui...
Adesea dracul vine în haină preacinstită
De sfetnic ori prieten!... S-alungi orice ispită,
Și, mai presus de toate, ți-o spun acuma iar,
Să nu te-ntrebi ce-ascunde al zărilor hotar!...
Știu bine că pe scaun ai fi și tu în stare

Să stai cu vrednicie... Dar el, fiind mai mare,
Ursita îl alege să-l facem domnitor...
Cu mintea ta isteată să-i stai într-ajutor...

VOIEVODUL NENOROC

(pe gânduri)

...Cânta cocoșul negru pe-o noapte fără stele...
A fost așa de tristă ursita vieții mele!...
Și eu am fost aicea al doilea născut —
Acesta-i nenorocul întâi ce m-a păscut...
Ce rost mai am aicea de-acuma înainte?...
Aș vrea să plec...

ÎMPĂRATUL

Cum? Unde?

VOIEVODUL NENOROC

Iubitul meu părinte,
Aș vrea să plec în lume...

ÎMPĂRATUL

Vorbești cu-adevărat?

VOIEVODUL NENOROC

Ce rost mai am aicea când altu-i împărat?
Visez de mult, o, tată, un drum spre altă țară...
Mi-e dor de alte stele... de-o nouă primăvară.
Aș vrea să plec de-aicea!

ÎMPĂRATUL

Cum? Unde să te duci?

VOIEVODUL NENOROC

Nici eu nu știu... În lume!...

ÎMPĂRATUL

Copilul meu, apuci

O cale rea! Dar spune, de ce vorbii cu tine!?
De ce ți-am spus atâtea? A, nu! De ce? Dar bine!...
A, nu! Ce nebunie!... Ce gând ți s-abătu!...
Te paște nenorocul — nu, dragul tatei, nu!...

VOIEVODUL NENOROC

Năpasta când te-ajunge, te-ajunge orișiuunde,
Oricât te temi de dânsa și oricât te-ai ascunde!...
Ea vine după tine atunci când fugi de ea...
Iubitul meu părinte, ascultă ruga mea!
Aș vrea să plec în lume. Dă-mi partea de avere...
În suflet simt avânturi, în brațul meu putere...
De-atât amar de vreme mă lupt și mă frământ...
Mă lupt cu mine însumi și nu știu cine sânt!
Mă simt închis aicea... Mă cheamă zarea largă...
Mi-e inima un vultur, și pieptul o să-mi spargă
De nu-i dau drumul singur!... Aș vrea să fac ceva,
Ceva măreț... În mine...

ÎMPĂRATUL

Copile, nu pleca!

VOIEVODUL NENOROC

În trupul meu aleargă puteri neistovite...
Aș vrea să-nving pământul!

ÎMPĂRATUL

Pământul te înghite.
Atâtea vieți frumoase pământul nimici!
Să nu te duci, copile! Rămâi, rămâi aici!
Așa-i, curteni?

UN SFETNIC

Așa e!

ÎMPĂRATUL

Ce ziceți voi, să plece?

ÎNTÂIUL SFETNIC

A, nu!

AL DOILEA SFETNIC

Să-l prindă hoții!...

ÎNTÂIUL SFETNIC

Să moară!... Să se-nece?!

AL TREILEA SFETNIC

A, nu!

DRACUL

(sub chipul Vistierului)

Stăpâne!

ÎMPĂRATUL

Ce e?

DRACUL

Copilul e bărbat.

De vrea să piece, lasă-l! Pământu-i lung și lat...
Să-l vadă... să-l cunoască... Da, lasă-l să pornească!
Să-i dăm o jumătate din partea-mpărătească?

ÎMPĂRATUL

Ce? Cine-i? Vistierul? Să taci din gură tu,
Tâlhare!...

DRACUL

Împărate, ascultă!

ÎMPĂRATUL

Cum să nu!...

Ai vrea sa-ți cer, acuma, părerile și ție?!
Ori poate pui la cale vreo nouă tâlhărie?

(Îl ia de gât.)

Răspunde iute, spune! Ori tu l-ai îndemnat?
De ce să plece-n lume?

DRACUL

Copilul e bărbat!...

Și-un dor purtat în suflet o vreme-ndelungată,
Oricât l-ar paște moartea, nu moare niciodată!
Se zbate, crește, scade, se strânge, pare stins,
Dar iarăși izbucnește și urcă neînving!
Ca flacăra ce sare deodată, ca izvorul
Ce sparge stânca tare, așa învinge dorul...
Așa, căci viața-i plină de tainice puteri,
Învinge orice stavili și orișice dureri!...

ÎMPĂRATUL

Afară!... Piei, satano!...

(Dracul iese umilit.)

Și tu, copilul tatei,
Încearcă-te și pune zăgazuri ne-nfrânteii
Porniri. Rămâi aicea!

VOIEVODUL NENOROC

Nu, tată, nu mă plec!
Dă-mi partea cuvenită și lasă-mă să plec...

ÎMPĂRATUL

Copilul meu, voința mi-e neînduplecată!
Eu știu o pildă veche: A fost, demult, un tată
Ce-avea un fiu cuminte și-un fiu risipitor;
Cel mic, cerându-și partea, porni, rătăcitor,
Pierdu averea toată și-apoi s-a-ntors acasă
Învins.

VOIEVODUL NENOROC

Cunosc povestea!... S-o pierd și eu, nu-mi pasă!

ÎMPĂRATUL

Ca tatăl din poveste aș vrea să te primesc,
Dar nu știu, dragul tatii, de-o fi să mai trăiesc...
Rămâi aicea! Pilda-i făcută să slujească...
În lume pierzi averea, puterea tinerească...
De ce s-ajungi pe drumuri ca fiul cel pierdut?

VOIEVODUL NENOROC

O, fiul din poveste!... Îl știu, l-am cunoscut!...
O, fiul din poveste îl simt, îl simt în mine!...

Sunt eu! Îndrăgostitul de zările senine
Pe care trec corăbii și berze-n asfințit...
E cel pe care viața de rând l-a obosit!
În orice primăvară, și vara treierate,
Aceleași vii culese sub cerul înnorat,
Aceleași oi păscute și mulse pe-nserat,
Aceleași griji mărunte, sfârșite ca furnica,
Mereu aceeași viață, nimica nou, nimica,
Mereu aceeași viață, în pieptul său trezi
Un dor de-o viața nouă, sportit din zi în zi...
Și-n ziua când cerut-a părintelui averea,
El n-a plecat în lume să caute plăcerea.
Ci marea bucurie de-a ști și de-a vedea...
În fiul din poveste eu văd povestea mea...
Da, fiul din poveste sunt eu, îndrăgostitul
De dunga care-nhide în zare nesfârșitul,
E cel care visează orașe... țărături... mări...
Grădini necunoscute, albastre depărtări...
Un cântec nou... lumină... și gânduri frământate,
Și pietrele cioplite, și mândrele palate,
Și zarea care crește cu cât o vezi mereu...
Ca fiul din poveste visez acum și eu!...

ÎMPĂRATUL

Sfârșitul... spune... care-i?

VOIEVODUL NENOROC

Sfârșitul? Orișicare!

ÎMPĂRATUL

Averea spulberată... și zilele amare,
Și hrana împărțită cu vitele de rând...
Așa-i?

VOIEVODUI. NENOROC

Da, dar nu-mi pasă!

ÎMPĂRATUL

Să-ți pese!

VOIEVODUL NENOROC

Mai curând

Aș vrea să duc în lume cumplita sărăcie
Decât să stau aicea închis pe veșnicie...

ÎMPĂRATUL

Destul!... Atâta vreme cât mai trăiesc, ți-o spun:
Tu n-ai să pleci de-acasă!...

VOIEVODUL NENOROC

Stăpâne, mă supun!

ÎMPĂRATUL

Așa!... Copii și sfetnici, de-acum vă las cu bine!...
Cocoșul negru cântă din nou. E pentru mine!...
Curteni, să intre solul lui Roșu-împărat!

SOLUL

Stăpânul meu, stăpâne, se-nchină preaplecat.

ÎMPĂRATUL

Mă-nchin! Aduci cu tine răspunsul de-mpăcare?

SOLUL

Și *da*, și *nu*, stăpâne!

ÎMPĂRATUL

Mă umple de mirare
Acest răspuns. Vorbește...

SOLUL

I-am spus: “Slăvit stăpân,
Măritul craiul Verde simțindu-se bătrân
Și vrând să facă pace cu tine mă trimite
Cu gând de încuscire... Stăpâne preaslăvite,
Îți cer pe Miralena, odorul tău curat,
Soție pentru fiul lui Verde-împărat!”...
Stăpânul meu răspunse voios: “A ta solie
În sufletu-mi revarsă nespūsă veselie!”
Chemă la el domnița și-i zise: “Fata mea,
Gătește-te de nuntă, un domn viteaz ar vrea
Să pună pe-a ta frunte a țării lui cunună...
Gătește-te de nuntă—te cere Voie-Bună!”
Domnița Miralena ținându-și ochii-n jos
Răspunse: “Nu vreau, tată!”... Visa la Făt-Frumos!

ÎMPĂRATUL

Și-atunci?

SOLUL

Stăpânul nostru cuprins de-o grea mânie,
La gândul că se strică această cununie,
A spus cuvinte grele domniței și-o goni!...

ÎMPĂRATUL

Și-acuma unde-i Mira?

SOLUL

Vai, cine poate ști!...
Va fi plecat în lume să-și caute alesul...

ÎMPĂRATUL

Vestirilor grozave le aflu înțelesul!...
Sărmane Voie-Bună, solia fu-n zadar...
Îl știu... îl știu prea bine... te-așteaptă lupte iar...
Străvechea noastră ceartă va-ncepe-o iar, cu tine,
Te-așteaptă zile grele... îl știu... îl știu eu bine!...
Va-ncepe iar cu-aceleași străvechi amenințări
Cerând din nou domnia sărmanei noastre țări!...
Era așa de bine urzită astă pace!...

SOLUL

Și, totuși, vrea-mpăcarea!

ÎMPĂRATUL

Nu crezi că se preface?

SOLUL

O, nu, căci îți trimite un dar frumos!...

ÎMPĂRATUL

(*mirat*)

Un dar?

Apropie-te...Vino!...

(*Solul înaintează până lângă tron și, apropiindu-se de împărat, îl lovește în piept cu un pumnal.*)

ÎMPĂRATUL

(șovăind)

Tâlhar!... Tâlhar!...

(Trăsnește. Curtenii își ascund fața cu veșmintele. Solul se repede în fund și, de pe zidul terasei, se aruncă în mare. Toate acestea se petrec foarte repede.)

Soldați, închideți poarta cetății! Să s-adune Oștiri pe malul mării... Oh!... Mare crainic, spune Porunca mai departe s-audă toți.

(Cade pe tron ținut de cei doi feciori.)

CRAINICUL

(spre culisele din stânga)

Soldați!

Închideți orice poartă și-n grabă v-adunați,
Întreaga oaste-a țării la mare să pornească,
Și spuneți mai departe porunca-mpărătească!

(Un glas care se pierde în culise:)

Soldați, închideți poarta...

IMPĂRATUL

(ascultând mulțumit)

Așa... Aș vrea să mor
În patul meu...acolo...să-mi fie mai ușor...

(Cei doi feciori vor să-l ducă sus)

Nu, nu, copii, rămâneți... Eu vreau să am dovadă
Că fiii mei și astăzi știu limpede să vadă...
Să stați aici... rămâneți...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, tată!

ÎMPĂRATUL

(face semn la doi slujitori)

Clipa-i grea!...

Și vreau să fie veșnic vegheată țara mea!...

(Iese, purtat de doi slujitori, în sunetele trâmbițelor.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

*(ridicând cununa împărătească și punând-o pe cap
se urcă pe tron)*

Oșteni, iubite frate, fruntași ai țării mele,
Cu inima străpunsă, în aste clipe grele,
Îmi pun, pios, pe frunte, cununa de-mpărat!
Aș vrea să-ncep domnia ținând cu voi un sfat...

ÎNTĂIUL SFETNIC

Plecați măriei-tale urăm zile senine!...
Îți dăm încredințarea supunerii depline...
Dorința cea mai mică grăbiți să-ți împlinim,
Cu prețul vieții noastre vom ști să te păzim!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Dușmani de-ai țării noastre s-arată la hotare!...
Voind să folosească a noastră tulburare
Loviră, mișelește, în omul cel mai sfânt...
Sunt ani de când vânează cununa sub cuvânt
Că țara fu odată a lor și că strămoșii
Bătrânului meu tată uciseră pe roșii
De-aici, luând domnia. Dar veacuri au trecut...
Păcatele se iartă... și țara ce-a crescut
A noastră e, de-a pururi! Să afle dar oștirea
Vrăjmașilor, să afle că nu ne pierdem firea.
Ce trebuie să facem?... Să-ncepem pregătiri...

La luptă, dar, la luptă!... Adune-se oștiri
De pretutindeni! Marea să geamă! Iar vrăjmașii
Să vadă că oștenii, să vadă că urmașii...

UN SOLDAT

(năvălind în scenă)

E prea târziu, stăpâne!... Corăbii mari sosesc...
Oștirile vrăjmașe în țară năvălesc,
Omoară păzitorii... cuprind avutul țării...
Năvala-i ocrotită de negurile mării.
Corăbiile noastre se-neacă rând pe rând...
De vrea să plece oastea, să plece mai curând!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Așa? Pornim la luptă acum! Vitejia
Cetății e ne-nfrântă!...Să-nceapă bătălia!
Îvingem, ori ne facem din mare un sicriu!...
La luptă, toți!...

(Își scoate paloșul.)

CURTENII

La luptă!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(coborând de pe tron)

La luptă!

ROȘ-ÎMPĂRAT

(intră însoțit de curtenii săi)

Prea târziu...

Cetatea e luată... Și marea... și palatul!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(înfruntându-l)

Minciună!... Trage spada!...

ROȘ-ÎMPĂRAT

(curtenilor săi)

Legăți-l!... Împăratul

Nu luptă cu supușii!...

*(Doi soldați de-ai lui Roș-împărat se apropie de împăratul
Voie-Bună și vor să-i lege brațele.)*

VOIEVODUL NENOROC

(îmbrâncindu-i)

În lături!

ROȘ-ÎMPĂRAT

(altor soldați)

Și pe el!

Voiam să fiu mai darnic și-acuma sunt...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mișel!

Tâlhar ce-n toiul nopții îmi tulbură cetatea!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Eu viu să-mi fac dreptate!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Și care ți-e dreptatea?...

ROȘ-ÎMPĂRAT

Să pun pe tronul țării stăpânul cuvenit!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Acel ce-o stăpânește, acela-i nimerit!...

ROȘ-ÎMPĂRAT

Ținutul fu al nostru cândva... Pământ și mare,
Cu care drept le țineți?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cu dreptul celui tare!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Cu dreptul celui tare? Cu-același drept și eu
Mă fac stăpânul țării trimis de Dumnezeu!...
Iar voi, curteni și sfetnici, de vreți să vă supuneți,
Vă iert pe toți, altminteri!

AL DOILEA SFETNIC

Mărite doamne, pune-ți
În noi nădejdea!...

ROȘ-ÎMPĂRAT

Bine!... și-acuma în palat,
Căci ard de nerăbdare să fiu încununat!

PAZNICUL BĂTRÂN

(ieșind din umbră)

Măria-ta!... o vorbă... Acolo, sus, se stinge
Bătrânul!... Îndurare! Durerea l-ar învinge
Aflând că vine altul pe tronul din străbuni...
Așteaptă-l s-odihnească și-apoi să te-ncununi!...

ROȘ-ÎMPĂRAT

Trăiește împăratul, curteni? Cu atât mai bine,
Mai dulce-i răzbunarea!... Să afle de la mine!
De n-a murit, să moară văzând că-l biruiesc!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Să nu faci asta, doamne!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Vorbești cam mult!

PAZNICUL BĂTRÂN

Vorbesc
Cât trebuie! Căci fapta-ți nu-i faptă omenească!
De ce atâta grabă? Așteaptă-l s-odihnească!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Moșnege, leagă-ți limba!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Tu smulgeți-o!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Soldați,
Legați-mi-l degrabă și-n zori să-l spânzurați!

PAZNICUL BĂTRÂN
(pe când soldații îl leagă)

Legați-mă, nu-mi pasă! Așa? Dar ține minte:
Te-o paște nenorocul de-acuma înainte!
Blestemu-mi să te-ajungă și viața s-o sfârșești
Mai rău decât aceia pe cari îi urgisești!...
Blestemul meu de-a pururi să-ți urle în ureche.
Și voi, curteni nemernici, mișei făr-de pereche,
Cu ce obraz, ce suflet, primiți alt împărat
Când altuia, odată, credință i-ați jurat?
Cum? Cum nu vă plesnește obrazul de rușine?
V-a fost ca un părinte — uitarăți orice bine?
Paharnice, ții minte... erai un biet vier;
Tu nu erai nimica, cinstite vistier;
Și tu, împărțitorul dreptății, cu dreptate
Ți-ascunzi acuma fața?... Și tu, cinstite frate,
Și tu, o, logofete, și voi, curteni, soldați!...
V-a fost ca un părinte — stăpânul, cum răbdați
Să-i calce țara hoții?! Rușine să vă fie!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Să tacă îndrăznețul!... Legați-l!

PAZNICUL BĂTRÂN

Mișelie!

Curteni, rușine vouă!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Destul!... Destul!... Soldați,
Cu ceilalți doi legați-l și-n zori să-i spânzurați!

Iar voi, curteni și sfetnici, urmați-mă-n odaia
În care vodă Verde își stinge-acum văpaia.
Treziiți întreg orașul să vadă mâine-n zori
O mândră-ncununare și trei spânzurători...

ÎNTĂIUL SFETNIC

Plecați măriei-tale urăm zile senine...
Îți dăm încredințarea supunerii depline...
Dorința cea mai mică grăbiți să-ți împlinim,
Cu prețul vieții noastre vom ști să te păzim!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(cu dispreț)

Mereu aceleași vorbe!

PAZNICUI- BĂTRÂN

Rușine! Mișelie!

VOIEVODUL NENOROC

A, clipa răzbunării ca mâine va să vie!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Răbdare! Noaptea asta nu-i noaptea cea de-apoi:
Arhanghelul dreptății veghează peste noi!...

C o r t i n a

ACTUL II

În temniță. O ferestruică, în fund. Voievodul Nenoroc doarme pe paie. Un guzgan care trece pe lângă dânsul îl trezește.

VOIEVODUL NENOROC

(se scoală speriat)

Piei, fiară uricioasă!

(Tremurând.)

Ah!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(din chilia de alături, prin ferestruică)

Ce e, frățioare?

VOIEVODUL NENOROC

E frig aici!... Guzganii mi-aleargă pe picioare;
Culcușul meu e umed și rece...

VOIEVOUUL VOIE-BUNĂ

Ca și-al meu!

Un rece fior mă-ngheață...

VOIEVODUL NENOROC

Aș vrea să mor...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Și eu!...

VOIEVODUL NENOROC

Auzi ceva, departe?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O poartă se descuie...

Aud cum cad ciocane pe scânduri și pe cuie...

*(Cineva țipă de departe... Se aud gemete care se pierd
în fundul temnițelor.)*

VOIEVODUL NENOROC

Un țipăt... Ce să fie?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ne bat spânzurători...

VOIEVOGUL NENOROC

De-ar trece noaptea!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Frate, va fi mai bine-n zori?

VOIEVODUL NENOROC

Abia trecu o noapte...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ce vreme-ndelungată!...

VOIEVODUL NENOROC

Și nici o noapte-ntreagă?...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mi-e mintea tulburată...
Îmi pare că de veacuri pe paie am zăcut!...

VOIEVODUL NENOROC

Și mie mi se pare c-aicea m-am născut.
Bătrânul paznic unde-i?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Alături, lângă mine...
Vorbirăm pân-acuma... Începe să se-nchine...

VOIEVODUL NENOROC

Și-acuma mă-nfioară avântu-i bărbătesc,
Măreț... În altă lume, de-o fi să-l întâlnesc,
Ne-om duce împreună la bunul nostru tată,
Și-așa, cu el de mână, i-om spune mândri: "Iată
Curteanul cel mai vrednic pe care l-ai avut
Și poate niciodată tu nu l-ai cunoscut!"
Ia uită-te ce face? E tot în rugăciune? Sau doar me?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(plecând de la fereastră)

Hei, bătrâne!...

(Reîntorcându-se.)

O, frate, ce minune?
Chilia cea de-alături e goală!

VOIEVODUL NENOROC

L-ai strigat?
O fi dormind pe paie!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu, nu era culcat!

Văzui lumină multă... lumină orbitoare...

Și-apoi s-a stins deodată...

VOIEVODUL NENOROC

Ce taină-i asta, oare?

(Se aud pași, zăngănit de chei.)

Ascultă... cine strigă?... Călăul?... El e!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu!

Duhovnicul... mă cheamă...

VOIEVODUL NENOROC

Ce vrea? Primește-l tu,

Eu nu-l primesc!...

(Se aud alte bătăi.)

Ascultă... ascultă... cine bate?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Duhovnicul!... Mă cheamă... Să-l ceri și tu, o, frate,
De vrei s-ajungi, prin moarte, cu sufletul în cer!

(Voie-Bună pleacă de la fereastră.)

VOIEVODUL NENOROC

Nu!

(Zgomot la ușă.)

Cine e?

(Intră temnicerul.)

A, tu ești, bătrâne temnicer?

TEMNICERUL

(un bătrân aproape nebun)

Da, eu sunt...

VOIEVODUL NENOROC

Ce te-adeuce?

TEMNICERUL

Se face ziuă.

VOIEVODUL NENOROC

Bine!

Atât?

TEMNICERUL

Se face ziuă!

VOIEVODUL NENOROC

Ei, și?!

TEMNICERUL

(vesel)

Ca un ciorchine

Vei sta, ca un ciorchine!...

VOIEVODUL NENOROC

Dar nu te înțeleg!

TEMNICERUL

Da! Da! Ca un ciorchine frumos, și copt și-ntreg
Vei sta, colo, pe viță... Ce mândră sărbătoare!

VOIEVODUL NENOROC

Pe care viță?

TEMNICERUL

Care? Colo-n spânzurătoare.
Pe cea mai naltă viță, cu ceilalți doi ciorchini...
Fă-ți cruce, fătul tatii, ori nu știi să te-nchini?...
Și ciorile-or să vină în stol să ciugulească
Din prada cea mal dulce, din prada-mpărătească,
Și vinul o să curgă, vin roșu... negru... bun...
Ha! Ha! Ce mai beție!

VOIEVODUL NENOROC

Sărman bătrân nebun!
În loc să râzi, mai bine ai plânge lacrimi grele...
Pe tine nu te mișcă ursita vieții mele?...

TEMNICERUL

Eu stau aici, băiete, de șapte mii de ani...
Nevasta mi-e șopârlă... copiii mei — guzgani...
La mine nu pătrunde lumina preacurată.
Eu nu trăiesc, de-aceea eu nu mor niciodată...
Tu stai o noapte numai, eu stau de mii de ani.
Nevasta mi-e șopârlă, copiii mei — guzgani.
Și mii și mii de oameni în temniță s-adună...
Pe unii-i țin aicea, pe alții...

(face semnul spânzurării)

cale bună!

I-aduc aicea seara și-n zori îi scot de-aici.
De-ai sta pe fiecare o lacrimă să strici,
S-ar umple-o mare-ntreagă. Mai ai un ceas, copile!

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică...

TEMNICERUL

Știu... știi bine... să mori bogat de zile,
Să mori frumos și tânăr, și fără de păcat!...
De vrei s-ajungi la ceruri, cu sufletu-mpăcat,
S-aducem un duhovnic!

VOIEVODUL NENOROC

De asta-mi arde mie?
Mai am un ceas, și moartea ce-n veci nu întârzie
Mă prinde, mă culege cu rânjetu-i drăcesc...
Mai am un ceas și tremur, și-aș vrea să nu-l trăiesc.
Mă zbat în gheara morții, și voi, drept mângâiere,
Asemeni unui rânjet, trimiteți — fără vrere —
Un popă, un duhovnic? De ce?...

TEMNICERUL

Îți dă un sfat...
Îți iartă și păcatul...

VOIEVODUL NENOROC

Eu n-am nici un păcat!

TEMNICERUL

Duhovnicul!

VOIEVODUL NENOROC

La dracu!

TEMNICERUL

Ascultă-mă...

VOIEVODUL NENOROC

Afară!

TEMNICERUL

Să știi: acel ce-alungă — de trebuie să piară —
Pe preot, are parte de diavolul...

VOIEVODUL NENOROC

Ei, și?!

Să vie Dracul!

TEMNICERUL

(vrând să iasă)

Bine!...

(Se reîntoarce.)

Duhovnicul e-aci...

La fratele... alături... De-o fi și-o fi să-ți pară
Că tot mai ai nevoie de preot...

VOIEVODUL NENOROC

Ieși afară!...

TEMNICERUL

Prea bine... Ies... Dar află...

VOIEVODUL NENOROC

Cutezi să mă înfrunți?

TEMNICERUL

Eu nu te-nfrunt!...

VOIEVODUL NENOROC

Atuncea?

TEMNICERUL

Tâlharii cei mai crunți,
Ba chiar omorătorii, în clipa lor din urmă
Primesc să-i spovedească duhovnicul...

VOIEVODUL NENOROC

Ci curmă

Odată aste vorbe zvârlite în zadar!...

TEMNICERUL

(Nenoroc nu-l ascultă)

Mă iartă... Dar aicea vorbesc atât de rar!
Aș vrea să stau de vorbă, dar nimeni nu-mi răspunde
Cum merge grâul? Bine! Ei, bravo... Da de unde!
Să vie un duhovnic, ce zici?

VOIEVODUL NENOROC

Ai să sfârșești?

TEMNICERUL

(luminat)

Știi ce? Mă duc mai bine să-i spun că nu-l primești;
Duhovnicul, săracul, e om de omenie...

Îl chemi? Îi pare bine! Nu-l chemi? Nu se îmbie!
Mă duc...

VOIEVODUL NENOROC

(înduișat)

Mai stai o clipă... Așa... Dă-mi mâna ta...
Ești omul cel din urmă pe care-l văd...

TEMNICERUL

Da... da...

VOIEVODUL NENOROC

Dă-mi mâna ta și strânge-o pe-a mea. Și-acuma, du-te.
În mâna ta, bătrâne, sunt zilele-mi pierdute,
Și tot ce-aveam odată, podoabe pământești...

TEMNICERUL

Ai stat o noapte numai și-ncepi să-nnebunești.
Păcat că pleci de-aicea și nu rămâi cu mine:
Am duce casă bună, iubitul meu ciorchine...
Nevasta mea-i șopârlă, copiii mei — guzgani —
Eu stau aici, băiete, de șapte mii de ani.

(Iese sunând din chei.)

VOIEVODUL NENOROC

(singur)

Și-acuma vino!... vino! o, moarte-nfricoșată...

(Se duce la fereastră.)

Ascultă, frățioare... Vorbește-mi încă-o dată...
Apropie-te, vino... o clipă mai avem!

Răspunde-mi!... Dormi?... Răspunde-mi!... Tăcere.

(Tare.)

Eu te chem!

Nimica. Nici un zgomot... Tăceri înfricoșate!

(Cu groază.)

L-au dus... L-au dus la moarte. O, frate, frate, frate!...
Așa fără de veste pieriși din ochii mei!...

(Plângând.)

Dar cui mă lași tu?...

DRACUL

(sub chipul Vistierului intră pe unde a ieșit temnicerul)

Mie!...

VOIEVODUL NENOROC

Călăule, ce vrei?

DRACUL

Stăpâne, n-avea teamă!...

VOIEVODUL NENOROC

(surprins)

A, tu ești, Vistiere?...

DRACUL

(scurt)

Da, eu!...

VOIEVODUL NENOROC

Dar cum? Ce cauți?

DRACUL

Te scap!

VOIEVODUL NENOROC
(*strângându-i mâna, călduros*)

Ce bun!...

DRACUL

Tăcere!

VOIEVODUL NENOROC

Dar ceilalți doi?

DRACUL

Sărmanii! I-au dus. I-au spânzurat!

VOIEVODUL NENOROC!

O, frate!

DRACUL

Nu e vreme de plâns! E măsurat
De-acuma timpul nostru. Fugim. Pe țărmul mării
Te-așteaptă, de cu noapte, corabia scăpării...
Un om cu haine scumpe — prieten bun de-al meu -
Te-o duce mai departe...

VOIEVODUL NENOROC

Dar tu nu vii?

DRACUL

Nu, eu

Rămân aici, de veghe. Mi-e inima mușcată
Să văd pe tronul țării străinii. Dar odată,
Un crai din neamul Verde veni-va împărat;
Eu stau aici de veghe să-l văd încununat!

VOIEVODUL NENOROC

Pornirea ta mă mișcă, iubite vistirere!...

DRACUL

(scoțând de sub haină doi saci cu aur)

Ți-aduc și aur...

VOIEVODUL NENOROC

Aur?

DRACUL

Da, partea-ți de avere...

VOIEVODUL NENOROC

Dar ce să fac cu dânsul? Ce-i aurul?

DRACUL

Nu știi?

Dar aurul înseamnă putere, bogății...
E sufletul vieții... E cheia fermecată
Cu care se descuie o poartă încuiată,
Unealta ce se află oriunde — la tâlhar,

Pe masa preacurată a sfântului altar,
La regele puternic, la văduva săracă;
E cântecul ce face durerile să tacă,
Sămânța care crește sălbatic, fără frâu.
Nu cere plug, nici holdă ca boabele de grâu...
Din el rodește totul! Din grâu — doar biata pâine;
O lună cere grâul să iasă. Până mâine
Din aur faci o casă... o sută... un oraș.
De vrei, înfrângi un rege și cumperi un vrăjmaș.
Arunci un pumn de aur și vezi crescând deodată,
În jurul tău, palate de marmoră curată,
Cu trepte, și coloane, și statui, și oglinzi,
Oglinzi de sticlă scumpă prin care, cât cuprinzi,
Vedea-vei policandre cu mii și mii de raze,
Lumini de pietre rare... smarande... crisopraze.
Oglinzi de sticlă scumpă prin care trec femei,
Femei ce poartă salbe, inele și cercei,
Mătăsuri, fir de aur și păsări pe veșminte,
Și-n ochi cuvântul tainic ce mângâie și minte,
Și vezi grădini bogate cu ape ce țâșnesc,
Cu lebede mai albe ca albu-mpărătesc,
Cu poduri neclintite, cu punți ce se ridică...

(Desface un sac și vântură aurul.)

Auzi... auzi cum cântă?... cum zornăie și pică?
Ce muzică de înger!... Ce glas mângâietor!
Cum zornăie... cum sună!... Ce foc strălucitor!...

(Ridicându-se.)

Arunci un pumn de aur pe mare și, deodată,
Cu sute de corăbii vezi marea încărcată...
Corăbii mari ce poartă tot felul de minuni,
Corăbii încărcate cu roabe și păuni...

(Nenoroc se apleacă la rândul său și vântură aurul.)

Așa! Înfige-ți mâna! În mână ții pământul!

VOIEVODUL NENOROC

Cum zornăie! Cum sună! Cum... nu găesc cuvântul!
Cum cântă!... Cum alintă!... Cum mângăie și cum
Aduce, de departe, lumină și parfum!...

DRACUL

Arunci un pumn de aur și cea mai mândră fată,
Femeia cea mai albă, se-apropie deodată
Și vine către tine chemată de-un îndemn,
Mai mare ca îndemnul iubirii! La un semn,
Făcut de mâna largă ce-mparte aur, vine
Să-și tulbure albastrul privirilor senine,
Să-și piardă frăgezimea, punând în locul ei
Podoaba cea mai scumpă visată de femei:
În loc de-o carne albă, și caldă, și curată,
O carne pângărită, dar scump înveșmântată!
Arunci un pumn de aur și sfetnicul cinstit
Își vinde împăratul și neamul — în sfârșit,
Cu aurul acesta mărunț, ce strălucește
Ca stelele în lacuri, de umbli-nțelepțește,
Tu poți, printr-un arhanghel, pe Domnul chiar să-l minți,
Când fiul său îl cumperi cu treizeci de arginți!
Și-n ziua când Satana gonit a doua oară,
Pierzând acum pământul, va fi silit să moară —
Găsește iar mijlocul de-a fi nemuritor,
Căci aurul rămâne al său moștenitor!

VOIEVODUL NENOROC

Am aur! aur! aur!... Îl văd întâia oară...
Sclipirea lui ciudată mă arde, mă-nfioară...
Și aurul acesta e-al meu?

DRACUL

Al tău!

VOIEVODUL NENOROC

Al meu?

DRACUL

Grăbește-te!... Ridică-l... Urmează-mă!...

VOIEVODUL NENOROC

(încercând să ridice aurul)

E greu...

DRACUL

Ci, vino! Vremea trece! În loc să-ncepem fuga,
Mai stăm de vorbă... Vino!

(Se aud cântece de orgă și clopote în dreapta.)

Asculți? Începe ruga!

S-apropie călăul!...

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e teamă!

DRACUL

Cum? Fricos

Ce ești! Ne pierdem vremea cu vorbe de prisos!...
De ce ți-e frică, spune?

VOIEVODUL NENOROC

Știu eu! O presimțire
Îmi spune că m-așteaptă o grea nefericire...

DRACUL

Dar ce nefericire mai mare e decât
Să mori, ca ucigașii, cu funia de gât?

VOIEVODUL NENOROC

M-a prins o ne-nțeleasă neîncredere...

DRACUL

Dar bine,
Ți-aduc scăparea... Spune: de ce nu crezi în mine?

VOIEVODUL NENOROC

Tu știi ce-mi spuse tata: să nu plec din palat
Cât timp trăiește dânsul!

DRACUL

Dar Verde-împărat
Și-a dat suflarea vieții: e mort!...

VOIEVODUL NENOROC

E mort?! O, tată!

DRACUL

Ci lasă tânguirea!... Să mergem? Vin-odată!...
Călăul e aproape...

VOIEVODUL NENOROC

M-apasă ca un nor...
Mă tem să vin cu tine — mai bine-aș vrea să mor!

DRACUL

Dar nu cunoști nimica... doar marea și palatul.
Tu nu-nțelegi, nebune, c-ai fost întemnițatul
Ce nu cunoaște lumea cu farmecele ei?
În lume sunt ospățuri... și jocuri, și femei...
Femei frumoase, calde, ce-așteaptă feți-frumoșii,
Femei cu sânuri albe cu vârfurile roșii,
Ca zmeura de roșii... mai dulci ca ea... Femei
Ce-ți cer un singur lucru, atâta doar: să vrei!
Femei cu brațe albe și moi, ce te-nfășoară;
Femei cu buze roșii, ce-alintă și omoară,
Și ard, și se frământă atunci când le săruți
Pe dinții albi... pe umeri, pe ochii stinși, pierduți;
Femei ce-n așteptare se-ntind, șoptesc alene
Cuvinte pătimase... se uită printre gene,
Închid cu poftă ochii și brațele deschid;
Femei ce ard și-așteaptă sunt dincolo de zid!...
Să mergem! Vino! Vino! Așa! M-ascuți... văd bine.

VOIEVODUL NENOROC

(fermecat)

Te-ascult... Vorbește-mi încă...

DRACUL

Și-n urmă?

VOIEVODUL NENOROC

Viu cu tine,
Stăpânul meu... Vorbește-mi de lumea ce mă vrea.
Știu bine că în lume... acolo-i viața mea...

Cu tine... vin cu ține... În lumea largă du-mă...
Fanfarele să cânte... sa fiarbă vinu-n spumă...

(În aiurare.)

Corăbii mari... palate... ospățuri și femei...

(Diavolul i-a cuprins mijlocul și se îndreaptă cu el spre fundul temniței. În clipa când vor să iasă, zidul piere, și în fund, în mijlocul îngerilor, coboară pe-o scară de foc Arhanghelul Mihail. Fundul scenei e plin de lumină albastră, liniștitoare.)

ARHANGHELUL MIHAIL

(lui Nenotoc)

Oprește-te, nebune!

DRACUL

Ce?

VOIEVODUL NENOROC

Cine ești?

DRACUL

Ce vrei?

ARHANGHELUL MIHAIL

Să-ți iau din mână prada, Satano!...

VOIEVODUL NENOROC

Care pradă?

ARHANGHELUL MIHAIL

Pe tine! Minteă, ochii — au nu pot să mai vadă
Că sufletul ți-l cere un diavol? N-ai văzut
Prăpastia grozavă în care-ai fi căzut?

DRACUL

*(își aruncă mantia și căciula de vistier și rămâne așa
cum și-l închipuie poporul: negru și poartă coarne. Când
își scoate mantaua, scena se umple în față cu o lumină
roșie care contrastează cu razele albastre ce împodobesc
îngerii albi în fundul scenei)*

Ei da, sunt dracul, dracul! Și dracul, câteodată,
Se dă cinstit pe față și coarnele-și arată...
Sunt eu!... Și vreau să cumpăr un suflet! Sunt cinstit!

(Către Nenoroc.)

I-o spun și lui: Sunt dracul! Te vreau, m-ai auzit?
Un înger alb, și altul mai negru ca pământul
Te cer acum! Alege! Al tău va fi cuvântul!
Arhanghelul e dânsul — iar eu sunt Belzebuth,
Iar eu sunt răzvrătitul, sunt îngerul căzut!
Eram și eu acuma în ceata îngerească
Ca totii ce știu să tacă, s-asculte, să slujească.
Eram și eu arhanghel cu aripi argintii,
Slujind, supus, pe Domnull, ca zecile de mii!...
Dar n-am putut să sufăr mulțimea, umilirea,
Am vrut să fiu eu însumi, visam dumnezeirea!
Dar el văzu în mine protivnicul cumplit,
Și-atuncea, fără milă, din cer m-a prăvălit
Cu trâmbițe de-aramă, cu trăsnete și surle!
Cântați!... Cântați, arhangheli, căci are cin' să urle...

(Arhanghelului Mihail:)

Am fost și eu odată frumos și alb, ca tine,
Aveam odată aripi, privirile senine,

Ți-am fost odată frate — acum dușman îți sânt!
Te văd... te văd și-acuma! Cu paloșul în vânt
Cu-aripa-nfiorată, cu nările deschise,
Striveai pe-acela care trufaș se răzvrătise!...
Strivește-mă și-acuma! Da, fii și-acum măreț,
Și fapta-ți o să aibă un mult mai mare preț!
Strivește-mă și-acuma când nu mai ai la spate,
Ca-n ceruri, să te-ajute puteri înfricoșate...
În ceruri ești stăpânul—în iad, stăpânul sânt:
Arhanghelul și dracul sunt una pe pamânt!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Pe cel strivit o dată eu nu-l mai pot înfrânge!

DRACUL

Într-asta e mai tare acel ce zace-n sânge;
De-acuma se va teme doar cel învingător...
Amar, amar de-aceia ce-nving în viața lor!...
Am fost înfrânt în ceruri — rămasu-mi-a pământul!
De nu pot face singur, eu stric ce face Sfântul,
Aprind minciuna, răul, făclii în drumul meu!

ARHANGHELUL MIHAIL

De veacuri strică Dracul ce face Dumnezeu!

DRACUL

Și veacuri multe încă ce face el — strica-va...
Destui arhangheli are în cer să-i cânte slava;
În fumul de tămâie al cântecului lor,
Atoatefăcătorul se-mbracă într-un nor
Prin care Adevărul nu-l vede niciodată...

Cântați!... Cântați, arhangheli!... Slăvirea voastră-mbată!
Lăsați-mă pe mine să urlu pe pământ
Cu cei ce n-au în viață, nici hrană, nici veșmânt,
Cu cei ce nu cer milă și fruntea nu și-o pleacă,
Cu cei ce vor să urce, s-ajungă și să-ntreacă,
Cu cel ce nu vrea jugul de-ar fi chiar Dumnezeu,
Cântați! Cântați, arhangheli! Lăsați să urlu eu!

(Lui Nenoroc)

Și-acum, destul! Să mergem! Ne-așteaptă lumea. Vino!
O viață ai, și viața plăcerilor închin-o!
Ce-ți pasă ce-o să fie în cer sau în mormânt...
Să nu zici niciodată *am fost, voi fi, ci sânt!*

(Vor să iasă.)

ARHANGHELUL MIHAIL

(lui Nenoroc)

Oprește-te, nebune, atât cât mai e vreme,
Atâta timp cât glasul-mi mai poate să te cheme,
Să-ți spună: “Vino!”...

VOIEVODUL NENOROC

Unde?

DRACUL

Răspunde: unde-l chemi
Și ce-o să-i dai în locul aceluia ce-l blestemi?

ARHANGHELUL MIHAIL

Eu cer și dau în urmă. Dă-mi viața pocăită,
O frunte ce se pleacă, o inimă smerită,
Și-apoi îți dau seninul...

DRACUL

(întreerupând)

Eu dau, și-n urmă cer.

Eu dau domnia vieții!

ARHANGHELUL MIHAIL

Eu dau albastrul cer

De unde-ncepe raiul, de unde-ncepe zarea,
Lumina, și nădejdea, și umbra, și uitarea,
Visarea nesfârșită, și sfinte bucurii;
Dau zările albastre cu nori trandafirii.
În raiul meu sunt codri, poiene fermecate,
Cu flori ce luminează, cu stele-mbălsămate,
Cu pomi ce cântă ziua, iar noaptea plâng pe flori.
Câmpiile de rouă răsfrâng de mii de ori
Seninul dimineții ce-n purpură scânteie...
Țâșnesc fântâni în soare, și mii de curcubeie
Prefac întreg văzduhul în vesele grădini...
Amurgul țese zarea în umbre și lumini.
Acolo căprioare visează-n raza lunii...
Un cer cu stele poartă în coada lor păunii...
Mioarele s-adapă cu lupii, la izvor...
Zefiri, arhangheli, păsări și fluturi trec în zbor,
Iar munții parcă poartă cununi de foc pe creste.

DRACUL

Dar ce sunt toate-acestea, când Eva nu mai este?
De când s-a dus femeia, tot farmecul s-a dus!

ARHANGHELUL MIHAIL

De când s-a dus femeia, și dracul a apus,
O pace nesfârșită cuprinse paradisul...
Culcați pe labe leii își dorm în pace visul...

DRACUL

(întreprupând)

Un leu ce doarme pașnic pe labe nu e leu,
Cum nu ești tu Satana, cum nu sunt înger eu!
Ești leu? Răgește! Șarpe? Prefă-te în balaur!
Păun? Răsfiră-ți coada! Ești mierlă? Fluieri! Taur?
Prăsești! Vultūr? Te-aruncă în cerul tot mai nou
Și du-ți în pace jugul, când ești măgar sau bou!
Aceasta-i rânduiala! De ce să cânte floarea
Și steaua să miroase? Lăsați privighetoarea
Să cânte! Trandafirul să-mprăstie miros,
Iar omul să-și trăiască, în lume, viața — jos!

ARHANGHELUL MIHAIL

În lume s-o trăiască, dar nu-n păcate grele...
Să mearga drept nainte cu ochii către stele,
S-aprindă smirnă-n suflet, s-alunge duhul rău!
Pe drumul drept urmează-ți, în viață, drumul tău!

DRACUL

(lui Nenoroc)

Cărarea-i mai umbrită de cum e calea dreaptă.

ARHANGHELUL MIHAIL

Tu nu-i spui după moarte ce soartă îl așteaptă...

DRACUL

Tu nu-i spui ce-l așteaptă nainte de-a muri!...

VOIEVODUL NENOROC

Destul!... De-acum știu bine cu cine voi porni...

(Arhanghelului:)

A fost ursit ca omul să-și ducă-n lume traiul!
Va fi frumos acolo, în raiul tău, dar raiul
De e sau nu, eu nu știu. Dar traiul pământesc
Îl știu că e!...

ARHANGHELUL MIHAIL

(cu grijă)

Și-atuncea?

VOIEVODUL NENOROC

Cu Diavolul pornesc!

ARHANGHELUL MIHAIL

O, minte rătăcită! Oprește-te, nebune,
Te-arunci în foc!

VOIEVODUL NENOROC

Știu bine!

ARHANLELUL MIHAIL

Privește-i ochii, spune,
Privește-i ochii. Nu vezi luminile verzui
De flacări și pucioasă ce ard în ochii lui?

VOIEVODUL NENOROC

În ochii lui sunt patimi... sunt zări îndepărtate,
Cu cât mă uit la dânsul, cu-atâta pieptu-mi bate.

ARHANGHELUL MIHAIL

Ascultă-i glasul. N-auzi gheena blestemată
Cum şuieră... cum urlă?...

VOIEVODUL NENOROC

Suflarea lui mă-mbată.
În glasul lui e lumea — pământul ce mă vrea —
Vorbește tinerețea, ființa, viața mea!
Mă duc cu el în lume!...

(Vrea să plece.)

ARHANGHELUL MIHAIL

Te-arunci în foc!

VOIEVODUL NENOROC

Știu bine!

ARHANGHELUL MIHAIL

Gândește-te!

VOIEVODUL NENOROC

(apucând mâna diavolului)

Cu dansul!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Gândește-te!

DRACUL

(triumfător)

Cu mine!

(Vor să iasă.)

ARHANGHELUL MIHAIL

(ridicând paloșul, îl amenință)

Oprește-te, nebune! Să nu cutezi!...

VOIEVODUL NENOROC

(înfruntându-l)

Cutez!...

ARHANGHELUL MIHAIL

(învins, își lasă paloșul la pământ; rugător)

Oprește-te, copile!

DRACUL

(ia de mână pe Nenoroc)

Hai, vino!

VOIEVODUL NENOROC

(după ce a privit pe fiecare, Diavolului)

Te urmez!...

C o r t i n a

ACTUL III

În țara celor ce petrec. În fund, palatul de cleștar, cu poartă largă la mijloc, cu scară de marmoră ce înaintează până în mijlocul scenei. Doi lei de piatră, la margine. În față e grădina palatului, cu pomi înfloriți și alții plini de roade, cu tufișuri tainice, cu bănci de marmoră, cu bazi-nuri cu lebede, cu fântâni ce țâșnesc. Păuni și căprioare se preumblă prin grădină. Ghirlande de roze unesc unele tufișuri sub care petrec zmei și feți-frumoși în tovărășia zânelor. Lumină puternică. La ridicarea cortinei sunt numai trei filozofi, care zvârlă cu zarul, în planul I, la stânga spectatorului.

FILOZOFUL DE 60 ANI

Trei!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Patru!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Șapte!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Două!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Nimic!

FILOZOFUL DE 80 ANI

(se scoală triumfător)

Aveam dreptate?

FILOZOFUL DE 70 ANI

Da, logica supremă, iubitul meu confrate,
Rămâne tot destinul; în mâna lui e tot.
El leagă fără voie, strămoș de strănepot.

FILOZOFUL DE 60 ANI

În mâna lui e totul!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Iar noi, zvârlind cu zarul,
Pierzându-ne averea, lărgim mereu hotarul
Cel larg al cugetării...

*(În fund trece Făt-Frumos care se înalță pe două trepte
să rupă rodul unui piersic. Filozoful de 70 de ani l-a
văzut și-l arată celui de 80 de ani.)*

FILOZOFUL DE 70 ANI

Mă rog, o întrebare!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Da...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Cine-i neofitul,
Obraznicul acesta?

FILOZOFUL DE 80 ANI

Măgarul!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Nepoftitul!
De ce se uită-ncoace cu gesturi de erou?

FILOZOFUL DE 80 ANI

Hai?... Cine-i îndrăznețul? Nu știi?

FILOZOFUL DE 60 ANI

Un oaspe nou!

Epicurus, stăpânul grădinii fermecate,
L-aduse mai deunăzi din țări îndepărtate...
Îi place mult că-i tânăr, frumos și plin de-avânt,
Îl află plin de daruri și meșter în cuvânt!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Epicurus, de-o vreme, se-ntrece mult cu gluma!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Dar cine e copila cu care vine-acuma?

FILOZOFUL DE 60 ANI

E Mira Miralena, o fată de-mpărat,
O fată izgonită că nu s-a măritat
Cu cel ce-i alesese de mire, împăratul!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Și fata stă de vorbă, acum, cu dezmățatul
Acesta? Ce rușine! A, nu, pre legea mea!
Epicurus se-ntrece cu gluma... Ce mai vrea?
Încetul cu încetul răpitu-ne-a femeia
Și-a dat-o celor tineri; și-acuma vrea "Idea"
S-o ia superbeii cete a celor înțelepți?
Permiteți voi aceasta, iubii mei adepți?
Cu care drept să vină cei tineri? Întrebați-i!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Sunt legile eterne ce schimbă generații,
Sunt legile fatale, iubii mei confrăți,
Și-n fața lor se cade...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Aud?...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Să vă plecați!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Cum? Ce?...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Te-nșeli, iubite, ilustrule confrate!...

Ori poate că te legeni în dulcea voluptate

De-ai fi și tu, ca dâșii, un tânăr făt-frumos?

Dar nu te uiți, ilustre, că-ți cade brâul jos?

FILOZOFUL DE 60 ANI

(legându-și brâul)

Să cred că-s încă tânăr? Cum, eu? Eu, veneratul...

A, nu!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Rămâi aicea să ducem ne-mpăcatul

Război! Avem trecutul și laurii cu noi...

Luptând cu cei mai tineri, învingem în război!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Să ducem lupta, bine... Frumos!... Dar știți voi care

E cel mai crunt potrivnic, dușmanul cel mai mare?

FILOZOFUL DE 60 ANI

Ghicesc!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ghicești? Răspunde!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Epicurus!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Da, el!

Veni la noi odată, în trecut, fără țel,
Și iată-l, după-o vreme, tronând ca și un rege:
Împarte veselia și laurii-i culege;
La vorba lui oricine se vinde orișicui,
Ba chiar și noi, bătrânii, pălim în fața lui...
De ce?

FILOZOFUL DE 70 ANI

El are daruri ce farmecă pe-oricine...
Și-adesori, ilustre, te-nșală chiar pe tine...
Bătrânii văd într-însul un meșter în cuvânt;
Femeile, ispita; cei tineri văd avânt...
Cu vorba lui aprinde un foc, și-apoi îl stinge...
E logica... E *verbul*, *cuvântul* care-nvinge...
Cu logica-i măiastră jucându-se isteț
El poate să învingă pe cel mai îndrăzneț...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Cum, noi, noi înțelepții, cu gânduri venerate,
Să stăm așa deoparte, cu mâinile legate?

Și cel din urmă tânăr să calce peste noi?
Confrații mei, e ceasul supremului război!
Pornim de-acum la luptă! Cu noi e toată firea,
Cu lupta cea din urmă începe nemurirea!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Stejarul vechi doboară mesteacănul ușor.

FILOZOFUL DE 80 ANI

Trăiască-nțelepciunea, regina tuturor!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Da, da! Strigați cu toții: “Trăiască bătrânețea!”
Ecoul va răspunde...

FĂT-FRUMOS

(din culise)

“Trăiască tinerețea!”

*(Năvălește în scenă cu o ceată de tineri și zâne,
împodobiți cu ghirlande de roze.)*

Trăiască veselie și jocul zgomotos,
Și cântecul, și viața!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Ecou-i mincinos!

FĂT-FRUMOS

Bătrânilor, afară!

FILOZOFUL DE 70 ANI

Obraznic!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ieși! Să piară!...

(Amenințându-l cu toiagul.)

De unde vii? Ce cauți?

FĂT-FRUMOS

Ați stat prea mult. Afară!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Obraznic! Sicofante!

FILOZOFUL DE 80 ANI

A! tu mi-ai fost ecou?!

Să ieși...

FĂT-FRUMOS

Ba voi...

(Prin poarta palatului coboară Dracul cu mâna pe umărul voievodului Nenoroc. Diavolul poartă veșminte scumpe, barba și părul în inele negre, strălucitoare; pe cap, cunună de trandafiri albi.)

DRACUL

Tăcere! V-aduc un oaspe nou!

ÎNTÂIA ZĂNĂ

Un oaspe nou?...

A DOUA ZĂNĂ

(cu admirație)

Ce tânăr!...

A TREIA ZĂNĂ

Frumos!...

ÎNTÂIA ZĂNĂ

De unde vine?

DRACUL

Născut din raza lunii cu apele senine,
Veni pe-o scoică verde mânată de zefir...

VOIEVODUL NENOROC

(trăgându-l de mânecă)

Ascultă, mi se pare că nu sunt...

DRACUL

Și că-nșir

Minciuni!...

VOIEVODUL NENOROC

Ba nu!...

DRACUL

Așa e!... O știu prea bine! Cată
Să placi întotdeauna! De pildă, altă dată
Să spui că vii din lună, pe-o rază de argint...
Mereu să fie nouă povestea ta!...

VOIEVODUL NENOROC

Să mint?

DRACUL

Să minți... Când intri-n lume să-mbraci a lumii haină,
Închină-te minciunii — aceasta-i marea taină...

O ZĂNĂ

(aducând cupe)

De aur!

A DOUA ZĂNĂ

De cleștar!...

DRACUL

(întinde cupa voievodului Nenoroc)

Așa!... Să-nchini Minciunii întâiul tău pahar!

*(Harfele și flautele cântă în culise. Dracul urcă trei
trepte și, cu paharul în mână, spune:)*

Minciuna-i o femeie cu ochii verzi ca marea!...

E visul, e nădejdea... Frumosul, înșelarea.

Prin ea se re-nnoiește cuvântul ce s-a spus.

Răpiți minciuna vieții, și farmecul s-a dus!

CORUL

Minciuna-i o femeie cu ochii verzi ca marea!...

DRACUL

Minciuna-i piatra scumpă prin care vezi palate,

Orașe... poduri... ape... ținuturi fermecate,

E scoica unde cântă și plâng întinse mări,

Amurgul ce zidește orașe-n depărtări;

Minciuna e lumina ce face dintr-o gărlă

O mare fără margini, un vultur din șopârlă.

Ea pune tot ce nu e în toate câte sânt,
Prin ea vezi lumea-n stele și stele pe pământ!

CORUL

Ea pune tot ce nu e în toate câte sânt!...

DRACUL

Minciuna-nsufletește!... Minciuna-i vrăjitoare!
Din floare face flutur, din flutur face floare...
De n-ai aripi ca șoimii printr-înșa poți să zbori;
Ea dă un suflet floarei, și sufletului — flori!
Din soare și din nouri își țese curcubeie.
I-a spus femeii: “înger” și dracului: “femeie”,
Și-așa precum înalță bordeiul în palat,
Din hoț, minciuna face un sfetnic de-mpărat!...

CORUL

Din hoț, minciuna face un sfetnic de-mpărat!...

DRACUL

E purpura... cununa... hlamida-mpărătească...
S-o poarte cel ce știe cu ea să se gătească...
Minciuna șade bine doar omului isteț...
Și ce e Adevărul? Un dar fără de preț...
Prin el vezi norul — nour, și marea vezi că-i mare...
Întreabă mincinoșii!... O lume văd în zare!...
Pe cât e de frumoasă și grea minciuna lor,
Pe-atât e adevărul de searbăd și ușor!

CORUL

Atâta-i adevărul de searbăd și ușor!

DRACUL

Eu vreau să cânt minciuna ce știe să prefacă,
Ce știe să-nnoiască... Las altora să placă,
Din umbră-i “adevărul”... Decât un cerșetor
Desculț și gol mai bine un rege-nșelător!
Să piară cerșetorul ce-aleargă după hrană!...
O haină zdrențuită prin care vezi o rană —
Acesta-i adevărul, și lui vreți să mă-nchin?
A, nu, închin minciunii paharul meu cu vin!...

CORUL

Închin, închin minciunii paharul meu cu vin!...

*(Cântecul izbucnesc mai vesele, mai puternice. Cei trei
filozofi bătrâni, care ascultaseră, din primul plan,
comentează în tot timpul. Cum a isprăvit Dracul, cei
tineri, care îl ascultaseră de aproape, strigă:)*

TINERII

Minciuna, da... Trăiască!... Așa e!... Ai dreptate!...

*(Se strâng în jurul Dracului, care își ciocnește cupa cu Nenoroc.
Filozofii cei bătrâni, fără să se apropie de ceata celor
din fund, vorbesc pedant, în față.)*

FILOZOFUL DE 70 ANI

Puterea care-nvinge, iubitul meu confrate,
E logica, e “verbul” de care ți-am vorbit...
În fine e “cuvântul”!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ceva mai lămurit...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Cum, nu știi ce-nsemnează “cuvântul”? E puterea
Ce schimbă orice lucru, de faptă leagă vrerea...
E fiu-nțelepciunii și tatăl faptei, deci
Cuvântu-i legătura gândirii strânse, reci,
Cu fapta ce-o să vie...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Cuvântul, prin urmare,
A fost naintea faptei...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Scriptura, mi se pare,
A spus la fel și dânsa: “*La început...*”

FILOZOFUL DE 70 ANI

Greșim
Urmând mereu *Scriptura*...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Atunci...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Să lămurim!...
Când vede-un pom în cale, un prost va zice: “Iată
Un pom”. Dar minicosul cu mintea mai bogată
Răspunde: “E balaur!” Balaur? Cum așa?
“Balaur!”... Minicosul un ceas întreg va sta
Vorbindu-i în icoane, cu vorbe-ntortocheate,
Cu mâinile, cu ochii închiși pe jumătate,

Vorbind atât de bine, că prostul, uluit,
Răspunde: “Ai dreptate... Balaur? Am greșit!”

(Cei trei filozofi continuă să vorbească; în fund, vinul curge.)

DRACUL

(lui Nenoroc)

Aici e lumea-ntreagă: beție și lumină,
Cântări, iubire, jocuri; femeile-or să vină
Și-n fața ta, frumoase, încet s-or perinda...
Aceasta-i lumea... Spune, îți place mult?

VOIEVODUL NENOROC

O, da!...

Răsuflu cu plămâni, cu ochii, cu urechea...
Aicea-i totul tânăr!... Nimic, nimic din vechea
Și-amarnica tăcere a tristului palat,
Și-a temniței cumplite din care m-ai scăpat!...

DRACUL

(tainic)

Tăcere!... Nici o vorbă de temniță!... Cuvântul
Acesta însăpăimântă... Înfășură-n veșmântul
Uitării tot trecutul.

(Tare.)

Turnați!... Turnați-i vin!...

CRĂIASA ZĂNELOR

De unde vii încoace, frumosule străin?

VOIEVODUL NENOROC

Am fost silit, domniță, de scumpii mei părinți
Să umblu tot pământul!...

DRACUL

(*triumfător*)

Așa! Începi să minți!...

VOIEVODUL NENOROC

Povestea mea e lungă! Eu vin din depărtarea
Ținutului de gheață cu munți de flacări. Marea,
Urcându-se pe turnul străvechiului palat,
Îngheață și rămâne așa cum a-nghetat...
Și eu plecai de-acasă pe-o noapte înghețată!
Am dus o viață lungă și-atât de zbuciumată!
Mă-ntreb: în care țară n-am fost? Și nu-mi răspund:
Umblai întreg pământul și marea, până-n fund...
Acolo, în adâncuri, sunt ceruri înstelate...
În loc de vânt, e valul; în loc de munți, palate;
Acolo-i primăvară de patru ori pe an,
Și-n loc de pomi, domniță, sunt ramuri de mărgean.
Acolo, scoici de aur, cu pietre scumpe-n cute
Împart, în tremurare, cântări necunoscute,
Iar apele răsună de parc-ar fi cleștar...
În loc de stele, peștii, purtând câte-un fanar,
Se duc să lumineze adâncurile mării...
Am fost și mai departe de marginile zarii
Și n-am lăsat în urmă un țarm necunoscut!...

DRACUL

Ce țări fermecătoare! Doar cel ce n-a văzut
Atâtea, poate spune cu-atâta dibăcie...
Un lucru nu mai place aceluia ce-l știe...
Dar cel ce nu-l cunoaște rămâne fermecat!

(*Arătând pe Nenoroc:*)

În cinstea lui aduceți paharul înspumat!...

CRĂIASA ZĂNELOR

(*către Nenoroc*)

De vii cu orice gânduri, de vii din orice țară,
În țara noastră-n care e veșnic primăvară,
De vrei să stai o clipă sau vrei neconținut,
De vii cu orice gânduri, să fii bine venit!

CORUL

De vii din orice țară, să fii bine venit!...

CRĂIASA ZĂNELOR

La noi sunt zâne mândre, și jocuri, și beție,
Sunt roade pânguite, lumină, veselie,
Și grija nu-și abate vulturul ei cernit;
De vrei să stai o viață, să fii bine venit!

CORUL

De vii cu orice gânduri, să fii bine venit!...

VOIEVODUL NENOROC

O cupă! Beau în cinstea femeilor visate,
În cinstea tinereții, și-a grijilor uitate...
Eu n-am cuvinte calde, urări; în locul lor
Am scule, pietre scumpe, cu foc strălucitor...

*(Un sclav negru îi aduce o tipsie de argint, încărcată cu
șiraguri de mărgele, brățări, salbe de aur, cu pietre
scumpe etc. Nenoroc pune pe fruntea unei zâne o diademă.)*

Aceasta pentru tine, costiță aurie!

(Alteia:)

O salbă pentru tine!...

O ZÂNĂ

Brățara mie!

VOIEVODUL NENOROC

(întinzându-i brățara)

Ție!...

ÎNTÂIA ZÂNĂ

Și mie o brățară!...

A DOUA ZÂNĂ

O salbă!

A TREIA ZÂNĂ

Un inel!

ALTĂ ZÂNĂ

Eu vreau cunună!

VOIEVODUL NENOROC

(întinzându-i o diademă)

Iată!

O ZÂNĂ

(alteia, care n-a cerut nimic)

Dar tu?

ZÂNA

(întrebată)

Îl vreau pe el!

(Lui Nenoroc:)

O, tu, ce-mparți la toate șiraguri nestemate,
Păstrezi ceva femeii iubite, așteptate?
Mai ai ceva? Raspunde!...

VOIEVODUL NENOROC

(pe gânduri)

Știu eu?...

FĂT-FRUMOS

(luI Nenoroc)

Mai ai ceva:

Un lung șirag de lacrimi...

*(Zânele râd și se reped la cele din urmă giuvaeruri. Cei trei
filozofi bătrâni continuă discuția, în fața scenei.)*

FILOZOFUL DE 80 ANI

(celui de 70 de ani)

Ilustre, nu-i așa!

Nici exemplificare nu vreau, și nici citații...
Sinteza!... Iată totul... Să nu-ți înșeli confrății
Cu pomi și cu balauri, ca pilda celor doi...
Vorbește în sinteză, nu-ți bate joc de noi!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Întâi a fost gândirea, apoi a fost cuvântul.
Iar fapta, cea din urmă!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

(violent)

Cuvântul e veșmântul
Gândirii, prin urmare, din două, nu din trei
Puteri se face totul.

FILOZOFUL DE 70 ANI
(bate cu toiagul în pământ)

Cuvântul!

DRACUL
(auzind cearta, se apropie)

Dragii mei,
Lăsați! Rostiți cu toții cuvinte-adevărate:
Eu nu văd filozoful ce n-ar avea dreptate!...
Ce lucruri v-aș mai spune?! Ce lucruri?! Dar e greu!...
Căci voi întoarceți veșnic pe dos cuvântul meu!
Ce spun, eu spun în treacăt c-un singur gând: să placă.
Nu caut “Adevărul”! Frumosu-l caut! Dacă
Ce spun ar fi mai bine — altminteri, ce e sus,
Răstorn și spun altminteri!... Așa că...

FILOZOFUL DE 70 ANI
(celui de 60 ani)

Nu ți-am spus?
În capul meu se face din ce în ce lumină!

FĂT-FRUMOS
(bătându-l pe fruntea pleșuită)

Ca soarele lucește chelia ta divină!...
(Fuge și, văzând că gluma lui a prins, strigă:)

Gândirea și cuvântul le vine prea ușor,
Dar fapta se arată mai greu la vârsta lor!

FILOZOFUL DE 80 ANI

Obraznic!...

FĂT-FRUMOS

Vine vremea când omu-și pierde firea...
Gândirea și Cuvântul, Cuvântul și Gândirea.
Sfârșitul, Începutul și Ziua cea de-apoi...

(Filozofilor:)

În groapă...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Ieși afară!...

FĂT-FRUMOS

Ieșiți afară voi,
Bătrânilor! Afară! Duceți-vă în piețe,
Să dați acolo sfaturi, și proștii să le-nvețe!...
Ce rost aveți aicea cu noi? Să croncăniți?

FILOZOFUL DE 80 ANI

(ridicând ciomagul)

Obraznic!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Ieși afară!...

FILOZOFUL DE 60 ANI

(același gest)

Afară!...

MIRA MIRALENA

(apărându-l)

Nu-l goniți,
Căci cine-o să ne-aducă ciorchini și piersici coapte?
Și cine-o să ne spuie povești la miez de noapte?

ÎNTÂIA ZÂNĂ

Nu, nu vrem noi să plece... E tânăr... E păcat!
Iertați-l!...

FILOZOFII

Nu!

MIRA MIRALENA

Iertați-l!... Răspundeți, l-ați iertat?

FĂT-FRUMOS

Nu-mi trebuie!... Sunt tânăr!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Afară bârfitorul!

FĂT-FRUMOS

Al vostru e trecutul; cu mine-i viitorul!
Voi sunteți norii negri; eu sunt un curcubeu!
Să stea trecutul vostru ca jug pe gâtul meu...
S-apese... Să strivească... mereu mai greu — nu-mi pasă,
Sunt tânăr!... Am putere... îfrunt și rabd!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Să iasă!...

Să iasă îndrăznețul!...

(Câteșitrei filozofii bat cu toiagurile în pământ, amenințători.)

FĂT-FRUMOS

(sfidându-i)

A, lupi și papagali bătrâni!...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Ce-ai zis? Mai spune o dată!

FĂT-FRUMOS

Maimuțe!

FILOZOFUL DE 60 ANI

Ce?

FĂT-FRUMOS

Șacali

Flămânzi, urlați, nu-mi pasă! Sunt tânăr ca furtuna!
Sunt tânăr, tinerețea învinge totdeauna!
Legăți în lanțuri grele avântul, viața mea;
Mânia voastră cadă ca muntele de grea,
Nu-mi pasă, nu!... Nu-mi pasă! Scuipați-vă otrava,
Voi, șerpi bătrâni, balauri! Întotdeauna sta-va
În fața voastră mândru, avântul tineresc!
Nimica nu-l învinge!... Iertarea? N-o doresc!
Cu voi e oboseala, și anii, și rugina...
Cu mine-i tinerețea, avântul și lumina!...
Sunt drumuri noi cu mine; cu voi? un țintirim!...
Cântați, copii, din harfe!...

BĂTRÂNII

Și noi, și noi trăim!

(Pe când harfele și fanfarele cântă vesele în culise, Făt-Frumos urcă două trepte pe scara din fund și, într-o rază de soare, spune:)

FĂT-FRUMOS

Sunt flacăra ce-o vede în zare călătorul,
Sunt solul primăverii... sunt vântul și cocorul,

Întâia rândunică, întâia viorea...

Voi sunteți frunza moartă, voi sunteți iarna grea!

(Urcă încă două trepte.)

Renasc în mine veacuri și lumi de mult apuse;

Sunt vorbele știute, sunt vorbele nespuse,

Sunt clipa cea din față și cea din viitor;

În lanțul greu al vieții: inel strălucitor,

Inel de care-atârnă întregul lanț al vieții

În cuiul veșniciei. Sunt floarea dimineții,

Sunt dunga cenușie ce leagă de pământ

Seninul cer al nopții... sunt undă... rouă... vânt.

(Urcă încă două trepte.)

Sunt pata care crește pe albele ogoare,

Pământul ce răsufală în razele de soare,

Sunt plugul ce străbate mănoasele câmpii...

Cântați, cântați, prieteni, în zvon de ciocârliei!

*(Pe când flautele și harfele cântă mai tare și femeile îl
înconjoară lovindu-l cu flori și țipând de plăcere, el se
desface brusc din lanțul lor, coboară treptele în grabă și
vine în fața celor trei filozofi.)*

Voi ce mai vreți aicea? În vinele-ngroșate

Voi n-aveți sânge: apă! Nu, pieptul nu mai bate

Ca șipotul de munte, ca pieptul nostru...

FILOZOFUL DE 60 ANI

Miști!

FĂT-FRUMOS

Vă sângeră bărbia! gingia fără dinți

Nu poate să scrâșnească! De vine pleșuvia,

Și mintea pleșuvește! Vărsați-vă mânia

Și ura voastră mare, dar fără de-nțeles...

Voi n-ați știut s-alegeți, din iarnă, ce-i de-ales:
Să fiți câmpia largă, și albă, și curată...
Voi n-ați păstrat seninul de culme depărtată,
Ce stă înaltă, mândră și albă lângă cer!
Din iarna vieții voastre, păstrat-ați asprul ger
Și crivățul năprasnic ce urlă și se zbate,
Urlați ca el... zvârliți-mi blesteme-nfricoșate!...
Eu stau cu pieptu-n față, suflați că nu mă sting!
Suflați ca el! Nu-mi pasă, sunt tânăr — și înving!...
De ce-a tăcut acolo cântarea fermecată?

VOIEVODUL NENOROC

(blând)

Prietene, ascultă!... Vei fi și tu, odată,
Bătrân și alții tineri în tine vor lovi
Cu-aceleași vorbe grele.

FĂT-FRUMOS

(arătând pe filozofii cei bătrâni)

Ei nu vor mai trăi
Să-și vadă mulțumirea! Ca morții, și bătrânii:
Având la spate anii, fiind pe tot stăpânii,
Nu lasă pe cei tineri să aibă trai ușor
Deoarece, sărmanii, nici ei, în viața lor,
N-au fost lăsați în pace de morții dinainte
Ce râd cu râsul morții în funduri de morminte!

VOIEVODUL NENOROC

Vei fi bătrân, ca mâine...

FĂT-FRUMOS

Și eu, la rândul meu,
Pe gâtul celor tineri voi pune jugul greu...

Slăvit să fie-acela ce-o ști să mă înfrunte!
Eu însumi îi voi pune cununi de flori pe frunte!
Dar fiindcă nu-l văd încă pe cel care-o va vrea,
Cununa tinereții o pun pe fruntea mea!
(Se încunună cu roze albe și iese în mijlocul cetei zgomotoase.)

DRACUL
(Lui Nenoroc)

Îți place?

VOIEVODUL NENOROC

Da, e tânăr...

DRACUL

Frumos... gătit...

VOIEVODUL NENOROC

Mândria-i tinerească mi-arată că-ndrăznețul
Acesta o să fie ceva în viitor... Disprețul,

DRACUL

Nu simți un pic de ciudă? E prea încrezător!

VOIEVODUL NENOROC

Încrederea aceasta...

DRACUL
Îți place...

VOIEVODUL NENOROC

Da, îmi place!...

DRACUL

De-ar vrea să fiți prieteni, de-ar cere-o, tu ce-ai face?

VOIEVODUL NENOROC

Aș vrea să-i fiu prieten!

DRACUL

Ar fi ceva. Dar nu!

Visez ceva mai mare!

VOIEVODUL NENOROC

Eu nu știu... Spune tu!

DRACUL

Ucide-l!...

VOIEVODUL NENOROC

Cum?!

DRACUL

Ucide-l!

VOIEVODUL NENOROC

De ce-ai vrea să-l răpun?

DRACUL

De ce? Mi-e ucenicul și sfetnicul mai bun!
Ucide!... Ce frumoasă e sabia întinsă

Când taie fierul rece o inimă aprinsă...
Când pieptul care bate deodată a-nghetăt!
Când ochiul plin de flăcări îl vezi întunecat
Și știi că, dintr-o dată, cu mâna ta voinică,
Pe buze cu surâsul senin și fără frică,
Și fără să te mustre părerile de rău,
Înlături pe vecie un om din drumul tău!
Un semn de-al tău, și viața, și farmecele vieții:
Iubirea, bogăția și-avutul tinereții —
Un semn de-al tău, și toate s-au dus!

VOIEVODUL NENOROC

O, e cumplit!...

Mă-ndemni la moarte?!...

DRACUL

Tremuri?... Ești slab, ești istovit...
Mai bea din vinul ăsta: când trece el prin vine
Se fac mărețe fapte, căci judeci mult mai bine...
Doar faptele mărunte se fac fără de el!

VOIEVODUL NENOROC

(bea)

Așa e... Vinul trece ca focul... Sunt oțel!...

DRACUL

Un semn de-al tău, și-atâta!...

VOIEVODUL NENOROC

(scoate sabia)

Așa e!... Ai dreptate...
În mine simt îndemnuri... Da! Inima îmi bate
Mai repede... O cupă...

DRACUL

Așa... Te-ai hotărât?...

VOIEVODUL NENOROC

Ai vrea să...

(Arată sabia gata să se ducă la omor.)

DRACUL

Nu acuma!

(În sine:)

Mi-ajunge și atât!

(Lui Nenoroc, care pornește:)

Nu, nu te duce-acolo! Să stăm aici, de pândă,
De vrei să afli lucruri frumoase. Noaptea-i blândă
Și sângele e tânăr. Acuma e limbut
Și cel mai prost. Așteaptă. E ceasul cunoscut
Când vin perechi să-și spună cuvinte-nflăcărate...

VOIEVODUL NENOROC

(cald)

Sunt clipele iubirii!...

(Îi prinde mâna și o pune pe inimă.)

De-ai ști, de-ai ști cum bate!

DRACUL

De când aștept! Tăcere! Ascunde-te colea!

*(Se ascund amândoi în dosul unui tușiș. Făt-Frumos și
Mira se caută.)*

FĂT-FRUMOS

Domniță!...

MIRA MIRALENA

Tu ești!

FĂT-FRUMOS

Vino! O, vin', lumina mea!

(O prinde de mână așezând-o pe un trunchi.)

Așa! Petreacă alții în cântec și beție.

În jocuri desfrânate... Sub larga-mpărăție

De frunze și de stele, noi singuri ne-om iubi

O seară...

MIRA MIRALENA

Noaptea-ntreagă...

FĂT-FRUMOS

Da, până-n zori de zi!...

O, Mira, farmeci noaptea cu darurile tale!

MIRA MIRALENA

A fost ursit, uibite, să-ți ies cândva în cale...

FĂT-FRUMOS

Ce vânt, prielnic mie, spre mine te-a purtat?

MIRA MIRALENA

E vântul dinspre țara lui Roșu-împărat?...

FĂT-FRUMOS

O, Mira Miralena?... Când stam cu mintea dusă,
Cu tâmplele în palme, și-o dragoste nespusă
Prindea să mă-nfășoare, o, da, de-atâtea ori
Ghiceam această clipă, prin anii trecători,
Visam iubirea noastră scaldată în lumină!

MIRA MIRALENA

Și eu știam că ceasul va fi cândva să vină...
Eu nu știam de tine... Trăiai, muriseși sau
În lume nu veniseși? În minte-mi perindau
Tot felul de răspunsuri: "A fost în altă viață!"...
"Va fi în altă viață!" Dar, vezi, știam că-n față
Vom sta și noi, odată, cândva și undeva...

FĂT-FRUMOS

Și-acuma iată mâna și ochii... fruntea ta;
Și-acuma iată fața de-atâtea ori visată,
Și calda răsufare dorită altădată,
Și buzele dorite în nopțile târzii...
Și iată-te întreagă... Știam eu că-ai să vii!
Știam că mi s-arată, odată, paradisul!

MIRA MIRALENA

Când mii și mii de oameni se sting chemându-și visul,
Și dându-și viața pradă părerilor de rău,
E-atâta fericire să știi că visul tău
Îl simți trăind aieveya, sub calda ta privire,
Așa cum fac în ceasul acesta de iubire!...

FĂT-FRUMOS

Vezi tu, această lume e mare și e rea:
Dispreț... rușine... lacrimi... cruzime... ură grea.

Nevrednic e pământul și viața pământească,
Dar dacă într-o clipă el poate să-ntâlnească,
În trecut, două inimi ce-n visuri s-au chemat,
Atâta, doar atâta, o, binecuvântat
Să fie-atunci pământul!

MIRA MIRALENA

O clipă de iubire
Răscumpără o viață de chin și umilire...

FĂT-FRUMOS

În cer te căutasem; pământul mi te-a dat.

MIRA MIRALENA

Slăvit în veci să fie și binecuvântat!...

FĂT-FRUMOS

Am fost rătăcitorul pe apele-nnoptate,
Am fost o biată luntre ce geme și se zbate
În urletul furtunii, iar tu mi-ai fost liman,
Odihna ce-o chemasem în sufletu-mi sârman!

MIRA MIRALENA

A fost un țărm de mare pustiu, bătut de unde,
Un țărm care visează, în apa ce-l ascunde,
Să-i vină de departe doritul lopătar...
Am fost un țărm ce-așteaptă, și-așteaptă în zadar...
Și tu mi-ai fost, iubite, nădejdea, lopătarul!...
S-a dus singurătatea, pustiul și amarul...
Sârmanul țărm de mare, prin tine-a renăscut,
Și păsările cântă, și florile-au crescut!

FĂT-FRUMOS

Mai dulce decât somnul îmi dai mai multe vise...
Pluteam pe neguri grele, și-un nour se deschise,
Și luna pentru mine prin nouri străbătu —
Ești luna mea, domniță...

MIRA MIRALENA

Dar soarele — ești tu!
Lumina mea de lună din tine se coboară.
Prin tine dau lumină! O rază!

(Făt-Frumos o sărută.)

Ma-nfioară!...

Mă arde!...

(După o altă sărutare.)

Mă îngheață!

(După o altă sărutare.)

Ce bine e așa...

Ce bine mi-e sub noaptea înaltă, largă, verde...

(Făt-Frumos tresare și se ridică, privește împrejur și-și trece mâna peste frunte alungând un nor. Mira Miralena, cu teamă:)

Un negru gând te-abate...

FĂT-FRUMOS

E teama de-a te pierde!
În clipa cea mai dulce mă tem de viața ta!
Aș vrea să fiu cu tine, departe, undeva...
Să nu ne știe nimeni. Aș vrea să fug departe,
Căci lumea ne pândește... căci lumea ne desparte...

(Privind lung.)

De n-ai fi tu, domniță, s-ar stinge orice stea.
Să nu te-ascundă norii, nu, nu, lumina mea!

Un șarpe-mi roade-n suflet și inima-mi sfâșie...
Mi-e frică. Adă mâna. Așa.

(Amenințător.)

Acum să vie

Toți diavolii! Nu-mi pasă!... Te strâng cu braț de fier.
Da! Cel mai groaznic trăsnet să scapere pe cer
Nu-mi pasă!...

MIRA MIRALENA

(privind împrejur.)

Dar, iubite, nu-i nimeni.

FĂT-FRUMOS

Ai dreptate.

Ne binecuvântează înalturi înstelate,
Își sună-n zare plopii argintul frunzei lor;
O pasăre uitată suspină... Un izvor.
Sfărâmă bobi de aur și de mărgăritare,
Iar cântecul beției se-aude-n depărtare,
Mereu tot mai departe... Dă-mi ochii, mâna ta...
Colea... ușor... aproape...

MIRA MIRALENA

Ce bine mi-e așa...

FĂT-FRUMOS

Adormi... adormi pe brațu-mi, ca fulgul de ușoară...
Ce blând coboară noaptea!... Ce leneș ne-nfășoară!
Să-și culce frunza plopilor... s-o legene ușor...
Și pasărea uitată, și tainicul izvor
S-adoarmă toate... toate... cu tine-adoarme firea...

(Își culcă fruntea pe sânul ei și rămâne așa.)

DRACUL

(ieșind din umbră tainic)

Îl vezi? Răspunde: ce vezi?

VOIEVODUL NENOROC

Iubirea!

DRACUL

Amăgirea!

E noaptea ce vorbește într-însii! Să-i trezim...

Tăcerea obosește, tăcerea-i țintirim...

Visarea-i moartea vieții!...

(Tare.)

Să intre cântăreții!...

Să intre iar plăcerea și farmecele vieții...

Lumină... flori și cântec...

(Se face lumină. Cetele de tineri intră zgomotos în sunetele muzicilor.)

Așa!... Cântați!... Ha!... Ha!...

Treziți și visătorii...

(Ceata se repede la cei doi amanți care s-au deștetat, dar nu vor să-și descleșteze brațele.)

UN GLAS

Treziți-vă!...

(Îi zguduie.)

AL DOILEA GLAS

Așa!

AL TREILEA GLAS

Dansați și voi!...

ALT GLAS

Să cânte!...

UN GLAS

Să cânte și să joace!

ALT GLAS

Așa e!

ALTUL

Despărțiți-i!

(O ceată de tineri apucă pe zână și o desparte de Făt-Frumos.)

UN TÂNĂR

Să vii cu noi!

O ZÂNĂ

(din ceata zânelor care țin pe Făt-Frumos)

Încoace!...

(Îl despart și, în hohote de râs, cele două cete se împart: zânele joacă în jurul lui Făt-Frumos, feții-frumoși în jurul Mirei.)

DRACUL

Aceasta-i veșnicia iubirii: un sărut!

O șoptă trecătoare! O clipă s-au crezut

Legăți pe veșnicie, al lor era pământul!...

Ce caldă fuse vorba și ce frumos avântul!

Acuma... iată: visul din cer s-a prăbușit!...
Vezi? Vorbele-s deșarte!

VOIEVODUL NENOROC

De ce i-ați despărțit?

DRACUL

Iubirea ne-implinită e mult mai roditoare!

(Tare.)

Lumini! Copii, începeți mareața sărbătoare!

(Dansuri. Voievodului Nenoroc:)

De ce-ai rămas pe gânduri?

VOIEVODUL NENOROC

M-a prins un gând amar

Când știu, când știu prea bine că toate-s în zadar!

La ce sunt bune toate? Lumina, veselia,

Și floarea, și femeia, cântarea, și beția,

Veșmintele bogate, cununa asta grea,

Când știu că nu s-alege nimic pe urma mea?!

Deasupra groapei mele, ca frunzele, uitarea

Încet, se va așterne... Va crește nepăsarea...

Cu vremea țințirumul va fi oraș de vii,

Pământul tresări-va în jocuri de copii...

Și poate că în iarba călcată în picioare,

În praful ce se urcă sclipind voios la soare,

E inima-mi sărmană, e capul prefăcut

Țărână, ca pământul din care m-am născut!

O, cât n-aș da să țină mereu, mereu, beția...

DRACUL

Fă-ți chip cioplit, căci piatra înfruntă veșnicia...

În ea trăiești de-a pururi, te naști în orice zi,

Ea singură ți-alină durerea de-a muri.
Un chip cioplit în piatră te mângâie. Știi bine
Că-n urma ta rămâne, pe veci, ceva din tine...
Că ochii albi, pe care nu-i stinge moartea grea,
Vedea-vor strănepoții, și ei te vor vedea...
Un chip cioplit în piatră nu moare niciodată.
Urmașii tăi, privindu-l, vor zice mândri: “Iată
Acel care înfruntă al veacurilor zbor,
Pe când, pe veșnicie, atâția oameni mor!...”
Cu chip cioplit gătește-ți mormântul. Amintirea
Se duce, ca și trupul. Cuvântul tău, gândirea,
Ca pleava spulberată se-mprăstie în vânt;
Dar ceea ce rămâne e piatra pe mormânt!
S-o bată vântul, ploaia sau razele de soare,
S-o roadă veacuri multe, ea stă nepăsătoare.
Fă-ți chip cioplit, căci piatra privește-n viitor,
Căci piatra-i nemurirea când totu-i muritor!...
Ne trebuie un idol la toți, căci orișicine
Din noi își face chipul la care să se-nchine!
Când fruntea-ți nu se pleacă în fața nimănu
Fă-ți chipul tău în piatră și-nchină-i-te lui!...
Și-acuma lasă gândul aiurea să te poarte...
În jurul tău e viață — de ce-ai gândi la moarte?
Nu vezi ce frumusețe de flori și de femei
Se scaldă în potopul luminii? Ce scânteii
În ochi? Alege-ți zâna... iubește!...

VOIEVODUL NENOROC

Ai dreptate:
De ce-aș gândi la moarte?!... Un tainic fior străbate,
Acum, întreg-mi sânge.

(Privește cu lăcomie la toate.)

Ce zână să-mi aleg
Din șirul lor?

DRACUL

Oricare... de vrei, ia șiru-ntreg...

VOIEVODUL NENOROC

Eu n-aș lăsa deoparte nici una dintre ele.

(Se uită la zânele din jurul său.)

Îmi place mult domnița cu părul în inele...

DRACUL

Dar zâna ce te-ndeamnă și trece surâzând?

Dar cea cu ochii-n flăcări?... Dar cea cu ochiul blând?

Dar zâna care poartă cununa cu mândrie?

Dar cea cu brațe albe, costiță aurie?

Dar zâna ce se uită prin piatra de inel

Uzându-și cine știe ce visuri fără țel?

VOIEVODUL NENOROC

Frumoase-s toate... toate! Și toate ale mele!

Mi-aleg pe cea de-acolo, cu părul în inele!

(Dracul face: "nu".)

Atunci mi-aleg frumoasa ce trece surâzând...

(Același gest din partea Dracului.)

Nici zâna cea de-acolo?

(Dracul: "nu".)

Nici cea cu ochiul blând?

Nici zâna care poartă cununa cu mândrie?

(Dracul: "nu".)

Nici cea cu brațe albe, cosiță aurie?...

(Dracul: "nu".)

Nici zâna care ține oglinda-n fața ei?

(Dracul: "nu".)

Mi-aleg atuncea zâna cu ochii de scânteii.

(Dracul: "nu".)

Atunci pe care? Spune!

DRACUL

(arătând pe Făt-Frumos, care stă cu iubita lui în față, la stânga)

Privește colo... Iată...

Ce vezi?

VOIEVODUL NENOROC

Văd o pereche ce stă îmbrățișată
Spunând de bună seamă cuvinte dulci...

DRACUL

Așa!

Iubirea lor nu țese nimic în mintea ta?

(Nenoroc dă din umeri.)

Ce-și spun în clipa asta?

VOIEVODUL NENOROC

Știu eu?!... Își spun iubirea...
Nădejdea lor de mâine... credința... mulțumirea
De-a fi tot mână-n mână, de-a fi nedespărțiți...

DRACUL

Desparte-i tu! Răpește-o!

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

Să vă iubiți!

VOIEVODUL NENOROC

De ce să iau femeia de altul îndrăgită,
Când alte zeci mă cheamă?

DRACUL

Nu simți nici o ispită
De-a nu lua un lucru ce-l capeți prea ușor?
Nu simți nici o mândrie să fii învingător?
Femeia cea mai albă, de-ar fi cât de curată,
De-ar fi cât de frumoasă, când nu e-nconjurată,
Dorită și iubită, atuncea n-are preț!
Dar alta este visul al celui îndrăzneț!
O, alta e femeia păzită și iubită
Asemenea comorii: femeia zăvorâtă,
Femeia pentru care o viață te-ai lupta,
Femeia care-i viața și dragostea cuiva!...
Acea, doar aceea e vrednică de tine!...
E prețul unei lupte, răsplata care vine,
E somnul după muncă, e apa din izvor
Ce-o soarbe însetatul... Să fii învingător,
De vrei să simți iubirea, întreaga ei putere,
Prin luptă-nverșunată ia-ți partea de avere,
Nimic nu e mai vrednic ca ea. De-a fi iubit—
Știi tu vreun rod mai dulce ca rodul cel oprit?

VOIEVODUL NENOROC

Și iată... văd că iarăși dreptatea e cu tine...
Prin ochii tăi acuma eu văd atât de bine!

(Hotărât.)

Frumoasa cea de-acolo va fi a mea!

DRACUL

Dar el?

VOIEVODUL NENOROC

Din spadă fac un deget, dintr-însul un inel!

DRACUL

Să văd...

VOIEVODUL NENOROC

Așteaptă!...

DRACUL

Haide!...

VOIEVODUL NENOROC

(Se duce la perechea celor doi îndrăgostiți.)

Frumoasa mea domniță,
De-ai ști ce mult îmi place bălaia ta cosiță,
Și ochii tăi albaștrii!...

MIRA MIRALENA

O!...

VOIEVODUL NENOROC

Părul tău bălai
Și ochii tăi albaștri — ai vrea tu să mi-i dai,
Să-mi sting în ei, domniță, a dorului văpaie?

MIRA MIRALENA

Frumosul meu prieten, cosița mea bălaie
Și ochii mei albaștri i-am dat de mult cuiva!

VOIEVODUL NENOROC

O, cere-i ochii iarăși și dă-mi-i mie... Da?
Mi-i dai?

FĂT-FRUMOS

Destulă glumă!...

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă-mă, străine.
Frumoasa ta îmi place și vreau s-o iau cu mine...

FĂT-FRUMOS

Părerea ta, străine, adânc m-a măgulit.
Îți place? Mă încântă!... Dar cred că ai glumit
Spunând c-o iei cu tine...

VOIEVODUL NENOROC

O, nicidecum!...

FĂT-FRUMOS

Mă doare
Să-ți spun că n-o să-ți vină această sărbătoare!

VOIEVODUL NENOROC

Nu, nu-i nici o nevoie să plângi de mila mea;
O iau și-o duc cu mine...

FĂT-FRUMOS

A ta e dacă vrea!...

(*Mirei:*)

Te duci cu el?

MIRA MIRALENA

(*aruncându-i-se în brațe*)

O!...

FĂT-FRUMOS

(*lui Nenoroc*)

Iată!... Rămâne tot cu mine!
Îți plângi de milă, crede!

VOIEVODUL NENOROC

De mila ta, străine,
Să plângi!... O iau! În lături!

(*Vrea să-i despartă.*)

FĂT-FRUMOS

De nu mă-nșel, te-ntreci
Cu gluma! Trage spada!

VOIEVODUL NENOROC

De nu vrei să te pleci,
Primește darul ăsta...

(*Vrea să-l lovească. Mira se aruncă între ei.*)

MIRA MIRALENA

Nu! Vor să mi-l omoare!

(Celorlalte:)

Veniți!... Veniți aicea!...

O ZÂNĂ

(alergând)

Dar ce se-ntâmplă, oare?

(Toți cei din fund vin în față.)

VOIEVODUL NENOROC

Femeia lui îmi place!

DRACUL

Ei, și?

VOIEVODUL NENOROC

Și el nu vrea!

FĂT-FRUMOS

Cu prețul vieții mele păstrez averea mea!

VOIEVODUL NENOROC

Ți-o cer cu prețul vieții...

DRACUL

Doar moartea hotărăște
În certurile-acestea! La luptă, bărbătește,
Și cel ce va învinge va fi stăpânul ei!

În lături... lupta-ncepe... Hai!... una... două...
trei!...

(Cei doi tineri se bat cu spadele. Diavolul îi urmărește.)

Așa. La dreapta... Stânga! Așa... Mai drept piciorul!

(Nenoroc își lovește vrăjmașul. Acesta cade.)

Aha!...

MIRA MIRALENA

A! Ucigașii!...

DRACUL

Trăiască-nvingătorul!

FĂT-FRUMOS

Iubita mea... nu plânge!... așa ne fuse scris!...

Mă duc... Rămâi cu bine!...

(Moare.)

MIRA MIRALENA

De ce mi l-ați ucis?

Era atât de tânăr, eram nevinovată!...

De ce? Blestem, urgie... și trăsnet să s-abată!...

Prefă cenușă toate, Stăpânul meu slăvit!

Ascultă, Doamne, ruga fecioarei ce-a iubit!...

E cea mai caldă rugă, e ruga cea mai sfântă!...

DRACUL

Ce muzică plăcută urechile ne-ncântă!...

Acum abia începe ospățul înțelept!...

(lui Nenoroc)

Ia-ți prețul luptei tale!...

(Nenoroc apucă mâna Mirei.)

MIRA MIRALENA

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

Mai aștept!

MIRA MIRALENA

De este vreo nădejde, de este vreo dreptate,
Atuncea fă-mi dreptate, Stăpâne îndurate...

DRACUL

În cinstea celui tare, turnați, turnați nectar
În cupele de aur, de-argint și de cleștar!...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Trăiască bătrânețea!... Ha!... Ha!... Învingătorul
E-nvins de astă dată!...

FILOZOFUL DE 80 ANI

Lovește-l cu piciorul!

MIRA MIRALENA

În larma desfrânării se pierde glasul meu,
Îndură-te, Stăpâne!...

DRACUL

Slăviți pe Dumnezeu
În jocuri desfrânate, frumoaselor! În cupe
Să curgă vinul roșu! Cântările s-astupe
Prohodul ăsta jalnic.

FILOZOFUL DE 80 ANI

Femei! Femei noi vrem...

FILOZOFUL DE 70 ANI

Voinice, smulge-i haina... vrem goală s-o vedem!

DRACUL

Da, da, să-i smulgă haina! Pornească-se desfrâul...
Podoabele să cadă la toate! Smulgeți brâul
Fecioarelor! Bătrânii să urle fericiți...
Turnați în cupe vinul... cântați... jucați... iubiți...

MIRA MIRALENA

Îndură-te, Stăpâne... îndură-te de mine!...
Prefă-n cenușă locul acesta de rușine!

(Cerul începe să se întunece; de departe tună.)

FILOZOFUL DE 80 ANI

(lovind cu piciorul pe cel mort)

Mai strigă, hoit nevrednic!... Hai, unde ți-e avântul?
Batjocura... disprețul?. Visai măririi? Mormântul
Ți-o fi destul de mare!...

MIRA MIRALENA

Stăpânul meu din cer,
Ai milă! Dă-mi un trăsnet — cu ei și eu să pier!

Să pier și eu în flăcări. Stăpâne îndurate,
De ce-am venit în locul acesta de păcate?
Pedeapsa ta m-ajungă în clipa asta chiar...
Îndură-te! Un trăsnet... să nu plâng în zadar!...

(Cerul se întunecă și mai tare. Tunetul se apropie.)

DRACUL

Lumina să se stingă, desfrâul să pornească!

(Se face întuneric.)

Iubitei dați săruturi de care să roșească!
Din cupele de aur nectarul să-l sorbiți,
În cupele de aur turnați-mi vin...

*(Orgia e gata să înceapă. Trăsnește. Palatul se aprinde,
toți fug, țipând, sub dărâmături.)*

ARHANGHELUL MIHAIL

Pieriți!...

Pieriți! Pieriți în flăcări... și iadul să vă-nghită!...
Să nu se mai cunoască locașul de ispită!...
În locul lui de-a pururi să crească bălării.
Cântați, cântați, arhangheli, cereștile-armonii!...

CORUL ÎNGERILOR

Lumină curată
Din ceruri s-arată —
Ispitele pier;
Iar cei ce se-nchină
Pe scări de lumină
Se urcă la cer!

DRACUL

Prin moarte și ruine slăviți pe Dumnezeu,
Cântați, cântați, arhangheli, lăsați să urlu eu!

Cortina

ACTUL IV

TABLOUL I

Pe o stâncă, la dreapta, stau Dracul și Nenoroc. Lumină roșie pe stâncă. Restul e întunecat; nu se deslușește nimic.

DRACUL

De ce-ai fugit?

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică! Palatul e-n ruine...
Mă roade remușcarea! Mă tem... mă tem de tine!...

DRACUL

Așa! Mă lași acuma când nu mai am de dat?
Ei bine, nu, băiete! Să stai! Am de luat!
Sfârșită e beția, comorile sunt gata —
De-acuma vreau răsplată!

VOIEVODUL NENOROC

Și care ți-e răsplată?

Răspunde-mi...

DRACUL

Să te spânzuri!

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

Ca să sfârșim

Mai repede!

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică!... O, tristul țintirim,
Și șoarecii, și frigul... Nu, moarte mișească,
De mâna mea! Nu! Cerul va vrea să mă primească?!

DRACUL

(râzând)

Mai crezi și-n cer acum! Nimic nu-i mai ușor
Decât să crezi în Domnul când simți al morții fior.
De ce nu chemi pe înger în clipa de ispită
Când Dracul îți întinde o cupă înflorită?
De ce, doar la nevoie, să crezi în Dumnezeu?
E prea târziu, băiete! De-acum ești al meu!

VOIEVODUL NENOROC

Mă duc în lume singur! Mai este o scăpare.
Tu n-ai nici o putere, de-acum văd cine-i tare.
Acuma-mi văd greșeala!

DRACUL

Arhanghelul! O știi!...
Zadarnic ai să-l cauți!...

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

E prea târziu!
Arhanghelul dreptății vorbește doar o dată,
Și cel ce nu-l ascultă cu inima plecată,
Ci pleacă înfruntându-l, ca tine, e al meu —
Al meu vei fi de-a pururi! Mai chemi pe Dumnezeu?
Tu crezi că la chemarea-ți e gata să se-arate?
El vine când îl cheamă fecioarele curate,
Iar nu cei răi ca tine... Să nu-l chemi! Amândoi
Păstra-vom învoiala tăcută dintre noi.
Arhanghelul nu vine când eu sfârși-voi sacul!

VOIEVODUL NENOROC

Nu-mi trebuie atuncea nici îngerul, nici dracul!

DRACUL

Când nu vrei pe nici unul, mai bine e să mori!
Să mori în vârful culmei decât să te cobori...
Ai fost în vârf. Ajunge! Beția e sfârșită,
Mai mult nu se mai poate. Vrei viața umilită?
O, nu! E mult mai bine în moarte să te-arunci!
Fă-ți seama singur! Haide!...

VOIEVODUL NENOROC

(îngrozit)

Voi fi al tău atunci?!

DRACUL

Al meu ai fost din leagăn și n-ai să scapi de mine!
În orice om din cale e dracul care vine...
Sub fel de fel de chipuri în preajma ta voi sta;
Vei vrea să fugi de mine — voi fi în calea ta!
Chiar tu ai să mă cauți, când nu-ți voi fi în cale;
Voi fi făclia vie a gândurilor tale,
Îndemnul, remușcarea, căința, piaza-rea...
Și-acuma, du-te!

VOIEVODUL NENOROC

Vorbe!

DRACUL

Ce?

VOIEVODUL NENOROC

(plecând)

Vorbe!

DRACUL

Vom vedea?

TABLOUL II

Lumina roșie se stinge pe stânca din dreapta. Lumina albă se aprinde la stânga, și pe o stâncă se vede voievodul Voie-Bună dus de Arhanghelul Mihail.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(în umbra îngerului)

Stăpânul meu, mi-e frică...

ARHANGHELUL MIHAIL

Apropie-te, frate...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Puterea ta e mare, Stăpâne, îndurare!...
O, tu, ce-mparți dreptatea, o, tu, ce m-ai scăpat
Din temnița adâncă — fii binecuvântat!

ARHANGHELUL MIHAIL

Aici a fost odată locașul desfrânării;
Acum îl bate vântul și valurile mării...
Pe locul de rușine, spălat cu vânt amar,
Să duci acuma viața cinstitului plugar...
Să nu visezi, copile, o nouă fericire!...
Să nu te roadă doruri și visuri de mărire,
Ci mintea ta să-nvețe că viața de acum
Va fi asemeni vieții săracului din drum!
O singură ispită să duci mereu cu tine,
Un dor adânc, fierbinte și sfânt — de-a face bine...
Împarte bucurie, lumine-n calea ta —
E-atât de sfântă mâna ce știe alinta!...
Împarte totdeauna bucata ta de pâine,
Împarte pâinea-n două — și partea ce-ți rămâne,
Ca mierea cea mai dulce va fi de dulce,-acum,
Căci poartă mulțumirea săracului din drum...
Pe locul de rușine tu trage brazdă nouă...
Să-ți rădă răsăritul în boabele de rouă...

Sămânța ta să crească sporind neconținut,
Trudită fie-ți munca, dar somnul — liniștit!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cuvântul tău, Stăpâne, e mană îngerească...

ARHANGHELUL MIHAIL

Și cel ce vede toate va ști să răsplătească
Răbdarea ta, credința, și, odată răzbunat,
Pe tronul tău cu cinste vei fi încununat!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cuvântul tău, Stăpâne, a fost o mană sfântă,
Și sufletu-mi acuma te laudă, te cântă,
Povața ta-nfloarește crini albi în sânul meu,
Făptura-mi toată cântă slăvind pe Dumnezeu!...
Cuvântul tău de-a pururi să-și plouă sfânta mană
Pe inima-mi supusă și fără de prihană,
În veci de veci să piară ispita celui rău,
Pe sufletu-mi vegheze de-a pururi duhul tău!

(Lumina albă se stinge, fundul scenei se luminează)

TABLoul III

Un loc pustiu pe malul mării. Voievodul Nenoroc doarme
sub o stâncă. O ceată de cerșetori trec prin fund.

ORBUL

Mi-e foame!

OLOGUL

Unde-i pâinea?

SURDUL

Mi-e foame!

NEBUNUL

Nu mai vine!

Să mergem singuri!... Singuri!

(Cu nebunul în frunte, cerșetorii ies în ceată; din dreapta vine Dracul, îmbrăcat călugărește. E smerit. Se roagă, răsucindu-și mătăniile. La zgomotul făcut de cerșetori, Nenoroc se trezește și se uită mirat primprejur. Apoi, adresându-se Dracului:)

VOIEVODUL NENOROC

Eu...

DRACUL

(trecând)

“Cel-de-sus cu tine!

Slăviți, slăviți pe Domnul în strune și orga...”

VOIEVODUL NENOROC

Aș vrea să-ți spun...

DRACUL

“... organe, slăviți...”

VOIEVODUL NENOROC

Sfinția-ta!...

Aș vrea să-ți spun o vorbă...

DRACUL

“În strune și organe... “

De ce-ai vroi să tulburi cu vorbele-ți sărmane
Pioasa rugăciune a bietului drumet?!

VOIEVODUL NENOROC

Ca rostul vieții mele...

DRACUL

Nu, n-are nici un preț,
Decât în rugăciune...

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă-mă, preasfinte...
Eu am păcate multe... ascultă-mă, părinte...
Aș vrea să-mi plec genunchii-n fața ta...

DRACUL

Ce fel?

VOIEVODUL NENOROC

Eu sunt vândut Satanei și vreau să scap de el!

DRACUL

Ce-ai spus? Vândut Satanei?

(Cu ochii la cer.)

O, iartă-mă, Stăpâne,
C-am stat cu el de vorbă!...

VOIEVODUL NENOROC

Nădejdea ce-mi rămâne
E-n tine... Îndurare! Sunt fiu de împărat,
Mă trag din neamul Verde!...

DRACUL

Sssât! Cel care-a scăpat
Din temniță?

VOIEVODUL NENOROC

Acela!... Și vreau să-mi fac dreptate!

DRACUL

Dar n-ai aflat, copile, că tu și cellalt frate
Sunteți de toată țara de oaste căutați?
Că vodă Roșu cere să vadă spânzurați
Doi fii de domn și-un paznic? Turbează împăratul!
În ziua fugii voastre trezi întreg palatul
Și-a dat de veste-n lume ca cel ce-i va găsi
Pe câteșitrei să vină cu dâșii — morți sau vii?

VOIEVODUL NENOROC

(fericit)

Și frate-meu trăiește? Trăiește Voie-Bună?
O, vestea ta, străine, atât m-a-nviorat!...
Credeam că-i mort, dar iată și el e căutat!

DRACUL

Trăiește-ori nu, eu nu știu... Atâta știu: te-apasă
O soartă rea! Ia seama! Ferește-te!

VOIEVODUL NENOROC

Nu-mi pasă!

DRACUL

Îți dau un sfat, ascultă: să nu spui nimănui
Că ești ce ești, altminteri te-ai dus! Să nu mai spui!

(S-aud strigătele cerșetorilor care năvălesc pe scenă. Sunt fericiți.)

CIUNGUL

O pâine!

(Arată.)

COCOȘATUL

Eu am două!

(Arată două pâini.)

ORBUL

Am trei!

(Arată.)

Nu-i treabă mare;

Am zece pâini!

(Arată degetele mâinilor.)

CIUNGUL

(zărind pe Nenoroc, celoralți)

Tăcere!...

(Ascunde pâinea, ceilalți tot așa.)

OLOGUL

Și-i cerem!

(Toți înconjoară pe Nenoroc.)

ORBUL

Îndurare!

CIUNGUL

Mi-e foame!

OLOGUL

Fie-ți milă!...

COCOȘATUL

Stăpâne, ajutor!

CIUNGUL

Stăpâne, fie-ți milă de bietul cerșetor!

VOIEVODUL NENOROC

(Dracului)

Dar cine sunt aceștia?...

DRACUL

Sunt oameni, ca și tine!

CERȘETORII

Ne dai?

DRACUL

Tăceți!...

CIUNGUL

(împăciuitoar, celorlalți)

Stăpânul vorbește, se cuvine
Să stăm smeriți deoparte. Vom sta... Vom asculta.
Lăsați-l să vorbească, și-n urmă ne va da!

DRACUL

Sunt cei ce n-au nimica și suferă-n tăcere,
Mulțimea care plânge, mulțimea care pierde
În jurul mesei goale și-al focului pustiu...
Tu nu-i cunoști pe-aceștia, tu nu-i știi, nu!...

VOIEVODUL NENOROC

Îi știu!...

Adeseori, în clipe de jocuri și beție,
Pe când murea departe a harfei melodie,
Și flori împestrițate mureau în jurul meu,
Adeseori tristețea cădea ca norul greu...
Ghiceam în depărtare o lungă tânguire...
Părea că plânge-n umbră o tainică oștire
Ce moare, înghețată, pe-un câmp nemărginit...
Un vuiet lung de glasuri creștea din nesfârșit;
Treceau în șiruri negre și lungi, nedeslușite,
Bătrâni cu ochi de boală și fete despletite,
Femei îngândurate, copii, treceau pe rând,
Vedeam întinse brațe, cerând, amenințând.
Ghiceam, ghiceam flămânda, sălbatica oștire!...
Și când danța în juru-mi o lume în neștire,
Simțeam că lumea-aceea pe care o vedeam
Era o parte numai, cealaltă o ghiceam!
Murea în depărtare o lungă tânguire

Și iat-acum flămânda, sălbatica oștire...
Mulțimea neștiută... o văd acum... o știu...

(Cerșetorii se apropie.)

CERȘETORII

(cu mâinile întinse)

Ne dai?

VOIEVODUL NENOROC

Sărmani prieteni, venirăți prea târziu!

E prea târziu acuma, comorile-s pierdute,
Și cel din fața voastră nu poate să v-ajute...
Zadarnic se înalță spre mine-al vostru glas,
Am fost palat odată — ruină am rămas!...
Acuma sunt ruină, iar lumea de-altădată,
Cu vinuri, și cântare, și masă-mbelșugată,
S-a dus pentru vecie!... O, fiu risipitor,
Averea e pierdută, iar tu ești cerșetor!...

(Către cerșetori:)

Eu, eu vă cer acuma! Mi-e foame! Dați-mi pâine!
În traista voastră goală o coajă mai rămâne
Și pentru cel ce n-are! Hai, fiți îndurători!...

CIUNGUL

Auzi? Auzi minune: să ceri la cerșetori!

ORBUL

Să dea de milă orbii!

OLOGUL

Și cine, cine cere?

Un tânăr plin de viață... un om plin de putere!...

VOIEVODUL NENOROC

Sunt slab, de două zile nimica n-am mâncat!

NEBUNUL

Cunosc eu vorba asta! De-ar fi adevărat,
Ar fi întâia oară!

CIUNGUL

De ce să ceri, străine?
Eu cer că n-am o mână, tu nu ești ciung ca mine!

OLOGUL

Eu cer că n-am picioare!

NEBUNUL

Eu cer că-s împărat!...

ORBUL

Sunt orb și cer de-aceea...

COCOȘATUL

Eu cer că-s cocoșat!...

VOIEVODUL NENOROC

Eu cer fiindcă mi-e foame!

(Cerșetorii izbucnesc în râsete.)

NEBUNUL

Auzi, auzi: să ceară

De foame!

COCOȘATUL

Pleacă!... Pleacă!...

(Ridică ciomagul.)

OLOGUL

(amenințător)

Să nu-l mai văd!

ORBUL

Să piară!

CIUNGUL

Apucă-te de muncă! Hai, ieși!... Sau, dacă vrei
Să intri-n rândul nostru, grăbește-te să ieși
Un chip la fel cu-al nostru. Știi gândul care-mi vine?
Să-ți tai piciorul singur... să fii olog!

OLOGUL

(indignat)

Ca mine?...

A, nu! Un alt tovarăș ca mine nu primesc!
Olog sunt eu. De-aceea vreau singur să cerșesc!...

ORBUL

Vârâți-i în ureche un fier să asurzească!...

NEBUNUL

Tăceți, c-aude surdul și nu vrea să primească!...

MUTUL

Știi ce? Să fii ca mine!

NEBUNUL

Tu ce ești?

MUTUL

Eu sunt mut?

OLOGUL

Eu zic să-i scoatem ochii!

ORBUL

Nu! Nu! Am priceput:
Ologu-mi dă protivnici? Ce-i asta? Răzbunare?

*(Vor să se încaiere, dar ceilalți cerșetori îi liniștesc și,
așezându-se pe iarbă, încep să mănânce cu toții.)*

VOIEVODUL NENOROC

(Dracului)

Nu vor să-mi dea, și foamea... eu nu mai pot s-o-ndur!

DRACUL

Nu vor să-ți dea?... Ei bine, ia singur...

VOIEVODUL NENOROC

Cum? Să fur?

DRACUL

Să furi! Ce-ți vede ochiul e larga-mpărăție
A omului. Folosul e-al aceuia ce știe
Că tot ce are dânsul — chiar viața! — e dator
Pământului! Pământul nu este-al tuturor?

De-ar sta s-aștepte regii cununa cuvenită,
O, mult ar sta cu fruntea în veci descoperită!
Ne naștem goi, pământul ne stă într-ajutor.
“Luați! luați! ne spune, eu sunt al tuturor.”
Când ceri, nu totdeauna primi-vei o răsplată...
Când bați, nu totdeauna vezi poarta descuiată!
Să nu zici: “Dați-mi milă“, ci: “Dați-mi partea mea!”
Sfărâmă ușa, fură, și-atuncea vei avea!...
Când ceri cuiva, îi pare că n-ai nici o dreptate,
De-aceea ceri. Ia fură! Se-ntreabă: “Ia stai, frate,
De unde știu că parte din ce-am nu-i sunt dator?”
Mai mult cinstim tâlharul decât pe cerșetor!
Aștepți împărtășirea cu ce ți se cuvine?
Aștepți să te îmbie? Așteaptă mult și bine!...
Nu-nvinge gura-nchisă, ci lacomele guri;
Naintea ta sunt alții, să nu aștepți! să furi!...

VOIEVODUL NENOROC

(mirat)

Cuvintele acestea din gura ta, preasfinte?

DRACUL

(smerit)

Acesta-i adevărul. Și numai cel ce minte
Ți-ar spune alte vorbe...

VOIEVODUL NENOROC

Așa-i! Decât să pier

Mai bine...

DRACUL

Mulțumește Stăpânului din cer!

(Cerșetorii urmează sfățuirea.)

CIUNGUL

Eu zic să-i scoatem ochii, căci orbi sunt la tot pasul.

ORBUL

Zdrobiți-i mâna!...

CIUNGUL

Nu vreau!

UN CERȘETOR CU NASUL MARE

Știți ce? Tăiați-i nasul!

VOIEVODUL NENOROC

Cum, ceată de netrebnici, voi vindeți pielea mea?

Fugiți cât mai e vreme!...

(Scoate sabia și-i ia la goană. Cerșetorii se risipesc în toate părțile.)

În lături toți!...

DRACUL

Păzea!

(Ologul a rămas în scenă.)

VOIEVODUL NENOROC

S-au dus cu toți, ca stolul. Dar unul tot rămâne.

(Ologului:)

Dă pâinea ta încioace!...

OLOGUL

Nu vreau!

VOIEVODUL NENOROC

N-auzi, bătrâne?...

Mi-e foame, adă pâinea!

(Vrea să-i ia pâinea.)

OLOGUL

(strângându-și pâinea la sân)

Nu vreau!... Nu vreau!...

VOIEVODUL NENOROC

Ba, da!

OLOGUL

Nu vreau, nu vreau, tâlhare!...

VOIEVODUL NENOROC

(lovindu-l cu cârja.)

Așa? Atuncea, na!...

(Îi ia pâinea și o rupe în două. Întinzându-i o jumătate.)

Acuma, na și ție o parte.

(Ologul nu se mișcă.)

Nu vrei, spune?!

DRACUL

I-a fost de-ajuns o bătă și-atât! O să-l răzbune

Copiii lui și ceilalți tovarăși! A murit

Ușor... Fă-i vânt în mare!...

(Nenoroc și Dracul aruncă pe cerșetor în mare.)

Așa! S-a isprăvit!

O scurtă rugăciune... “Stăpâne îndurate,
În fața ta primește și iartă-l de păcate
Pe cel ce-a dat cu bâta fiindcă-a flămânzit...
Și iartă, Doamne, iartă pe robul tau smerit!”
Și-acum mănâncă-ți pâinea și culcă-te. Cu bine!
Eu fac un drum și-n urmă sunt iarăși lângă tine,
Vorbim ce-om face mâine. De vrei, te duci. De nu,
Îți fac vreun rost pe-acea.

VOIEVODUL NENOROC

Voi face cum vrei tu!

(Dracul iese, dar se reîntoarce îndată și, din dosul unei stânci, privește pe Nenoroc. Acesta stă pe o piatră și își mângâie pâinea din care a mâncat o parte.)

O, pâine tare, neagră, cu praf amestecată,
O, pâine, pâine sfântă, fii binecuvântată!...
Întâia oară-n viață acum te prețuiesc.
Atâtea mii de oameni cu tine se hrănesc!
Atâtea mii de oameni se luptă pentru tine,
Și-n lupta pentru tine atâția oameni mor!

(Se culcă pe paie obosit.)

Dar somnul mă cuprinde... aș vrea... așa... ușor...

DRACUL

(însoțit de doi tâlhari intră.)

Ia dați-vă încoace. Sunteți tâlhari, așa e?

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Așa!

DRACUL

De-un ceas aproape mă uit colo, pe paie,
Și văd un om ce doarme cu mâinile în sân...
De n-ar fi el prea tânăr, de n-aș fi prea bătrân,
Pre legea mea, prieteni, i-aș scoate eu din spate
Veșmintele! I-aș scoate și sabia!

ÎNTÂIUL TÂLHAR

De, frate!

Păcat de prada asta să plece înapoi
Cu haine de mătase...

AL DOILEA TÂLHAR

Știi una? Las' pe noi!...

DRACUL

Vă las... dar, nici o vorbă!...

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Nu-ți pese!

*(Dracul iese. Cei doi tâlhari se apropie de Nenoroc. Unul
îi scoate sabia, celălalt îl bate pe umăr.)*

Hei, vecine!...

Prietene, ascultă: ia scoal'!...

VOIEVODUL NENOROC

(trezindu-se)

Ce vreți cu mine?

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Să stăm nițel de vorbă...

(Începe să-l descheie; Nenotoc se smucește.)

AL DOILEA TÂLHAR

Să stai, că te omor!

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Dă hainele încioace!...

VOIEVODUL NENOROC

Tâlharii! Ajutor!...

Săriți... săriți... tâlharii!...

ÎNTÂIUL TÂLHAR

Nu-i nimeni să ne vadă!...

VOIEVODUL NENOROC

Săriți!...

DRACUL

(din culise)

Ce? ... Cine strigă?

(Cei doi tâlhari pier ducând sabia și hainele lui Nenoroc.)

VOIEVODUL NENOROC

Eu strig! Căci eu sunt pradă
Tâlharilor! Privește!... M-au prins, m-au dezbrăcat.
Mai semăn eu cu fiul lui Verde-împărat?
Mai semăn?

DRACUL

Nu-i nimica... Veșmintele bogate
Puteau să te trădeze!... Așa e?

VOIEVODUL NENOROC

Ai dreptate.

Dar, vezi, aveam o spadă... de-acuma sunt sărac,
Căci nu mai am nimica... Răspunde, ce să fac?

DRACUL

(scoțându-și sumanul, îl pune pe umerii lui Nenoroc)

Din toată sărăcia ți-l dau.

VOIEVODUL NENOROC

A, nu se poate.

A, nu!...

DRACUL

Te rog primește-l. Și cel ce vede toate
Va ști să mă plătească. Ia spune-mi, ai lucrat
Vreodată? Munca-ți place? Ai vrea să fii argat?

VOIEVODUL NENOROC

Da, vreau!

DRACUL

Atuncea du-te colo, la han, băiete;
Hangiul mi-e prieten... Să-i spui că te trimete
Bătrânul pustnic — știe! — să-ți dea un adăpost,
Și-apoi va ști el singur să-ți caute vreun rost...
Slujește-l cu credință, că-i om de omenie...

(S-aude toaca și clopotul.)

Și-acum rămâi cu bine! Mă cheamă la chilie,
Mă cheamă toaca sfântă!

VOIEVODUL NENOROC

(sărutându-i mâna)

O, cum să-ți mulțumesc?

DRACUL

Rugându-te, ca mine, Părintelui ceresc!

(Nenoroc îngenunchează. Dracul iese. Din partea dreaptă vine Mira. Are privirea rătăcită. Zărind pe Nenoroc.)

MIRA MIRALENA

Un om în rugăciune!... Ascultă-mă, străine,
În care loc mă aflu?

VOIEVODUL NENOROC

(întoarce capul)

Cum? Tu ești? Văd eu bine?

MIRA MIRALENA

(recunoaște pe Nenoroc.)

O, Doamne, ucigașul!...

(Vrea să fugă.)

VOIEVODUL NENOROC

Domniță, nu pleca!

MIRA MIRALENA

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

Fie-ți milă! Întinde-mi mâna ta
Și iartă! Pocăința îmi tremură pe buză,

Îndemnurile rele îmi fură călăuză...
Am fost vândut Satanei, dar azi m-am pocăit!
Iertarea ta, domniță, m-ar face fericit...

MIRA MIRALENA

Nu, lasă-mă!...

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă! Nu eu sunt vinovatul,
Ci Diavolul!

MIRA MIRALENA

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

De-ar fi al meu păcatul,
Din focul nimicirii, eu n-aș mai fi scăpat!...
O, iartă-mă, copilă. Acum, când întâmplarea
Mă pune iar în cale-ți, dă-mi mila ta, iertarea,
Și lasă-mă alături de tine să pășesc...
Primește mângâierea și sprijinu-mi frățesc.
O, lasă-mă de-a pururi în preajma vrerei tale,
Și când te-o bate vântul să-i fiu zăgaz în cale;
Mă simt atât de singur, cum singură ești tu!

MIRA MIRALENA

(înduioșată)

Mă arde amintirea, dar nu-ți pot zice nu!

VOIEVODUL NENOROC

Gândește-te, domniță, că cel ce-ți stă în față
Nu-i om de rând, sârmanul, dar n-a avut povață!
Acel ce hotărăște al sufletelor joc
În cartea vieții mele a scris să n-am noroc!
Am fost născut pe-o noapte cumplită, fără stele...
Cânta cocoșul negru vestindu-mi zile grele.
Și eu venii în lume târziu, în zori de zi,
Și mama-mea, sârmana, născându-mă, muri!
Eu n-am noroc și nu pot să fac măcar un bine.
De atâtea ori trecut-a norocul lângă mine
Sub fel de fel de chipuri... Priveam la el cu jind,
Dar mâna-mi fu legată și n-am putut să-l prind.
Și nu numai pe mine mă paște nenorocul —
Împart nenorocirea oricum și în tot locul!
Acei ce vor să-mi facă un bine pier pe rând...
Eram copil. Plecasem pe țărmul mării, vrând
Să caut niște păsări cu penele ciudate...
Le văd pe-un vârf de stâncă... Alerg. Înfricoșate
Zburară. După ele! Și-așa, pe urma lor,
Deodată cad în apă de sus. Un păzitor
Văzuse de departe grozava întâmplare
Și-aleargă să mă scape! Viteaz, s-aruncă-n mare,
Mă caută... mă prinde... mă scoate, am scăpat!
Dar cel ce mă scăpase, sârmanul, s-a-necat...
Oriunde-aș fi mă roade păgânul dor de ducă,
Și plec. De vreau să mângâi o floare, se usucă;
De stau pe-o noapte verde, cu ochii către cer,
De stau visând la stele, în liniște, stingher,
Și ochiul meu se-oprește pe-o stea îndepărtată,
Deodată văd că steaua sclipește-nspăimântată,
Se-ntunecă... descrește... se spulberă... S-a dus!

MIRA MIRALENA

Sărmanul meu prieten! Și eu sunt ca și tine.
Un suflet fără pace, lăsat pe mâini străine...

VOIEVODUL NENOROC

(gânditor)

Sunt fiu de domn...

MIRA MIRALENA

Sunt fata lui Roșu-împărat!

VOIEVODUL NENOROC

Cum? Mira Miralena? Nu! Nu e-adevărat!

MIRA MIRALENA

De ce te miri?

VOIEVODUL NENOROC

Dar bine, copil fără de minte,
Tu nu știi ce făcut-ai cu două-trei cuvinte?!
De ce-ai fugit de-acasă?

MIRA MIRALENA

Gonită! Fiindcă-am spus
Că nu vreau cununie!...

VOIEVODUL NENOROC

Un vodă fu răpus
Atuncea... și copiii zvârliți la închisoare.

MIRA MIRALENA

Dar nu-nțeleg nimica!

VOIEVODUL NENOROC

O, ce neștiutoare!
Știi câte se-ntâmplară din vorba ta, știi tu?
Din vorba-ți aruncată în treacăt?...

MIRA MIRALENA

Nu știu, nu!

VOIEVODUL NENOROC

Știi tu că Roșu-vodă pătruns-a în palatul
Lui vodă Verde?

MIRA MIRALENA

Nu știu!...

VOIEVODUL NENOROC

Știi tu că împăratul
A fost ucis?

MIRA MIRALENA

De cine?

VOIEVODUL NENOROC

De Roșu-împărat!
Că cei doi fii și-un paznic i-au fost întemnițat?!

MIRA MIRALENA

Vai mie! Voievozii sunt prada morții, poate!
Și eu pricinuit-am acestea toate-toate?

VOIEVODUL NENOROC

Nu plânge-acuma... Lasă... Cei trei au fost scăpați,
Dar sunt în largul lumii de oaste căutați,
S-ascund prin codri... Umblă ca fiarele!...

MIRA MIRALENA

Sărmanii!...

Și nu știam nimica! Erau să treacă anii
Și nu aflam... Știu bine ce trebuie să fac:
Mă duc să cer iertare la curte și să-mpac
Pe tata cu urmașii lui vodă Verde!...

VOIEVODUL NENOROC

Du-te!

Și ia-l pe Voie-Bună! Și cerul să v-ajute!
Gândiți-vă vreodată la cellalt frate-al lui
Ce umblă tot pământul, copil al nimănui!
Să-l iei pe Voie-Bună. Va ști să te iubească,
Pe fruntea ta va pune cununa-mpărătească...
Eu nu ți-aș da nimica. Pribeag din loc în loc
Mă pierd în lumea largă, copil fără noroc!
Te du cu bine, Mira!

MIRA MIRALENA

Dar cine ești, străine?

VOIEVODUL NENOROC

O, nu-ntreba, domniță, ferește-te de mine!
Uscat rămâne pomul frumos ce m-a umbrît,
Izvorul ce mă-mbie rămâne otrăvit!
Ferește-te de mine, căci eu sunt nenorocul,
Împart nenorocirea oricând și în tot locul,

Eu nu pot nici cu ochii o floare s-o dezmierd;
Ferește-te de mine, căci nu vreau să te pierd!

(Iese. Mira rămâne pe gânduri.)

C o r t i n a

ACTUL V

După un an, la hanul Dracului. Dracul e hangiu.

DRACUL

(lui Nenoroc)

Un an se împlinește de când veniși la mine...
Ai fost cinstit, băiete!...

VOIEVODUL NENOROC

Așa cum se cuvine!...

DRACUL

Un an... Și anul ăsta eu cred că ți-a priit...
Slujindu-mă cu cinste, drept plată ai primit,
Pe lângă alte lucruri, o casă boierească
Și-o turmă-mbelșugată. Averea o să-ți crească!
Eu am prea mult. De-aceea socot că bine fac
Voind s-o-mpart cu tine.

VOIEVODUL NENOROC

Dar cum?

DRACUL

(întinzându-i mâna)

Te iau ortac.

De-acum suntem tovarăși...

VOIEVODUL NENOROC

Ce om de omenie!...

DRACUL

Te caută dușmanii, dar nimenea nu știe
Că tu vei fi feciorul lui Verde-împărat...

VOIEVODUL NENOROC

(pe gânduri)

Așa-i!... Cine să creadă... că eu... un biet argat?

DRACUL

Oftezi?

VOIEVODUL NENOROC

Aveam pe vremuri un bun prieten, care
Îmi da veșminte scumpe... cununi... inele rare...
Femei... beție... cântec...

DRACUL

Ți-e dor de el?

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e dor!

Vezi bine!... Nu-i nimica... un nour trecător.

Așa... o amintire... Acuma am o casă
Și-o turmă; pentru mine e mult de tot.

DRACUL

Da, lasă!
De ce-ai muncit atâta, să ai și tu ceva!

VOIEVODUL NENOROC

E tot ce am pe lume, și tot — din mila ta!

DRACUL

În hanul meu e lumea... S-abat din depărtare,
Din patru zări, drumeții — aicea. Fiecare
Aduce câte-o veste. Oricare dintre ei
Te-nvață câte-un lucru... Rămâi. Dacă nu vrei,
Un an ne fu-nvoiala. Ia-ți aripile, du-te,
De vrei să afli lucruri și țări necunoscute,
De vrei, umblând în lume, picioarele să-ți strici;
Dar hanul meu e lumea!

VOIEVODUL NENOROC

O, nu, rămân aici!
Rămân aici cu tine. Un colț din lumea mare
E hanul tău, și satul, și vorba ta, crâșmare...
Decât să fiu o pradă pământului străin,
Rămân mai bine-aicea, să vând rachiu și vin!...
(Afară se aud zgomote. O ceată de țărani intră în crâșmă.)

ÎNTĂIUL ȚĂRAN

S-aducă vin!

AL DOILEA ȚĂRAN

Mai iute!

AL TREILEA ȚĂRAN

S-aducă băutura,
Că fac fărâme toate!

DRACUL

Ehei! Destulă gură!

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Crâșmare, dă-te-ncoace! Hai, vino!

DRACUL

Ce vrei? Iacă vin!

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Vrem vin!

DRACUL

E gata!

AL DOILEA ȚĂRAN

Atuncea, dă rachiul!
Rachiul tău, crâșmare, e lucru de minune:
În el îneci amarul și toate!...

DRACUL

Nu mai spune!?

ÎNTĂIUL ȚĂRAN

Tu nu știi ce e foamea și frigul... Tu câștigi
Destul... Tu n-ai nevoie să tremuri, să te frigi
În arșița de vară, muncind ca noi...

AL TREILEA ȚĂRAN

Ce-ți pasă!...

ÎNTĂIUL ȚĂRAN

Dar eu că n-am nimica... nici boi, nici plug, nici casă,
În ce să-nec aleanul?

AL DOILEA ȚĂRAN

Dar eu că n-am nimic,
Eu unde stau?

DRACUL

(turnând)

În crâșmă!

ÎNTĂIUL ȚĂRAN

Mai pune-aici un pic!
Așa! Ce bun e, maică! Tii, cum te răcorește!

(Bea.)

AL TREILEA ȚĂRAN

Ți-o fi răcoare ție... pe mine mă-ncălzește...

AL PATRULEA ȚĂRAN

Pe mine mă sărută!

AL CINCILEA ȚĂRAN

Pe mine m-a-mbătat!

ALT ȚĂRAN

De unde-ai scos, crâșmare, ăst lucru minunat?

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

E secetă cumplită și dărilor sunt grele...

AL DOILEA ȚĂRAN

Stăpânii ne despoaie!...

AL TREILEA ȚĂRAN

Se-arată zile grele!

AL PATRULEA ȚĂRAN

Ne-apasă împilarea!... Ne-ajunge până-n gât!

AL CINCILEA ȚĂRAN

Prea mult, prea mult răbdarăm...

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Prea mult. Ne-am hotărât!...

DRACUL

De-aș fi ca voi, prieteni, n-aș sta la îndoială:
Furând cu cel ce fură mi-aș face răfuială,
Iar celui ce mă bate cu bâta i-aș plăti!...
Așa ceva aș face, prieteni, dac-aș fi
Ca voi, dar eu... ce-mi pasă? Am rosturile mele,

De ce să mă amestec în aste treburi grele
Când treaba-mi merge strună? De-aș fi ca voi, e drept,
Le-aș da la cap degrabă. Dar eu sunt înțelept,
Hangiu de omenie... Știți ce? V-aduc argatul.
E om purtat în lume...

(Strigă lui Nenoroc:)

Hei, vin de-nvață satul!
Îl las să vă vorbească, iar eu mă spăl pe mâini...

VOIEVODUL NENOROC

(intrând)

Da ce-i cu voi, prieteni?

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Ne plângem de stăpâni...

VOIEVODUL NENOROC

Dar ce vă fac stăpânii?... Al tău?

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Al meu mă bate...

VOIEVODUL NENOROC

Să-l bați și tu la rându-ți!

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Așa e! Ai dreptate.

(la ciomagul unui alt țăran.)

Ciomagul tău, vecine...

VOIEVODUL NENOROC

Te duci?

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Mă duc să-l bat!

VOIEVODUL NENOROC

(altui țăran)

Stăpânul tău... ce face?

AL DOILEA ȚĂRAN

Mă ține nemâncat!

VOIEVODUL NENOROC

Cunosc o vorbă veche...

AL DOILEA ȚĂRAN

Cum?

VOIEVODUL NENOROC

“Dinte pentru dinte”.

Mănâncă-l fript, băiete!...

AL DOILEA ȚĂRAN

(ieșind)

Mă duc! Să ție minte!...

VOIEVODUL NENOROC

(unui bătrân)

Al tău?

UN ȚĂRAN BĂTRÂN

Aveam o fată!...

VOIEVODUL NENOROC

O fată, înțeleg!

Tu n-ai băieți, bătrâne, să-i prinză neamu-ntreg?

AL TREILEA ȚĂRAN

Al meu, când ies cu plugul, se ține după mine
Cu biciul, și mă-ndeamnă: “Înfige plugul bine,
Înfige fierul, câine! Adânc... adânc de tot!”
Înfig, sărac de mine, dar vezi... atât cât pot!

VOIEVODUL NENOROC

Înfige-n el cuțitul și-apoi să strigi: “Înfige,
Înfige fierul, câine. Adânc”... N-o să mai strige!...

(Al treilea țaran iese.)

AL PATRULEA ȚĂRAN

Al meu mă ține iarna în frig... De-i cer un lemn,
Îmi strigă: “La pădure!”

VOIEVODUL NENOROC

Pe tine te îndemn...

AL PATRULEA TARAN

La ce?

VOIEVODUL NENOROC

Aprinde-i casa, și-atunci să vezi căldură!

AL CINCILEA ȚĂRAN

(pe când iese al patrulea)

Dar eu că n-am nimica? Eu ce să fac?

VOIEVODUL NENOROC

Tu fură!

CEILALȚI

Nici noi n-avem nimica!...

VOIEVODUL NENOROC

Furați, furați și voi,
Furați cu toți! Aprindeți palatele semețe,
Ucideți fără milă, și-atuncea or să-nvețe
Că cei ce stau în umbră bătute de nenoroc,
De n-au un pic de soare, își fac ei singuri foc!
Furați, furați! Pătrundeți în casele bogate,
Dați drumul la zăgazuri, și apele-nspumate
Să cadă și să-nece pământu-n calea lor...
E ceasul când vorbește oțelul de topor...
E ceasul răzbunării.

UN ȚĂRAN

Așa e!

ALT ȚĂRAN

Vrem topoare...

ALTUL

Și furci!

ALTUL

Și coase!

TOȚI

Coase!

UN ȚĂRAN

Ce mândră sărbătoare!

VOIEVODUL NENOROC

Ucideți oameni, vite, ucideți tot!...

ȚĂRANII

Da! Da!

VOIEVODUL NENOROC

Aprindeți tot în cale...

ȚĂRANII

(ieșind amenințători)

Apriridem tot...

VOIEVODUL NENOROC

Așa!

Așa, copii!...

(Țăranilor:)

Ce brațe, ce minți înflăcărate...

Ce inimi oțelite!...

DRACUL

Cuvântul tău, argate,
A fost ca o scânteie și focul s-a aprins,
Și arde, și se nalță... Cuvântul tău a-nvins...

(Se-aud bătăi în poartă.)

VOIEVODUL NENOROC

Ascultă!...

(Tare.)

Cine-i? ... Intră!...

(Voie-Bună intră cu capul în jos temându-se. E zdrențăros.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Noroc și sănătate!

DRACUL

Noroc și voie-bună! De unde vii, fârtate?
Ia stai colea!... Ce veste?...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(așezându-se)

Nimic! Sunt obosit...

Aveți ceva? ... Mi-e foame...

(Dracul îi pune pe masă bucată de pâine și o oală de mâncare.)

DRACUL

Ei, ce-ai mai auzit

Prin lume?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mai nimica!... Vechi sunt toate!

DRACUL

Mi se pare —
Mă uit la păr, la straie — că vii din depărtare,
Și- acuma?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Plec spre țara lui Roșu-împărat...

DRACUL

Aha! Au prins fugarii? Ce știi? I-au spânzurat?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(tresărind cu teamă)

De ce fugari e vorba?... Eu nu știu... Noapte bună!
Eu n-am aflat nimica.

(Se duce să-și ia desagi.)

DRACUL

(Lui Nenoroc)

De ce nu vrea să spună?
Să știi, în aste treburi el nu-i străin deloc...

(Se apropie de Voie-Bună, cu opaițul în mână.)

VOIEVODUL NENOROC

(la lumină își recunoaște fratele)

Pe viața mea, străinul acesta...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(recunoscându-l, vesel)

Nenoroc!...

(Se îmbrățișează.)

VOIEVODUL NENOROC

Da, eu sunt, frate dragă!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(arătând pe diavol)

Ferește-te!...

VOIEVODUL NENOROC

Nu-ți pese!...

El știe tot... Hangiul acesta mă-nțelese
Și-mi dete tot. E darnic!... Încrede-te în el!
E frate-meu, crâșmare... Tu nu știai?..

DRACUL

Defel!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(lui Nenoroc)

Ai dus necazuri multe?

VOIEVODUL NENOROC

O, da!

VOIEVODUL VOIE BUNĂ

Și eu ca tine!

Dar n-am rodit nici lacrimi, nici sânge, nici suspine...

Ci fruntea mea de-a pururi spre cer s-a înălțat;
Din voia lui sunt toate — să fie lăudat!
Am dus o viață aspră, cuminte și plecată,
Dar Domnul îmi trimite cereasca lui răsplată...

VOIEVODUL NENOROC

Răsplată? Ce răsplată?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ți-aduc frumoase vești...

VOIEVODUL NENOROC

Mai repede... Sunt dornic... Ce veste?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu ghicești?

Bătrânul nostru paznic cutreieră pământul,
Adună oști întruna și repede, ca vântul,
Aleargă spre cetatea lui Roșu-împărat
În care tot norodul acum s-a răsculat
Cerând domnia veche, cerând pe Voie-Bună...
Curtenii, într-un cuget, din patru părți s-adună;
Și nu mai vor domnia vrăjmașului!... De-acum,
Sfârșită-i suferința!... Un drum mai am, un drum,
Și mâine, când pe turnuri va trece mândrul soare,
Vedea-va tot pământul o mândră sărbătoare:
Pe tronul țării noastre voi fi încununat...
Arhanghelul dreptății să fie lăudat!...

DRACUL

Pe omul bun din fire și Dracul îl ajută!

VOIEVODUL NENOROC

Ai spus ceva, crâșmare?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mireasa mea pierdută,
Logodnica visată — va fi soția mea!
La curtea-mpărătească m-așteaptă...

DRACUL

Vom vedea!
Dar pân-atunci, odihă.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Așa e!... Ai dreptate!...

DRACUL

Tu culcă-te acolo. Iar tu, aici!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(întinzându-se pe o laviță-n fund)

O, frate,
Mai am atâtea lucruri... dar când ne-om deștepta
Ți-oi spune. Noapte bună! Adorm în paza ta!

(Se învelește într-o velință și adoarme. Nenoroc nu poate să doarmă și rămâne gânditor pe lavița din față pe care se culcase. La spatele său, Dracul.)

DRACUL

(rar, fără ca Nenoroc să întoarcă capul)

Nu poți să dormi. În pieptu-ți se zbate o dorință,
Te simți în pragul vieții, și-o singură ființă

Te-mpiedică — așa e? Stăpân pe-mpărății
Ai fi, dar ai în cale un om!

VOIEVODUL NENOROC

De unde știi?

De unde știi? Mi-e frică!

DRACUL

Mai știi apoi că gândul

Te poartă către visul pe care ani de-a rândul

L-ai tors: să fii odată tu însuși împărat...

De n-ar fi el, chiar mâine ai fi încununat!...

VOIEVODUL NENOROC

Minți! Minți...

DRACUL

Nu mint! Așa e!

VOIEVODUL NENOROC

De unde știi, crâșmare?

DRACUL

Eu știu că vrei să-nlături pe fratele mai mare...

Ei bine, gândul ăsta să știi că nu e rău...

Eu nu te-ndemn; dar dacă așa fi în locul tău

Și numai lucrul ăsta mi-ar sta în cale mie,

Să fiu așa, deodată, stăpân pe-o-mpărăție,

De-aș fi ca tine, vere, eu n-aș mai pregeta...

Dar nu sunt eu. De-aceea te las... E treaba ta!

(După o pauză.)

Ar fi ușor cuțitul și-atâta. Cine știe?
În lipsa lui pe cine chema-vor la domnie?
Ai fi alesul mâine — iar nu un om sărac...
Dar, treaba ta, băiete!...

(Se culcă.)

VOIEVODUL NENOROC

(după ce a stat pe gânduri)

Ei bine, am s-o fac!

*(Scoate cuțitul de la cingătoare și cu pași hoțеști
se apropie de Voie-Bună.)*

ARHANGHELUL MIHAIL

(oprindu-i mâna în clipa când vrea să dea)

În lături!

VOIEVODUL NENOROC

(îngrozit, îngenunchează)

Îndurare!

ARHANGHELUL MIHAIL

Ce-ai vrut să faci, Caine?

Voi ai o pradă nouă?

VOIEVODUL NENOROC

Îndură-te de mine,

Mi-e mintea rătăcită!...

ARHANGHELUL MIHAIL

De-acuma s-a sfârșit!

Așteaptă-ți pedepsirea!...

VOIEVODUL NENOROC

Iertare!... Am greșit!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Nimica nu mai poate de-acuma să te-ajute.

În gura lui de flăcări te-așteaptă iadul — du-te!

VOIEVODUL NENOROC

Îndură-te!

ARHANGHELUL MIHAIL

Zadarnic! Să nu te rogi de-acum!

VOIEVODUL NENOROC

Tot sângele mi-e flăcări!...

ARHANGHELUL MIHAIL

Și inima ți-e scrum!...

Să nu te mai ajungă lumina sfintei zile!

Te cheamă iadul — du-te!...

(Lui Voie-Bună:)

Trezește-te, copile!

(Arhanghelul piere. Voie-Bună se scoală speriat.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Ce vis grozav! Mi-e frică! Oh, cum m-am frământat
În somn!... Dar nu-i nimica... Vedenii... Am visat...
Mă duc... În hanul ăsta sunt lucruri necurate...

VOIEVODUL NENOROC

(rece)

Te du cu bine...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(luându-i mâna și privindu-l lung)

Vino și tu, iubite frate...

La marea sărbătoare aș vrea să fii și tu...

Nu plec de-aicea singur... Te iau cu mine...

VOIEVODUL NENOROC

Nu!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

De ce? De ce? Răspunde-mi!...

VOIEVODUL NENOROC

Rămân aici mai bine

Decât să stau acolo, în umbră, lângă tine...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Întoarce-te! Voi face ca-n dreapta mea să fii

Pe tronul țării...

VOIEVODUL NENOROC

Nu vreau!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

De ce nu vrei să vii?

VOIEVODUL NENOROC

E trist să pleci în lume cu pieptul înainte,
Semeț, cu ochiul ager, cu flăcări în cuvinte;
E trist să pleci ca mine — și-apoi să vii învins...
De ce să cadă brațul pe care l-am întins?...
Aripa mea întinsă, de ce, de ce să cadă?
Nu vreau! Rămân aicea!... Atât cât am o spadă
Și-un braț, înfrunt pământul... Mă lupt necontenit!
De-o fi să vin — veni-voi cu visul împlinit!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mă plec voinței tale... Mă duc! Dacă vreodată
Vei fi ajuns acolo, la culmea ta visată...
Sau dacă întâmplarea va face să n-ajungi,
Ascultă-mi rugămintea de frate și s-alungi
Mândria ta deșartă: întoarce-te acasă!
Sunt fratele mai mare și grija ta m-apasă!
Acolo, în palatul în care-am înflorit
Ca două flori pe-o creangă, și-am râs, și ne-am iubit,
Acolo, unde-odată am tors atâtea vise,
Te-aștept, iubite frate, cu brațele deschise!...

(Se îmbrățișează.)

Mă duc. Rămâi cu bine! E ceasul să te las...

VOIEVODUL NENOROC

Te du cu bine, frate...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Copile, bun rămas!...

(Iese.)

VOIEVODUL NENOROC

(întorcându-se)

Și eu, și eu, mișelul, voiam... O, ce rușine!...
Ce mlaștini port în suflet!...

(Privind spre ușă.)

Te du, te du cu bine,
Și-n calea ta-nflorească grădini de trandafiri!
Atâta bunătate, și-atât păcat!...

DRACUL

(ridicându-se pe jumătate)

Te miri?

E bun fiindcă pleacă, fiindcă e mai mare,
Fiindcă are tronul!... Și el ar fi în stare
Să facă lucruri de-astea când n-ar avea nimic...
Hai, lasă remușcarea și culcă-te. Eu pic
De somn...

VOIEVODUL NENOROC

S-adorm acuma muncit de remușcare?
Când văd ce păcătoasă mi-e firea, și ce mare,
Ce sfânt e cellalt?

DRACUL

Lasă... Hai, culcă-te...

*(Se întinde pe laviță. Nenoroc rămâne gânditor.
Afară se aud urlete de oameni.)*

VOIEVODUL NENOROC

Auzi?

DRACUL

Începe răzvrătirea. Va fi frumos!...

VOIEVODUL NENOROC

Ce cruzi,
Ce cruzi am fost, crâșmare? Noi, noi le-am dat îndemnul!

DRACUL

O, nu! Eu nu m-amestec. Nu eu făcut-am semnul,
Ci tu!... Eu stau deoparte!... Orice s-ar întâmpla
Să nu arunci pe mine, să știi!... E vina ta!...

*(Zgomotele cresc, câțiva țărani intră-n han, răsucind
furcile și topoarele.)*

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

(năvălind în scenă, sălbatic)

Mai dă rachiu, crâșmare!... Prăpădul se întinde;
În fiecare clipă un alt conac s-aprinde...
Un alt ciocoi se duce!... Crâșmare, dă rachiu!...

VOIEVODUL NENOROC

(uitându-se pe ușa hanului)

Pământul e în flăcări și ceru-i purpuriu!

AL DOILEA ȚĂRAN

(ca și primul, e aproape nebun)

Rachiu!... Rachiu, crâșmare!... S-arată răzburarea!
Să vadă toți de-acuma ce face împilarea!...

DRACUL

Așa!

VOIEVODUL NENOROC

Zi... merge bine!

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Să știi!

VOIEVODUL NENOROC

Tu ce-ai făcut?

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Abia plecai de-acasă și ochii mi-au căzut
Pe-o casă boierească. Mă uit. Părea pustie.
Dau foc. Ardea, măi vere, ca soarele-n chindie...
Trei plopi avea la poartă.

VOIEVODUL NENOROC

Trei plopi?

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Da! Și-i văzui...

VOIEVODUL NENOROC

(întrerupând)

Dar bine, casa-aceea era a mea!...

DRACUL

A lui!...

A lui era, săracul!...

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

Cum?

VOIEVODUL NENOROC

Casa ce mi-o dete
Pe munca mea, hangiul...

DRACUL

(celui de-al doilea țăran)

Tu ce-ai făcut, băiete?

AL DOILEA ȚĂRAN

Treceam pe lângă focul de care spune el
Și văd o turmă. Doamne, ce vite! Prind un miel
Și zvâr! cu el în flăcări... Mai prind și o mioară
Și zvâr! cu ea în flăcări ușor... era ușoară!
Mai prind apoi o capră, dar vezi, era cam grea...
S-o spintec, zic. Cu pumnul am scos apoi din ea
Un ied, și măruntaie, și tot — le-am scos afară!...

VOIEVODUL NENOROC

O, ce cumplit e omul când vrea să fie fiară!

AL DOILEA ȚĂRAN

Omor apoi ciobanul, un moș...

VOIEVODUL NENOROC

(întrerupând)

Să nu mai spui!...
Ciobanul meu!... Și turma era a mea!...

DRACUL

A lui!

A lui era, săracul!...

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e viața sfărâmată!

ÎNTÂIUL ȚĂRAN

De, ce să-i faci! Așa e!...

AL DOILEA ȚĂRAN

Se-ntâmplă câteodată...

(Ies amândoi.)

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e viața prăpădită... M-am dus. S-a isprăvit!
Păcatelor trecute pedeapsa le-a venit!...

VESTE-REA

(intră repede; lui Nenoroc)

Îți arde casa-n flăcări, iar turma ta bogată
S-a dus în foc! Averea-ți de-acum e pulberată!...

VOIEVODUL NENOROC

Prietene, ascultă să-ți dau și eu un sfat...
Când ai vreo veste bună de dat cuiva, în sat,
Tu du-te și o spune, că faci o bucurie...
Dar dacă vestea asta se-ntâmplă ca să fie
O moarte... o rușine... o boală... sau un foc,
De vrei să n-ajungi cobe, să n-o mai spui deloc!
Te-ntreabă vreunul? Fă-te “n-aude și n-a-vede”,
Căci cel ce află răul prin gura ta — te crede
Pe tine vinovatul! Ascultă ruga mea:
În nici o-mprejurare să nu duci vestea rea!

(Țăranul iese.)

DRACUL

De ce-i spui toate astea?

VOIEVODUL NENOROC

Știu eu?... mi-e plin paharul.
Mi-e mintea rătăcită... Doar tu-mi cunoști amarul.
În gândurile mele cu tine doar mă-mpac...
Mă simt la o răscruce — și nu știu ce să fac!
Un sfat! E-ntâia oară când simt că o povață,
Oricare-ar fi... oricare... te mângâie și-nvață,
Mi-ar fi, în aste clipe, scăparea! Dă-mi un sfat,
Un sfat, un sfat!

DRACUL

Oricare?

VOIEVODUL NENOROC

Oricare, și-am scăpat!
Pământul se-nvârtește... Tu-mi pari un sfânt, crâșmare,
Cuvântul tău acuma e dulce alinare.
Un sfat...

DRACUL

Făgăduiește-mi că orice am să-ți spun
Vei face!...

VOIEVODUL NENOROC

Iată — mâna! Vorbește... mă supun...
Mi-e dor de-un sfat, și-acela ți-l cer acuma ție;
O, tu ce-mparți cuvântul în clipe de beție!

DRACUL

Îmi ceri un sfat — urmează-l! Doar sfatul necerut,
Acela doar se calcă!...

VOIEVODUL NENOROC

Te ascult... mă simt pierdut...
Povața ta, crâșmare, ți-o cer
(îngenunchează)
ca-n rugăciune.

DRACUL

Vei face tot? Răspunde.

VOIEVODUL NENOROC

Ascult tot ce-mi vei spune.
Vorbește!

DRACUL

Să te spânzuri!
(Voievodul Nenoroc se ridică speriat.)
Da! Da! Să-ți legi de gât
Un ștreang, și scapi de toate!...

VOIEVODUL NENOROC

(amar)

Atâta tot?

DRACUL

Atât!

VOIEVODUL NENOROC

Ei bine, nu, Satano, aceasta n-o voi face!

(Se repede la diavol.)

Te știi... te știi acuma!...

DRACUL

Cum?

VOIEVODUL NENOROC

Nu te mai preface,

Satano!

DRACUL

(descoperindu-se)

Da, sunt Dracul; și astăzi, ca și ieri,
Îți sunt mereu în cale. Sunt cel ce dă plăceri
Oricând, oricui le cere. Dar vreau în schimb răsplată.
Răsplata ta e ștreangul. O viață zbuciumată —
Așa mi se plătește!

VOIEVODUL NENOROC

Nu vreau, nu vreau să mor!

Afară! Piei, Satano!...

DRACUL

Zadarnic!

VOIEVODUL NENOROC

Ajutor!

DRACUL

Zadarnic strigi!

(Scena se umple de lumină roșie.)

VOIEVODUL NENOROC

Mi-e frică! văd flăcări! Îndurare!...

DRACUL

Să nu te miști de-aicea! De-acum te țin în gheare.
O veche datorie — e ceasul să mi-o dai!

VOIEVODUL NENOROC

Îndură-te de mine, Arhanghele Mihai!
Coboară înc-o dată! Îndură-te de mine!
Dă-mi pacea ta... lumina... dă-mi zările senine.
Voi fi, de-acum, Stăpâne, copilul tău supus!

DRACUL

Fă-ți cruce! Ai dreptate! Ridică-ți ochii-n sus!...
De ce nu chemi pe înger în clipa de ispită
Când Dracul te îmbie cu viața înflorită?
De ce doar la nevoie să chemi pe Dumnezeu?

VOIEVODUL NENOROC

(cu ochii în sus)

Îndură-te, Stăpâne!

DRACUL

De-acuma, ești al meu!
E ceasul răfuielii... Ți-am dat tot ce-ai voit.
Dă-mi viața ta!

VOIEVODUL NENOROC

Ucide! Mi-e pieptul dezvelit!

DRACUL

Era ușor aceasta de mult! Dar vreau prin tine
Să mori! Fă-ți seama singur...

VOIEVODUL NENOROC

De ce?

DRACUL

Mi se cuvine!
Ți-am dat atâtea lucruri, e ceasul să-mi plătești!

VOIEVODUL NENOROC

Nu! Nu vreau! Nu vreau!

DRACUL

Așa? Te-mpotrivești?
Ei bine, nu!... Te prinse prea repede uitarea...
Femeile frumoase, beția, desfătarea,
Și vorbele-nflorite, lumina și cântarea,
Și vinul roșu, negru, în cupe de cleștar —
Erau frumoase toate! Și cum mințeau! Ce dar
De-a spune lucruri nouă din țări închipuite!
Să vezi priviri uitate și fețe-nmărmurite,
Și cântece, și dansuri jucate-n cinstea ta...
Ei bine, toate-acestea eu nu le voi uita!...
Ți-am dat de toate: aur, femeie și minciună,
Și spadei tale dat-am plăcerea să răpună;
Ți-am dat beția vieții oricând și orișicum,
Ți-am dat destul! E ceasul!... Dă-mi sufletul acum!

Credeai că toată viața va fi o sărbătoare?
Credeai că totdeauna va fi învingătoare
Frumoasa mână albă cu care ai lovit?
O, nu, o, nu! Sfârșitul sosește totdeauna...
A vieții culme verde își țârmură minciuna...
Prăpastia te-așteaptă... un pas... mai ai un pas...
Alege-ți ștreangul... ștreangul... atât ți-a mai rămas!

VOIEVODUL NENOROC

Dar nu mi-ai dat nimica. Abia de-au fost gustate
Bucatele întinse... plăcerile-mbiate...
A fost o cină mare, dar n-am plecat sătul;
Mi-ai dat să gust și-atâta!

DRACUL

Și-atâta e destul!
Tot ce-ai gustat înseamnă c-a fost al tău. Palatul,
Grădinile pe care le-arată-n drum bogatul
Le vezi și tu ca dânsul... De ce sunt ale lui
Când ele-mpart miresme în calea orișicui?

VOIEVODUL NENOROC

Te știi...te știi! În vorbe ești meșter, Necurate!
Prin gura ta dibace ne par adevărate
Minciunile grozave! De-aș ști c-ai fost cinstit,
Ți-aș spune: socoteala ce-aveam s-a răfuit;
Mi-ai dat beția vieții — îți dau și eu răsplata!
Ia-mi sufletul acuma!... Dar cel care-nșelat-a
Ca tine, să rămână și dânsul înșelat!...
Nu vreau să știu de tine; nu vreau!

DRACUL

Adevărat?

VOIEVODUL NENOROC

Ai spus tu singur: leul să fie leu. Ei bine,
Satana e Satana!

DRACUL

Dar asta cum mai vine:
Satana e Satana? Un lucru nou ai spus?
Eu sunt lumina care, urcând de jos în sus,
Aduce răzvrătirea...

VOIEVODUL NENOROC

Nu, nu ești răzvrătirea...
Lumina care crește din negură, gândirea,
Avântul către vârfuri scâldate-n zori de zi!...
Nimic din toate astea... Ești diavolul...

DRACUL

Ei, și?

VOIEVODUL NENOROC

Și diavolul înseamnă ispita și urgia,
Minciuna, înșelarea și prefăcătoria,
Bârfeala, umilința, îndemnul la păcat,
Cuvântul ce se calcă — ești iadul blestemat.
Ești ura și surâsul ce-n taină se-mpreună,
Ești glasul neputinței, ce urcă pân' la lună!...
Sunt hoți care-n necinste rămân cinstiți, dar tu,
Tu nu ții învoiala păcatului, nu, nu!
Am stat prea mult de vorbă...

DRACUL

Dar uiți că desfătarea
Atâtor ceasuri...

VOIEVODUL NENOROC

Câine! Mi-ai dat și remușcarea;
N-ajunge prețul ăsta?

DRACUL

Cu roade și cu vin
Ți-am stins plăcuta sete...

VOIEVODUL NENOROC

Apoi mi-ai dat venin...

DRACUL

Cu feți-frumoși și zâne la masă-mbelșugată
Ai stat!...

VOIEVODUL NENOROC

Dar pâinea tare cu praf amestecată?...

DRACUL

Pe puf și pe mătase adesea te-am culcat!

VOIEVODUL NENOROC

Adesea niște paie și-o piatră-mi fură pat!...

DRACUL

Veșminte de mătase ți-am dat odinioară!

VOIEVODUL NENOROC

Dar nu mi-ai dat și zdrențe apoi?

DRACUL

Nu, o comoară
Ți-am dat! Adu-ți aminte, comori peste comori!

VOIEVODUL NENOROC

N-am fost silit în urmă să cer la cerșetori?
Dar cine, cine poate cu tine să vorbească?...
Rânjești întotdeauna o vorbă-nțelepțească...
Dreptatea e cu tine atuncea când vorbești!
Dar faptele te-arată ce câine rău îmi ești!

DRACUL

Ai vrut să faci răscoală, și eu ți-am dat cuvântul!

VOIEVODUL NENOROC

Averea mea în flăcări și-acum o bate vântul!

DRACUL

Ți-am dat destul — ajunge!

VOIEVODUL NENOROC

Mi-ai dat și remușcări!...
Privește-le, privește cum vin din depărtări
În stoluri roșii, negre!

(Scena se umple de lumină roșie care izbucnește din toate părțile.)

Privește-le, crâșmare,
Privește-le, Satano!

DRACUL

Așa! Te țin în gheare!
Ha, ha! Hai! Ștreangul! Ștreangul!

VOIEVODUL NENOROC

(își face cruce)

Mă-nchin, Satano, piei!
Cântați, cântați, arhangheli!

DRACUL

Să cânte dacă vrei!

(În culise latră câini, miorlăie pisici, țipă bufnițe și cântă cocoși.)

Cântați, cântați, arhangheli, aproape, mai aproape...
Să cânte cucuveaua! În flăcări să-l îngroape!
Pisicile să țipe! Cocoșilor, cântați!
Cântați, cântați, arhangheli; voi, câinilor, lătrați!...

(Deodată toate tac. Nenoroc rămâne cu ochii țintă, și, ca un ecou, își aduce aminte vorbele tatălui său.)

VOIEVODUL NENOROC

“Cânta cocoșul negru și rele ursitoare
În jurul tău, la leagăn, danțau, danțau ușoare,
Ținându-se de mână cu degete subțiri,
Ursindu-ți toată viața cu rele prevestiri!”

(De departe se aude corul îngerilor.)

CORUL ÎNGERILOR

Zadarnică răsună
A harfelor strună,
Iertarea-i un vis,
Nădejdea e moartă
Și-a raiului poartă
De-a pururi s-a-nchis!

VOIEVODUL NENOROC

Dar ce s-aude acolo?... Sunt îngerii... departe...
Privirile sunt plânse și harfele sunt sparte...
Abia o fâlfâire... un zbor grabit pe sus...
S-a stins, s-a stins lumina, iar îngerii s-au dus...
S-au dus de-a pururi...

*(Zgomotele încep iar, lumina nouă izbucnește, zidul
hanului piere și în fund se vede iadul cu oameni
spânzurați și munciți de diavoli.)*

DRACUL

Ștreangul!

VOIEVODUL NENOROC

Satano, la o parte!

În lături!

AL DOILEA DRAG

Ștreangul! Ștreangul!

VOIEVODUL NENOROC

(aiurând)

Și harfele sunt sparte...
Pe cine văd acolo? E Verde-împărat!...
O, tată!

DRACUL

Ștreangul! Ștreangul!

VOIEVODUL NENOROC

Cocoșul mi-a cântat
Și harfele sunt sparte... Și îngerul se duce...

DRACUL

(pe când ceilalți fac horă împrejurul lui Nenoroc)

Eu sunt cocoșul negru ce cântă la răscruce!
Al meu ai fost din leagăn și-acum te stăpânesc,
Eu sunt cocoșul negru! Ha! Ha!

VOIEVODUL NENOROC

Înnebunesc!

(Cade.)

C o r t i n a

ACTUL VI

O piață în cetatea lui Roșu-împărat. În față e palatul din care se văd, la stânga, numai treptele mărginite de un zid de piatră. Trei spânzurători, în fund, la stânga, pe o stâncă, deasupra mării, sub care stă călăul ațipit. Din dreapta intră Paznicul cel bătrân însoțit de Voie-Bună. Amândoi au bărbile lungi, sunt îmbrăcați în zdrențe. Zori de zi.

PAZNICUL BĂTRÂN

Și iată-ne acasă!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Cum tremur!

PAZNICUL BĂTRÂN

Sst! Tăcere!

Ascunde-ți bine fața, căci umbra nopții piere
Și poate ne-or cunoaște sub strai de cerșetori...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Presimt izbânda noastră în roșiile zori!

CĂLĂUL

(trezindu-se)

Aud un glas.

(Tare.)

Străine, oprește-te din căle,
Întoarce-o clipă gândul din visurile tale
Și spune-mi dacă noaptea mai stăruie sau nu...
Sunt orb!...

PAZNICUL BĂTRÂN

(lui Voie-Bună)

Călăul!

CĂLĂUL

Spune: e noapte, ori trecu?

PAZNICUL BĂTRÂN

Trecut-a noaptea. Cerul întreg se limpezește,
Iar marea simte ziua, căci freamătu-i descrește
Și-adoarme obosită de-atâtea zbuciumări...
Corăbii cresc departe, pe largu-ntinsei mări.

*(Dinspre dreapta trec umbrele celor șapte purtători de
facle, stinse acum.)*

Se-ntorc luminătorii cu faclele sfârșite...

CĂLĂUL

Și numai eu, sărmanul, cu pleoapele lipite
Mai stau acum de veghe sub trei spânzurători.

PAZNICUL BĂTRÂN

(făcând un semn lui Voie-Bună)

Aștepți ceva? Pe cine?

CĂLĂUL

Un paznic, doi feciori,
Fugarii ce scăpară din temnița adâncă...
Aștept de luni de zile, aștept și mâine încă,
Și-apoi mă spânzur singur!

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce?

CĂLĂUL

În lipsa lor,
În locul lor, eu spânzur trei oameni din popor...

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce să spânzuri oameni?

CĂLĂUL

Stăpânul poruncește...
Aleargă oastea țării — fugarii nu-i găsește,
Și cei ce vin cu vestea că tot nu s-au găsit
Îi spânzură, de ciudă, pe ei!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, e cumplit!...

CĂLĂUL

Și-acum, mulțimea crede că eu sunt vinovatul;
Nu știe că, de spânzur, ascult pe împăratul!

PAZNICUL BĂTRÂN

De ce ai meșteșugul acesta trist și rău?
Pari om de omenie — de ce să fii călău?
De nu mă-nșală ochii, te tragi din viță mare...

CĂLĂUL

Cerusem astă slujbă crezând-o ca oricare;
Ca toți slujbașii țării, nu vream să fac nimic...
Dar, vai, venit-a vremea ca viața s-o ridic
La zeci și zeci de oameni. De când domnește-n țară
Un vodă nou, mai roșu, mai aprig ca o fiară,
Omor mereu. Pe ochii-mi s-a pus o pânză grea.
Din tot ce mă-nconjoară nimic nu pot vedea
Afară de cumplita, de zilnica mea pradă...
Zadarnic mai încercă privirea mea să vadă...
Din somnul ei, de-acuma nimic n-o va trezi:
Nici marea ce se scaldă în roșii zori de zi,
Nici razele de aur din ceasul înnoptării,
Nici stolul de cocoare ce trec în largul zării,
Nici pânza de corăbii ce vin, și trec, și pier,
Nici hainele de preot, și nici albastrul cer!...

(Se aud murmure de glasuri și trâmbițe.)

Dar trâmbițele cântă, norodul se adună;
Se scoală împăratul și vine. Ce furtună

Va fi când o să afle că tot nu s-au găsit
Fugarii!...

(Mulțimea intră prin dreapta.)

UN OM DIN MULȚIME

Ce s-aude?

CĂLĂUL

Nimica.

UN OM DIN MULȚIME

N-au venit?

Călăule, ascultă, vrem pradă-mpărătească!
Să spânzuri împăratul — de nu pot să-i găsească!
Noi nu mai vrem să piară ai noștri spânzurați!

AL DOILEA OM

Mai dați-ne odată și sânge de-mpărați!

(Trâmbițele cântă. Roș-împărat intră din stânga. Mulțimea tace.)

ROȘ-ÎMPĂRAT

(către mulțime)

De ce nu-mi dați fugarii? Nici somnul nu s-agață
De mine! Vreau fugarii! Să-i văd! Cumplita viață
Ce-o duc de când scăpară — eu n-o mai pot răbda!
Călăule, ce veste?

CĂLĂUL

Nimic, măria-ta!

(Intră trei soldați.)

ÎNȚĂIUL SOLDAT

Măria-ta, nimica!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Vorbiți; s-aud. Cuvântul
Acesta vă e soarta!

ÎNȚĂIUL SOLDAT

Umblarăm tot pământul,
Dar nu le-am dat de urmă! Îndură-te de noi!

ROȘ-ÎMPĂRAT

(lovindu-l cu pumnii)

Mișei!... Nemernici! Leneși! Amar și vai de voi!

(Tare.)

Să-i spânzure! Acuma! Să-i văd jucând la soare.

(Călăului:)

Cu capu-n jos să-i spânzuri! Hai, leagă-i de picioare!

Și mâine de-or să vină alți trei cu vestea rea

Acelora să le-află o moarte mult mai grea!

Să tremure pământul... să tremure de mine...

Oștire e aceasta? Rușine ei, rușine!...

De-un an întreg nu poate să prindă trei fugari!

V-arăt, v-arăt eu vouă! A, țară de tâlhari,

Ți-arăt eu ție! Lasă! Ți-arăt, ți-arăt eu ție!

(Iese furios pe unde a venit.)

UN OM DIN MULȚIME

În trăsnet se preface cumplita lui mâine!

Ce soartă ne așteaptă, de-acum, ce chinuri noi?

AL DOILEA OM

A spus așa: “Rușine!”...“Amar și vai de voi!”

PAZNICUL BĂTRÂN

(ieșind din mulțime)

Nu credeți că-mpăratul cu gluma se întrece?
Se duc copiii țării pe rând, și el petrece?
Dar unde vom ajunge murind tot câte trei?
Și câtă vreme încă răbda-vom, dragii mei?
În goana după prada cu care se hrănește,
De treburile țării el nu se îngrijește,
Și țara noastră pierе, căci n-are împărat...

MULȚIMEA

Așa e!

PAZNICUL BĂTRÂN

Buni prieteni, ce vremi am apucat!
Aveam un domn puternic și drept, pe vodă Verde;
Știa să pedepsească, știa și să dezmierde...
Dar, vai, veni vrăjmașul cumplit și l-a ucis,
În temniță adâncă urmașii i-a trimis,
Și țara toată plânse cu dânsii împreună!

UN SUPUS

Păcat că nu trăiește voinicul Voie-Bună!

PAZNICUL BĂTRÂN

Ei bine, voievodul pe care l-ați dorit —
Trăiește!...

UN GLAS

Unde-i?

PAZNICUL BĂTRÂN

(arătând pe Voie-Bună)

Iată-l! Acesta-i! N-a murit!
Acesta-i împăratul! Priviți-l înc-o dată!...
Durerea se răfrânge pe fața lui brăzdată
Și lacrimile multe obrazul i-au săpat...
Acesta e feciorul lui Verde-împărat!...
Acesta e copilul pe care, altădată,
Noi toți îl cunoscurăm cu fața-mbujorată,
Trecând pe cal mai mândru ca soarele în zori...
În calea lui, pe vremuri, zvârlit-ați voi cu flori...
Priviți-l înc-o dată — acesta e urmașul
Acelui neam de fală pe care ucigașul
Voia să-l nimicească târându-l în noroi!
De n-ar fi fost dreptate în ceruri, pentru noi,
De n-ar fi fost un înger să-l ia, să-l ocrotească,
Copilul fără seamăn, de viță-mpărătească,
Voinicul Voie-Bună era pământ!

UN OM DIN MULȚIME

Pământ

Să fie toți mișei!

PAZNICUL BĂTRÂN

Dar, vai, mișei sânt
Și-acum în sfatul țării, în fruntea ei!

MULȚIMEA

Să piară!
Să piară toți! Să piară! Afară toți, afară!...

PAZNICUL BĂTRÂN

Așa... așa... prieteni! Norodul credincios
Nu-i câine ce se pleacă de dorul unui os!
În glasul vostru geme acum întreaga țară,
Norodul care piere când trebuie să piară,
Dar care face totul când vrea... Strigați mereu,
Caci glasul vostru suie măreț la Dumnezeu!

MULȚIMEA

Trăiască Voie-Bună!... Trăiască voievodul!
Trăiască împăratul! Pe el îl vrea norodul!

PAZNICUL BĂTRÂN

Strigați în tot orașul că noul împărat
Din neamul vechi al țării va fi încununat!

MULȚIMEA

(risipindu-se în cete)

Trăiască împăratul! Trăiască Voie-Bună!

PAZNICUL BĂTRÂN

Cununa ta, stăpâne, acuma se răzbună,
Și pulberea străbună în somn a tresărit,
Și chipurile sfinte din cadre au zâmbit!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Mi-e inima cuprinsă de-o mare bucurie,
Și totuși simt că teama ce-n suflet întârzie
Nu vrea să plece...

PAZNICUL BĂTRÂN

Teama ce-n sufletu-ți șopti
E numai îndoiala că nu vom izbândi!

Nu-ți pese de izbândă, căci ea va fi frumoasă!
Întreaga oaste-a țării ne este credincioasă,
Iar paznicii sunt gata la cel dintâi cuvânt
Să-ți dea în mână capul vrăjmașului înfrânt!

(Se aud zgomote.)

Ascultă, e mulțimea ce vine! O furtună!

(Poporul năvălește în scenă.)

MULȚIMEA

Trăiască împăratul! Trăiască Voie-Bună!

ROȘ-ÎMPĂRAT

(aleargă din dreapta, însoțit de patru ostași)

Ce-s urletele-acestea? Ce vreți, supușii mei?

UN OM DIN MULȚIME

Noi vrem să-nvingă legea: să piară cei mișei!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Și ce mișei să piară?

UN OM DIN MULȚIME

Acei ce stau în frunte
Și-ascultă, fără milă, îndemnurile crunte
Ce fac supușii țării să moară câte trei!

ROȘ-ÎMPĂRAT

Atunci îmi cereți moartea și mie!

UN OM DIN MULȚIME

Dacă vrei
Și crezi c-am spus aceasta — să piei și tu!

MULȚIMEA

Să piară!

ROȘ-ÎMPĂRAT

(lovind pe omul din mulțime)

Îmi spui aceasta mie? Înfrunți stăpânul, fiară!?

PAZNICUL BĂTRÂN

(oprindu-i mâna)

Să nu lovești! În lături! Norodu-i răzvrătit.
Supune-te, caci ceasul dreptății a sosit.

(Mulțimea îi inconjoară.)

ROȘ-ÎMPĂRAT

Soldații mei!...

(Oștenii nu se mișcă.)

PAZNICUL BĂTRÂN

Zadarnic! Cetatea e luată,
Oștirea e a noastră!... E ceasul de răsplată...
E rândul meu acuma să strig: legați-l!

(Roș-împărat se-mpotrivește.)

ROȘ-ÎMPĂRAT

Cum?

PAZNICUL BĂTRÂN

Soldați, îngenuncheați-l!

(Soldații îngenunchează pe Roș-împărat.)

Dă-mi sabia!
(*Îi scoate sabia.*)

Și-acum

Călăul să purceadă cu el la închisoare,
Să vadă înc-o dată cum trece sfântul soare
Pe cer, și-apoi în lanțuri să stea întreaga zi
Privind spânzurătoarea în care va muri!

(*Călăul și oștenii duc pe Roș-împărat.*)

Iar cei ce-au fost cu dânsul în clipa când sosit-a
La noi — și ei să piară! Să vadă că ispita
De-a fi plecați îndată oricărui venetic
Le dă răsplata morții când nu le dă nimic!
Iar noi, supușii țării, cuprinși de veselie,
Prin cântece și jocuri vom face să se știe
Că țara noastră scumpă de-a pururi a scăpat!
Trăiască Voie-Bună, slăvitul împărat!
Să afle-ntreaga țară mareața sărbătoare...

(*Fanfare; prin fund, trec oștirile lui Voie-Bună.*)

Veniți, veniți întruna, oștiri învingătoare,
Vulturi, și zimbri falnici, și zmei, și paralei,
În șiruri nesfârșite — veniți, oștenii mei!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(*în fața la intrarea palatului, îngenunchează*)

Slăvită fii de-a pururi, o, pronie cerească!
Vai, gura mea nu află cuvânt să-ți mulțumească!

UN SFETNIC

(*împăratului Voie-Bună*)

Și-acuma, când ursita cerească s-a-mplinit,
Îți dăm, mărite doamne, un dar neprețuit:

Îți dăm pe Miralena, soția ta visată...
Coboară-te, domniță!

(Mira coboară gătită bogat.)

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, clipă minunată!
De-atât amar de vreme te-aștept, stăpâna mea!...

MIRA MIRALENA

Stăpânul meu, te caut de mult în lumea rea!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Atâta bucurie!

MIRA MIRALENA

Atâta fericire!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(pe gânduri)

De ce mă-ngrijorează o tristă presimțire?
Mi-e frică!...

MIRA MIRALENA

(îngrijorată)

Dar...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nimica! Nimica! S-a sfârșit!

MIRA MIRALENA

Și totuși stai pe gânduri...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Un gând nelămurit...

Vorbește-mi...

MIRA MIRALENA

Înainte aș vrea să-ți cer iertare!

VOIEVODUL VOIE-BUNA

Dar ce-am să-ți iert, domniță?

MIRA MIRALENA

Nebuna mea purtare

Din vremuri... Altădată visam zădărnicii!...

Dar astăzi, cumiņită de-a dreapta ta venii

Să-mpac pe veci această sărmană-mpărăție,

Să fiu pe veci, stăpâne, supusa ta soție...

Mă ierți?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

O, Miralena... Îți cer iertare eu,

Că doar o-mpărăție e tot avutul meu...

Aș vrea să-ți dau mai multe. Vrei tu întregul soare?

MIRA MIRALENA

(surâzând)

O, nu!... Să ierți pe-acea ce zac în închisoare!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Atât?

MIRA MIRALENA

Să ierți pe tata!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Pe Roșu-împărat?

Dar uiți că el ucis-a pe tata?...

MIRA MIRALENA

N-am uitat,

Dar vreau să uiți tu însuți trecutele păcate...

Și vreau să-ncepi domnia voios, cu bunătate.

E tatăl meu! Aibi milă! Ești bun, fii iertător!

De ce să-ncepi domnia ca el, printr-un omor?

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

E tatăl tău!...

(Tare.)

Ei bine, să lase închisoarea;

Cu el, în fruntea mesei, să-nceapă sărbătoarea!

(Încet.)

Mi-e frică! Adă mâna... să mergem în palat,

Mi-e frică...

(Tare.)

Dați-i drumul lui Roșu-împărat,

Poftiți-l la ospățul de nuntă... nuntă mare...

Să cânte trâmbiți! Vinul să curgă în pahare

Și cântecul să umple cuprinsu-ntregii firi,

Căci vreau să uit noianul de negre presimțiri.

(Cu mâna Mirei în mână el urcă treptele intrând în palat. Câteva clipe scena e goală. Se aud marșuri vesele. Veste-Rea, îmbrăcat în negru, posomorât, năvălește în scenă și bate de trei ori într-o placă de aramă atârnată la poarta palatului. Câțiva curteni ies din palat îngrijorați. Mulțimea începe să treacă iar prin fund.)

UN SFETNIC

Ce veste?

VESTE-REA

Dar ce-nseamnă atâta veselie,
Cântările acestea?

UN SFETNIC

Sărmanul! Nici nu știe
Ce mare bucurie e-n țară!

VESTE-REA

Ce să știi?
Ce veste-așa de mare?

UN CURTEAN

Că cel mai mare fiu
Din neamul vodă Verde cu cinste se-ncunună!
Hai, strigă: să trăiască!

VESTE-REA

Nu vreau! Ar fi minciună!
De ce să strig aceasta când alți voinici s-au stins!?

UN SFETNIC

Vorbești de împăratul pe care l-au învins?
Ți-e milă?

VESTE-REA

Nu de dânsul vorbesc!

UN CURTEAN

Atunci de cine?
Te văd cuprins de jale — de jalea cui, străine?

VESTE-REA

Vorbesc de cel mai tânăr, vorbesc de Nenoroc!
E mort!...

UN CURTEAN

E mort! Minciună!

(Își scoate sabia.)

Prin sabia și foc
Să treacă mincinosul... Acum, acum să piară!

VESTE-REA

Oprește-te, străine, și-ascultă. De-o să-ți pară
Povestea mea minciună, ucide-mă, de nu,
Această veste tristă să n-o duc eu, ci tu!
Prin gura ta, străine, să afle împăratul!

(Voie-Bună se ivește, dar rămâne în umbră.)

Eu vin din depărtare... departe mult. Din satul
În care voievodul era argat...

UN CURTEAN

Argat?

VESTE-REA

Da! Nimeni nu-l știuse că-i neam de împărat...
Era la noi. Deunăzi, prin vorbă-nflăcărată,
De ce, nu știu, îndeamnă mulțimea-ntărâtată

Să-nceapă răzvrătirea. Pamântul tot ardea,
Și duhul morții, negru, prin flacăra trecea...
Ardeau păduri, ogoare, bordeie și palate,
Pocneau sutimi de vite în flăcări aruncate,
Și el trecea în noapte cu pletele în vânt,
Cu mâinile spre ceruri și fără de cuvânt.
Trecea ca o nălucă, și mâinile întinse
Creșteau ca niște aripi spre zărilor aprinse...
Trecea ca o nălucă — îl văd, și-acuma nu-i:
Zbura. Părea că iadul fugea în urma lui.
“Oprește-te!... Ascultă!...” îi zic. El, iar, nainte.
Apoi se-opri deodată și-mi spuse: “Ține minte!
De-o fi să se găsească pe-aici un spânzurat,
Să spui: “A fost feciorul lui Verde-împărat!”

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

(ieșind din umbră, îngrozit)

Și-apoi?

VESTE-REA

Plecai în grabă spre locurile-acestea,
Plecai în grabă mare să spun, întâiul, vestea
Cumplită-a morții sale.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Nu crezi că te-ai grăbit?

VESTE-REA

O, nu! Cu-ncredințare vă spun că s-a sfârșit!

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Sărmanul!... Astă veste tot sufletu-mi răpune!...
E mort sărmanu-mi frate!...

UN OM DIN MULȚIME

Să-și facă seama singur! Păcatul ăsta-i mare...
El n-o să aibă preot, nici cruce la-ngropare...

AL DOILEA OM

Păcat!

DRACUL

De-aș fi Satana, aș apune că-i al meu!

UN OM DIN MULȚIME

Păcat!

AL DOILEA OM

(îchinându-se)

Să-l ierte Domnul!

DRACUL

Ba el pe Dumnezeu!

De ce să-l ierte Domnul?

UN BĂIAT DIN MULȚIME

Ce vorbe-adevărate:

Să-l ierte el pe Domnul!

(Cei doi oameni din mulțime se depărtează.)

DRACUL

(băiatului)

Copile, ai dreptate...

Îmi placii. Te iau cu mine. Tu ești un răzvrătit!...

Aveam de mult nevoie de-un tânăr iscusit
În treburile țării. Să știi... te iau cu mine.
Primești să-mi fii tovarăș, prieten?...

BĂIATUL DIN MULȚIME

Dar ce să fac cu dânsul? Ce-i aurul?

DRACUL

Nu știi?

Dar aurul înseamnă putere, bogății...

(În vreme ce alaiul se scurge lent, într-o direcție, în fund, în sunetele marșului funebru, Dracul, cu mâna pe umărul băiatului, trece în direcție contrară, pe primul plan spunând frânturi din balada aurului:)

Arunci un pumn de aur și vezi crescând deodată
În jurul tău palate...

(Scade vocea, apoi din nou, tare)

Arunci un pumn de aur pe mare...

(Scade tonul)

Corăbii încărcate cu roabe și păuni...

Arunci un pumn de aur și cea mai mândră fată...

(Acoperind cu o parte a mantiei umărul băiatului, Dracul iese cu el, continuând ispita)

C o r t i n a

EPILOG*

În sala tronului, la curtea împăratului Voie-Bună. Pe un catafalc, în mijlocul făcliilor, doarme voievodul Nenoroc. Fecioare îmbrăcate în alb îl înconjoară. Sfetnicii cerniți au încremenit lângă ziduri. De departe se aud cântecele jalnice ale copiilor de casă, însoțite de strune și organe.

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Te-ai dus, sărmane frate! Te-ai dus! La ce sunt bune
Aceste haine scumpe când inima-mi răpune
O jale grea? Ce veste cumplită m-a lovit,
Sărmane frățioare — cum, cum te-ai prăpădit!
O, tu, ce-ai fost de-a pururi solie de dreptate,
De ce nu-ți fuse milă, Stăpâne îndurate?
Tu nu ceri nimănuia și tuturor le dai —
De ce nu-ți fuse milă, Arhanghele Mihai?

ARHANGHELUL MIHAIL

(ivindu-se la căpătâiul mortului)

Arhanghelul dreptății vorbește doar o dată,
Și cel ce nu m-ascultă cu inima plecată,
Și cel ce mă înfruntă privindu-mă trufaș —
Acela are parte de negrul meu vrăjmaș...
Arhanghelul dreptății vorbește doar o dată,
El nu ademeneste!... Satana se arată
Sub fel de fel de chipuri — eu am un singur glas,
Un singur chip. Satana pândește orice pas.

* Acest epilog se suprimă la reprezentare

Eu zbor senin și mândru, privind nemărginirea.
Vrăjmașul meu șoptește, eu umplu toată firea
Cu trâmbițe de-aramă, vestind mărețul dar
Al zilelor de mâine... Satana-i cămătar.
Pe clipa cea de față el ia o veșnicie...
A iadului ispită e fier ce se mlădie
Dibaci în focul vorbei; cuvântul meu — oțel...
De n-a învins, se frânge! Și-acum învins-a el!...

VOIEVODUL VOIE-BUNĂ

Și totuși, vai, ce suflet avuse altădată!
L-a dus în valu-i negru o viață zbuciumată...
De ce nu-ți fuse milă?

ARHANGHELUL MIHAIL

Trimis de Dumnezeu

Nu milă, ci dreptate împart în drumul meu...
De-aș fi al milei înger, eu n-aș lua vieții
Atâtea flori plăpânde în raza dimineții,
Eu n-aș lua pădurii stejarii mai semeți,
Lăsând pe alții pradă cumplitei bătrâneți...
Dar fac ce spune Domnul, și tot ce Domnul spune
Ascunde-o viață nouă, ascunde o minune...
Cuvântul lui e mare și sfânt cum altul nu-i —
În veci de veci să fie slăvit cuvântul lui!
Atuncea când mă cheamă fecioarele curate
Aud din depărtare și vin să fac dreptate,
Dar nu vin niciodată să mântui de păcat,
Pe cel care o dată, trufaș, m-a înfruntat!
Și el a fost acela, da, el a fost semețul...
La ruga mea duioasă răspuns-a cu disprețul;
Zvârlindu-mă pe mine, cu Dracul s-a-nfrățit —

Rămână cu Satana pe care l-a dorit!
Acel ce-și curmă viața, ca dânsul, mișelește,
Înfruntă astfel cerul, și cerul nu-l primește!...
Cinstita-i socoteală și toate s-au plătit!
Mai e un loc în iadul cu care s-a-nfrățit!...

S f â r ș i t

REFERINȚE CRITICE

Opera dramatică de început a lui Victor Eftimiu este scrisă sub emulația teatrului de poezie al lui Ed. Rostand, ce obține la acea vreme succese răsunătoare în Franța. Cu un remarcabil instinct artistic dramaturgul a înțeles că n-ar fi putut introduce într-un cadru istoric românesc, fără falsitate, verva, amabila prețiozitate și fantezia spirituală ce sunt în chip necesar legate de un astfel de teatru și a ales ca materie basmul, în direcțiunea căruia îl împingea și exemplul ilustru al lui Maeterlinck. Dar în **Înșir-te, mărgărite** totul e în tradiția românească, sub raportul materiei, piesa nefiind decât dramatizarea unui basm, cu o mai mare accentuare a simbolurilor, cuprinse prin definiție în orice poveste... Oricare ar fi vițiul de temelie al piesei, **Înșir-te, mărgărite** rămâne o încântătoare și fericită producție a teatrului nostru. Nu se poate închipui o mai juvenilă explozie de poezie fabuloasă, o mai înlesnită maturitate a versificației. Versurile au destulă somptuozitate ca să placă în sine, dar și necesara fluiditate pentru a nu îngreua declamația. **Călin Nebunul** al lui Eminescu, puțin scurs de miere, dar încă păstrând miresmele, a trecut aici. Peste tot plutește o jovialitate sănătoasă, un umor gras de peveste, inimitabile.

George CĂLINESCU, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Editura Minerva, București, 1986, p. 713,714.

Victor Eftimiu (1889-1972) a fost un scriitor fecund, publicând în jur de o sută de volume (10 volume de poezii, 50 de proză și 40 de

teatru), din care nu rămân decât câteva piese de teatru, unul-două romane (**Dragomirna**) și volumul de maxime **Vorbe... Vorbe... Vorbe...**

Înșir-te, mărgărite (1911), prima piesă, descindea, ceea ce nu s-a observat, din **Sânziana și Pepelea** de Alecsandri, care are și o legendă cu titlul **Înșiră-te, mărgărite**, cu alt subiect. Originalitatea lui Eftimiu stă în relativele libertăți pe care și le ia față de basm. Personajele nu-s ceea ce știm de mai înainte despre ele. Sorina, fiica lui Alb-împărat, visează la Făt-Frumos, dar, ca să-și împace și tatăl, primește să se mărite cu altcineva. Făt-Frumos vrea pe Ileana Cosânzeana, dar e mai mult un fanfaron decât un erou. Zmeul care deține pe Cosânzeana e un Barbă-Albastră, dar și un nedreptățit care-și revendică drepturile lui. Toți sunt idealști și realiști, eroi de basm, dar și oameni, Alb-împărat în primul rând, om de omenie, care ciocnește un pahar cu Făt-Frumos și-l concediază când se ceartă cu Zmeul, dându-i pe amândoi afară. Autorul demitizează **avant la lettre**, coboară fantasticul pe pământ, lăsându-l totuși să plutească într-o aură de fantezie. Cu toate incongruențele simbolurilor, feeria rămâne un spectacol încântător. Versurile curg cu o mare naturalețe, într-un stil de cel mai bun echilibru clasic. Aceleași calități, minus rotunjimea compunerii, le are cea de-a doua piesă, **Cocoșul negru** (1913)...

Aceste două piese au înnoit teatrul românesc dinainte de primul război mondial, aducând ceva din tehnica fabulosului lui Maeterlinck și a fanteziei lui Edmond Rostand în decor local.

Al. PIRU, **Istoria literaturii române**, Editura "Grai și Suflor — Cultura națională", București, 1994, p. 124, 125. .

..Romantic, dar pe o temă faustică - a dilemei morale, a fatalității și destinului uman generic considerate —, e **Cocoșul negru** (1913) de Victor Eftimiu, un prodigios producător de versuri cantabile și de drame de tot felul, ce vor umple, cu succes adeseori, repertoriul interbelic.

I. NEGOIȚESCU, **Istoria literaturii române**, Editura Minerva, București, 1991, p. 144-145.

CUPRINS

<i>Nota asupra ediției</i>	2
<i>Tabel cronologic</i>	3
ÎNȘIR-TE, MĂRGĂRITE	6
COCOȘUL NEGRU	137
<i>Referințe critice</i>	332

CLUBUL CĂRȚII «*Litera*»

Prin fondarea CLUBULUI CĂRȚII «*Litera*» Casa de editură cu același nume inițiază un program special de difuzare și de promovare a cărților sale.

Și Dumneavoastră puteți deveni membru al acestui Club, beneficiind de următoarele avantaje:

1. Veți primi în regim de urgență cărțile comandate și veți fi informat cu regularitate asupra ultimelor apariții, planuri editoriale, oferte speciale.
2. Pentru cărțile comandate în număr de peste 10 exemplare deveniți membru al CLUBULUI CĂRȚII «*Litera*», primul de acest fel în Moldova, sunteți scutiți de plata cheltuielilor de transport prin poștă și obțineți o reducere de 5%. Locuitorilor municipiului Chișinău cărțile comandate le vor fi livrate la domiciliu prin curieri. Plata se va face prin ramburs.
3. Editura vinde cărțile fără rabat comercial și obțineți astfel suplimentar o economie de 20–30%.
4. Tirajele cărților din “Biblioteca Școlarului” fiind limitate, acordăm prioritate absolută membrilor CLUBULUI CĂRȚII «*Litera*».

Pentru a obține oricare din aceste cărți trimiteți comanda Dumneavoastră pe adresa:

*Casa de editură «Litera»,
str. Hasdeu nr. 2, Chișinău, 2005, Republica Moldova,
tel. 24-26-22, 24-00-36, 24-00-84*

Victor Eftimiu

COCOȘUL NEGRU

Apărut: 1997. Format: 70x108¹/₃₂
Coli tipar: 14,7. Coli editoriale: 13,87. Tiraj: 5000 ex.

Casa de editură «LITERA»
str. B.P. Hasdeu, nr. 2, Chișinău, MD 2005, Republica Moldova

Procesare computerizată: LITERA

Corector: *Nadina Marciuc*

Redactor de carte: *Ion Ciocanu*

Director fondator: *Anatol Vidrașcu*

Tiparul executat sub comanda nr. .
Combinatul Poligrafic, str. Mitropolit Petru Movilă, nr. 35,
Chișinău, MD 2004, Republica Moldova

Departamentul Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți